

GRANITKUSTEN

**ATTRAKTIV NATUR I NORRA BOHUSLÄNS KUSTBAND –
VÄRDEFULLA OMRÅDEN FÖR NATURINRIKTADE FRILUFTSAKTIVITETER
I NORRA BOHUSLÄNS KUSTOMRÅDE**

Rapport: Hultengren, S. & Bohman, P. 2013: Granitkusten, attraktiv natur i norra Bohusläns kustband – beskrivning av värdefulla områden för naturinriktade friluftaktiviteter i norra Bohusläns kustområde. Rapport Naturcentrum AB på uppdrag av Tillväxt norra Bohuslän.

Inventeringar och rapporter: Svante Hultengren, Petter Bohman och Johan Ahlén, Naturcentrum AB. "Kajakinventering" utförd av Ingela Sörqvist.

Sammanfattande rapport: Svante Hultengren, Naturcentrum AB.

På uppdrag av: Tillväxt norra Bohuslän (Elsie Hellström).

Omslagsbild: Östra Lindö, Tanums kommun. Foto: Svante Hultengren, Naturcentrum AB 2013.

Övriga fotografier: Svante Hultengren, Naturcentrum AB.

Innehållsförteckning

1 Förord	5
2 Tack	6
2 Inledning	7
3 Bakgrund & uppdrag	7
4 "Magiska värden" drar till sig besökare	8
5 Förutsättningar att stärka, utveckla och utnyttja "magiska värden"	9
6 Inventering av områden med magiska värden – besöksmagneter	10
Förarbete och möten	10
Urval av "besöksmagneter"	11
Värden	11
Fältbesök, rapport och områdeskatalog	12
Naturaktiviteter på kusten	13
Faciliteter	18
7 Områdeskatalog	21
1 Skaftö, Lysekils kommun N1 K2 F1 G3	23
1 Skaftö A Norra delen, Lysekils kommun N1 K3 F2 G3	25
1 Skaftö B Vägeröds dalar, Lysekils kommun N1 K3 F2 G3	25
1 Skaftö C Sydöstra delen, Lysekils kommun N2 K2 F3 G3	26
1 Skaftö D Islandsberg till Stockevik, Lysekils kommun N1 K2 F2 G2	26
1 Skaftö E Gåsevik – Gröderhamn, Lysekils kommun N1 K3 F2 G3	27
2 Gåsöarkipelagen, Lysekils kommun N1 K3 F1 G2	27
3 Stångehuvud, Lysekils kommun N2 K2 F1 G1	29
4 Kornöarna, Lysekils kommun N2 K2 F1 G2	30
5 Strandängar vid Trälebergs kile, Lysekils kommun N1 F2	32
6 Gullmarskogen, Lysekils kommun N3 K3 F1 G3	33
7 Färlevfjordens inre del, Lysekils och Munkedals kommuner N1	33
8 Näverkärr, Lysekils kommun N1 K2 F1 G2	34
9 Åbyfjordens inre del, Lysekil och Sotenäs kommuner N1, K1, F2, G2	35
10 Bua Hed, Sotenäs kommun N1 F2 G3	37
11 Bohus Malmön, Sotenäs kommun N2 K2 F2	37
12 Långöarkipelagen, Sotenäs kommun N2 K3 F2 G2	38
13 Hållö, Sotenäs kommun N1 K2 F1 G1	39
14 Smögen, Sandön och kringliggande öar, Sotenäs kommun N1 F1 G2	40
15 Ramsviklandet och Tryggö, Sotenäs kommun N1 K2 F1 G1	41
16 Hunnebolera och Rävberget, Sotenäs kommun N1 K2 F2	42
17 Bottnefjorden, Sotenäs och Tanums kommuner N1	43
18 Valön – Ytterby, Tanums kommun N1 K2 F1 G2	44
19 Ulön – Dannemark, Tanums kommun N1 K2 F2 G2	45
20 Hamburgö, Tanums kommun N1 K2 F2 G3	46
21 Jorefjorden, Tanums kommun N2	47
22 Fjällbacka skärgård, Tanums kommun N1 F1 G1	48
23 Väderöarna, Tanums kommun N1 K2 F1 G1	50
24 Veddöarkipelagen, Tanums kommun N1 K2 F2 G3	52
25 Otterön, Tanums kommun N1 K2 F1 G2	53
26 Sannäsfjorden & Greby – Kleva, Tanums kommun N1 F2	54
27 Tjurpannan, Tanums kommun N1 F1 G1	55
28 Långskärarkipelagen, Tanums kommun N1 F2 G1	56
29 Tannamskilen, Tanums kommun N1	56

30 Kalvö-Lindö-Trossö-området, Tanums kommun N1 K1 F2 G2.....	57
31 Galtölera – Kragenäs, Tanums kommun N1 K2 F3	58
32 Stor-Snartarkipelagen, Tanums kommun N2 K2 F2 G2	59
33 Kockholmen – Västra Råssö, Strömstads kommun N1 F1 G1	60
34 Orrevikskilen, Älgölera & Nöddökilen, Strömstads kommun N1 F3.....	62
35 Koster och kringliggande öar, Strömstads kommun N1 K2 F1 G1	62
36 Öddö, Daftö m fl öar, Strömstads kommun N1 F2 G3	65
37 Tjärnö-Saltö, Strömstads kommun N1 K3 F1 G1	66
38 Strömsvattnet, Strömstads kommun N1 F2	67
39 Nötholmen – Capri, Strömstads kommun N2 F1 G3	68
40 Hålkedalskile och Hällekind, Strömstads kommun N2 F1 G3	69
41 Långöarna och Hällsöarna, Strömstads kommun N2 K3 F2 G3	70
42 Halle-Vagnaren och Kobbungen, Strömstads kommun N2 K3 F2 G2.....	71
43 Idefjordens inre kustband, Strömstads kommun N3 K2 F2 G2	72
8 Referenser.....	73
BILAGA 1 – Åtgärds katalog/idekatalog.....	75
Allmänna åtgärder	75
Områdesspecifika åtgärder	77
Lysekils kommun	77
Sotenäs kommun	77
Tanums kommun	78
Strömstads kommun	79
BILAGA 2 – Kajakplatser i Tanums kommun	81

1 Förord

Norra Bohusläns skärgård är ett av Sveriges mest attraktiva kustområden – och världens sjunde vackraste vildmarksområde enligt en omröstning i amerikanska CNN!

Under sommarmånaderna anländer hundratusentals gäster till Bohusläns kustområde och hamnar, badstränder och skärgårdsöar fylls av människor från när och fjärran. Bohuslän har inte oväntat utsetts till en av Sveriges fem särskilt utpekade destinationer – turistmagneter – av Tillväxtverket. De fem destinationerna får dela på 60 miljoner kronor under en treårsperiod. Projektet är en satsning för att nå branschens mål att svensk turism 2020 ska omsätta 500 miljarder kronor och sysselsätta 300 000 personer – dubbelt så många som i dag.

Vad är det som gör att Bohuslän anses vara så attraktivt? Sjunde plats i hela världen!? En av fem turistmagneter! Vilka är grunderna? Turismens utredningsinstitut, med hjälp av SIFO/TNS, presenterade 2010 en rapport om vad besökaren ser för värden i Bohuslän. De tillfrågade fick svara på frågan om vad som bidrar positivt och negativt till intresset att besöka Bohuslän (och några andra platser). 84 % av alla svenskar mellan 16 och 29 år och 93 % av äldre 30+, överlägset mest i undersökningen, ansåg att naturen var den viktigaste orsaken till att besöka Bohuslän! Men när det gäller t ex shopping, kostnadsläge, nöjesliv, utbud av kultur, restauranger och annat skiljer sig inte Bohuslän särskilt från andra regioner/områden.

Naturen är alltså en mycket viktig grund, kanske den viktigaste, för turismen i Bohuslän. Vad är det då i naturen som skiljer Bohuslän från andra delar av Sverige? Rent allmänt är det förstås det öppna landskapet med hav, salta bad och kala urbergsklippor som skiljer ut Bohuslän. Sommarklimatet lockar säkert också en hel del besökare – men de som sätter sitt hopp till att det alltid är varmt och soligt klimat blir allt som oftast besvikna – vädret kan här liksom på andra platser i Sverige vara ytterst nyckfullt.

Mer bestående och pålitliga värden än vädret i Bohuslän är det öppna landskapet, närheten till havet, allemansrätten, möjligheter till rekreation i form av promenader, båtliv, paddling, klättring och cykling samt för den specialiserade naturbesökaren fågelskådning, sportfiske och besök på botaniska smultronställen. Det lagstadgade strandskyddet har en unik ställning i Bohuslän och ger tillgång till nästan obegränsat med natur. Att området också innehåller betydande skönhetsvärden verkar oomtvistat. Bohuskusten innehåller en mängd kvaliteter som kan sammanfattas under rubriken ”naturvärden”.

Vi har i denna rapport försökt, utgående från kända värden av olika slag, att peka ut ”besöksmagneter i naturen” i området norra Bohuslän. Vi har inom uppdraget nästa helt utgått från naturvärden på land (inga marina naturvärden). Besöksmagneter har valts ut med hjälp av fyra grundkriterier; 1 – de skall ha höga och attraktiva naturvärden, 2 – de skall ha många besökare redan idag, 3 – de skall klara av ett ökat antal besökare och 4 – de skall ha en naturlig avgränsning, antingen geografiskt eller innehållsmässigt. Områden inom tätorter har i de flesta fall uteslutits.

De utpekade besöksmagneterna skall också kunna utvecklas både vad gäller det biologiska innehållet, de estetiska värdena och när det gäller områdenas infrastruktur, t ex genom förbättrade besöksanordningar av olika slag. Rapporten har också som målsättning att presentera ett brett utbud av olika besöksvärden samt ge en god infrastruktur för naturintresserade besökare. De olika områdena skall också kunna utgöra besöksmål för både såväl allmän naturturism som mer specialiserade besökare.

Urvalet av områden kan också ses som en prioritering när det gäller hävd, underhåll, faciliteter och strandstädning. En grupp av områden har valts bort – nämligen sådana som har mycket höga naturvärden, men som inte tål eller får utsättas för ett högre besöksstryck än det som finns idag (enbart ett fåtal områden).

En viktig fråga är om naturvärdena i kusten naturområden verkligen tål en kraftig så ökning av antalet besökare som förutskickas i Tillväxtverkets målsättningar? Och klarar områden och faciliteter att ta emot ett fördubblat besöksstryck? Först måste sägas att det inte är alldeles säkert att den stora ökningen kommer att ske i kustens naturområden. Kanske är det trots allt de stora båthamnarna och kroglivet som får ta emot lejonparten av besöken. Men faktum kvarstår – naturen är en mycket viktig orsak till kustens attraktionsvärde och att människor söker sig hit. Men, hur mycket naturen tål vill vi låta vara osagt – men störningar och slitage på markerna bedömer vi i dagsläget snarare vara en brist än ett hot, åtminstone om man

ser till de biologiska värdena. Bristen på markstörningar och beteshävd leder till igenväxning och förlust av värdefulla arter och naturtyper.

Sammanfattningsvis kan man säga när det gäller tåligheten i de utpekade områdena är vi inte så oroliga. Däremot tror vi inte att vare sig kvalité eller kvantitet på faciliteter i form av stigar, toaletter, besöksparke-
ringar, fågeltorn, information m m, inte svarar upp mot en ökad besöksmängd. Befintliga faciliteter klarar i nuvarande skick inte av ett fördubblat besöksantal i kustens naturområden.

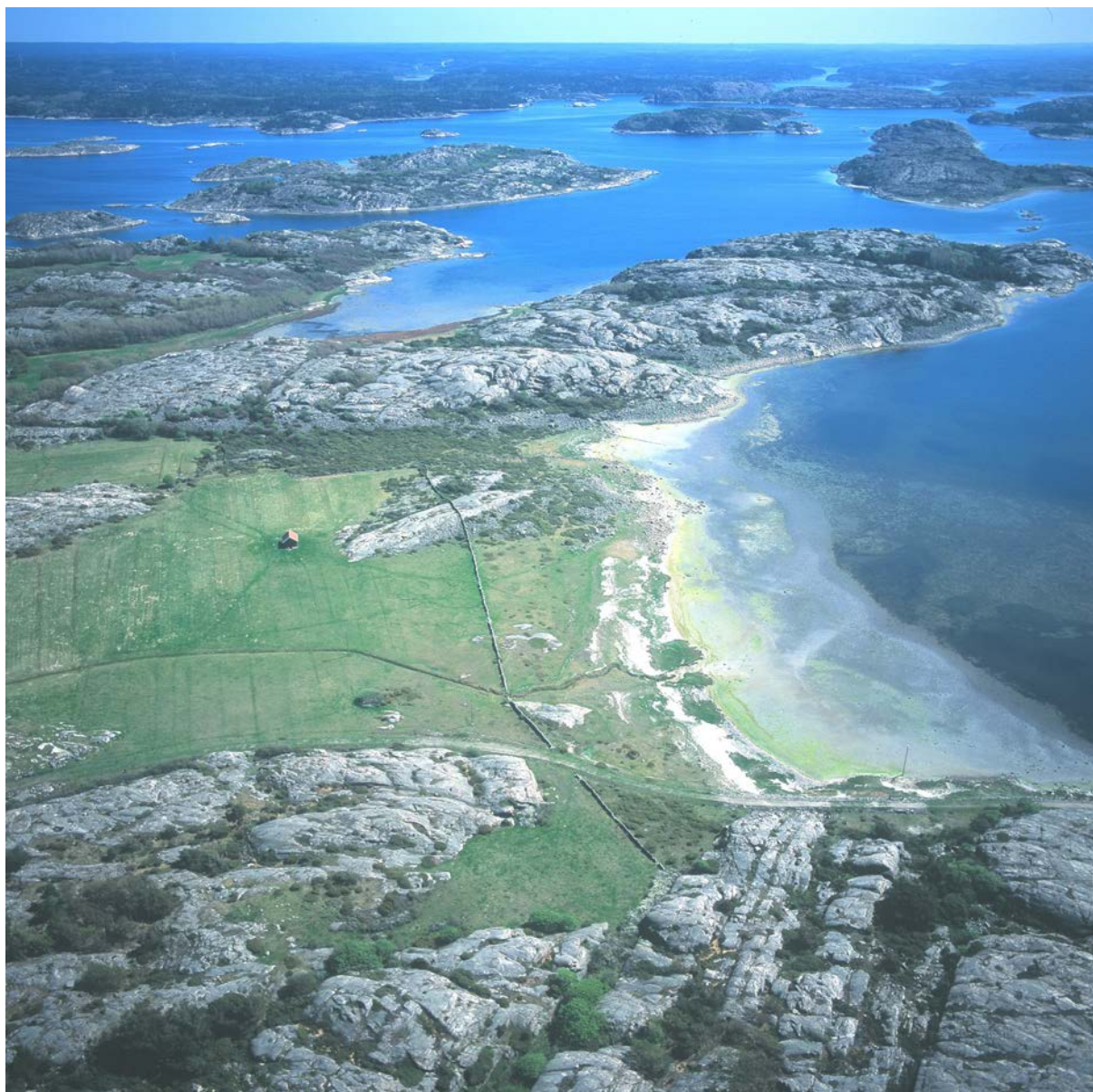

Bild 1. Hav möter land och betesdjur. Strandängar och "magiska värden" uppstår! Östra Lindö. Foto: Svante Hultengren/Naturcentrum AB

2 Tack

Många personer har hjälpt till med synpunkter och idéer på innehåll, texter och annat matnyttigt, levererat kartsnitt och ställt på och besvarat frågor med kort varsel. Ingen nämnd och ingen glömd. Men ett särskilt stort tack framförs till Elsie Hellström som varit projektets huvudsakliga bollplank och beställare. Och så Marit Hedlund, Magnus Karlsson, Sonja Carlberg, Anders Axelsson, Anders Fransson och Bengt Larsson som lämnat värdefulla synpunkter under arbetets gång. Samt inte minst Ingela Sörqvist som genomförde inventeringen av kajakplatser i Tanums skärgård under sommaren 2013.

2 Inledning

Länsstyrelsens analys av kommunala översiktsplaner¹ i norra Bohuslän inleds med följande skrivning ”*Den stora utmaningen är: Hur främja tillväxt inom besöksnäringen utan att äventyra norra Bohusläns natur, de unika ”magiska” värden som är det kapital som besöksnäringen bygger på?*” Att peka ut, i ord beskriva (definiera), avgränsa och analysera möjligheter och begränsningar när det gäller dessa ”magiska värden” är detta projekts viktigaste utredningsfrågor.

I en gemensam kommunalpolitisk strategi² för de fem kommunerna fastställs att ”*Besöksnäringen är en av de enskilt mest betydelsefulla drivkrafterna för näringslivsutvecklingen i norra Bohuslän*”. Besöksnäringen är ett samlingsbegrepp som innefattar flera olika besöksgrupper, men en mycket viktig del av besöksströmmarna utgörs av människor som söker naturupplevelser av skiftande slag. Det är denna grupp som detta arbete i huvudsak inriktar sig på.

”*Det finns ett stort behov av en bättre överblick över kommungränserna. Många av dagens aktuella utvecklingsfrågor utgår från attraktionskraft och konkurrenskraft för ett område som är större än den egna kommunen*” anges i strukturplan norra Bohuslän³.

3 Bakgrund & uppdrag

Naturcentrum AB har på uppdrag av Elsie Hellström, Tillväxt Norra Bohuslän, Strömstads kommun tagit fram en rapport som behandlar områden med god tillgänglighet och höga naturvärden – besöksmagneter – utmed norra Bohusläns kustband, från Lysekil i söder till Strömstads gräns mot Norge i norr.

Syftet är att kort beskriva kustområdets sociala och vetenskapliga värden, nuvarande status samt att diskutera åtgärder för bevarande och utveckling, samt att beskriva hur kvaliteterna kan nyttjas utan att förbrukas. Arbetet kan utgöra ett underlag för åtgärder som kan leda fram till en ekologiskt hållbar och positiv utveckling i området. Denna utveckling kan även leda fram till nya arbetstillfällen och verksamheter.

Exempel på åtgärder som kan förstärka och förbättra kvaliteterna i kustlandskapet kan t ex vara att peka ut områden som lämpar sig för naturturism (ej störningskänsliga och med goda möjligheter att ta emot besökare), att beskriva prioriteringar inom strandstädningen, betydelsen av beteshävd, information om frigående betesdjur, förslag på nya besöksanordningar, m m.

Arbetet har som särskilt syfte att peka ut värdefulla naturområden som också har särskilda kvaliteter för olika aktiviteter t ex sportfiske, fågelskådning, kanotpaddling, promenader, etc.

Målsättningen är att ta fram ett underlag som;

- definierar områdets värden (vetenskapliga naturvärden, attraktionskraft och ”sustainability”/hållbarhet)
- pekar ut särskilt värdefulla områden och beskriver deras och status. Med status avses tillgänglighet, besökskvaliteter och naturtypernas tillstånd t ex hävd, m m
- kan användas som underlag för fysisk planering, naturvårdsplanering och besöksstyrning
- pekar ut olika bevarandeåtgärder, ger förslag till lokala projekt och diskuterar ekologiskt inriktade verksamheter.

Arbetet kan ses som en uppdatering av naturvårdsplanen som togs fram i samband med fysiska planeringen på 1970-talet^{4,5}. Arbetet bygger också vidare på ”Samverkansplan för värdefulla kust- och havsområden – Pilotprojekt Norra Bohuslän⁶”.

¹ Länsstyrelsen i Västra Götaland 2007: *Analys av fem översiktsplaner. Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekils och Munkedals kommuner*. Länsst.

² Kommunerna i norra Bohuslän: *Strategisk plan för utveckling av besöksnäringen i norra Bohuslän. Version 2/2009. Tillväxt Bohuslän*.

³ Kommunerna i norra Bohuslän 2009: *Strukturplan Kustzonplanering och landsbygdsutveckling i Norra Bohuslän. Tillväxt Bohuslän*.

⁴ Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1979: *Natur i Göteborgs och Bohus län. Norra och mellersta delen. Del 1*. Länsstyrelsen. Göteborg.

⁵ Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1979: *Natur i Göteborgs och Bohus län. Norra och mellersta delen. Del 2*. Länsstyrelsen. Göteborg.

⁶ Länsstyrelsen i Västra Götaland 2011: *Samverkansplan för värdefulla kust- och havsområden – pilotprojekt Norra Bohuslän (Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekil & Munkedals kommuner)*. Länsstyrelsen. Rapport 2011:37.

Arbetet skall resultera i en rapport med;

- kompletterande beskrivningar till befintligt material om kustlandskapets värden, gällande nuvarande status för biologiskt innehåll, besökskvaliteter, utvecklingsmöjligheter och känslighet för störningar av olika slag, arbetet resulterar också i en karta över områden med olika typer av värden (både naturvärden och besöksvärden utgående från flera olika intresseinriktningar)
- underlag som kan användas i fysisk planering, naturvårdsplanering och styrning av besökande
- ett underlag för planering av besöksfaciliteter t ex ”sopstationer och WC”
- underlag för natur- och miljövårdande insatser t ex strandstädning, m m,
- underlag för att skapa balans mellan bevarandeåtgärder och tillväxt inom natur- och miljöinriktade turistprodukter
- en katalog med förslag på lokala projekt

Arbetet genomförs på uppdrag av Strömstad, Tanum, Lysekil och Sotenäs kommuner genom samarbetsorganisationen Tillväxt norra Bohuslän, Elsie Hellström.

4 ”Magiska värden” drar till sig besökare

Den bohuslänska kusten har pekats ut som världens sjunde vackraste vildmarksområde. På CNN’s hemsida beskrivs bohusskärgården med följande ord – *”If you’ve ever fantasized about gliding silently through the water on a kayak, camping on deserted beaches, enjoying the midnight sun, spotting seals and soaking up the spirit of the sea, you’ll find no shortage of experiences here. This sublime stretch of coastline extends to the border with Norway and is dotted with an archipelago of some 8,000 islands and islets”*. Listan toppas av regnskogen i den australiensiska delstaten Tasmanien. Intressant är att man i sammanhanget nämner kajaking, sälskådning och camping – några av de aktiviteter som vi själva lyfter fram i denna rapport.

Länsstyrelsen skriver om kustlandskapets ”magiska värden”⁷. Men vad är det egentligen? Kustlandskapets värden kan inte sammanfattas på ett enkelt sätt. Och vem bestämmer egentligen vad ett ”värde” är? Den vanlige besökaren säger möjligen att värdet hänger samman med genuin fiskarkultur, närheten till havet, öppna klippor, salta bad och möjligheten att röra sig fritt. Den specialiserade besökaren, botanisten, sportfiskaren eller fågelskådaren, vet ofta mer exakt vad värdet består i för just honom. Det kan handla om sällsynta växter, stora fiskar eller ovanliga fågelarter. Båtfolket uppskattar säkerligen de stora öppna vattenytorna, möjligheten att kasta ankar eller förtöja i stort sett var som helst. Men, finns det några gemensamma värden? Något som alla besökare värdesätter, direkt eller indirekt? I strukturplanen⁸ för de fem nordligaste kommunerna finns en gemensam definition av de värden som skapar attraktionskraft i området, kallat ”vår attraktionskraft”; dels för naturen, landskapsbilden och de kulturhistoriska värdena – *Ren luft och rent vatten, hav, sol, stora orörda områden, fjäll möter hav. God tillgänglighet till natur och hav. Och för de kulturhistoriska värdena – Från bronsälderslämningar/ bällristningar till fiske- och badkultur*. Grundfundamenten är ren luft, friskt vatten, orördhet, god tillgänglighet och historiska och biologiska värden.

Ett grundläggande och allmänt värde är förstås tillgängligheten, möjligheten att röra sig helt fritt – *alle-mansrätten* – en unik rättighet i Sverige. Denna är ett mycket viktig och ett allmänt grundfundament för besöksströmmarna till Sveriges natur. Utan allemansrätten skulle vi helt säkert haft betydligt färre besökare – åtminstone till den natur som ligger utanför reservat och nationalparker. När det gäller allemansrätten så finns inget i denna som skiljer kustbandets natur från annan natur i Sverige.

Andra grundvärden är *orördhet*, *öppenhet* och frånvaro av hus, vägar och annat. *Rena, skräpfria stränder* är andra ”magiska värden”. Renheten och öppenheten – öppet och oändligt hav möter land – och friheten att kunna röra sig fritt utan att känna sig tvungen och övervakad är viktiga värden.

⁷ Länsstyrelsen i Västra Götaland 2007: *Analys av fem översiktsplaner. Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekils och Munkedals kommuner*. Länsstyrelsen i Västra Götaland.

⁸ Munkedal, Lysekil, Sotenäs, Tanum och Strömstad kommuner. *5 kommuner – en gemensam kraft. Strukturplan/överenskommelse avseende användning av mark och vatten kopplat till kustzonsplanering och landsbygdsutveckling i norra Bohuslän*.

De biologiska värdena t ex artrikedom, sällsynta arter, ovanliga naturtyper m m., är förstås fundamentala. Trots att allmänheten kanske inte känner till så särskilt många arter så finns en stark attraktionskraft i summan av den biologiska mångfalden på västkusten – och det är sannolikt de öppna hedarna, de kala hållarna och betade strandängarna i kombination med lummiga lövskogar och prunkande blomsterängar som mest av allt inbjuder till sköna naturupplevelser och ger kuststräckan en stark attraktionskraft. Och i kustens mest attraktiva, välskötta och vackra områden finns också det högsta biologiska värdena.

Den svenska västkusten har ett par värden som är världsunika i natursammanhanget – nämligen öppna urbergshällar i kombination med öppet hav, synnerligen god tillgänglighet och inte minst goda förutsättningar för friluftsliv och naturstudier under sommarhalvåret (samt möjligen också under höst och vår). Denna kombination finns inte på någon annan plats i världen!

Den norra kuststräckan av Bohuskusten skiljer sig också i vissa avseenden från den södra. I norr dominerar en röd granitberggrund (bohusgranit), medan den södra kuststräckan har en berggrund där grå gnejser överväger. Den röda (nordliga) bohusgraniten och dess rundade former ger en mycket speciell prägel på landskapsbilden. Under sommarsolens strålar färgas klipporna rödgula och kusten blir mjuk och inbjudande – trots att klipporna egentligen är hårda, svårvittrade och ogästvänliga för växt- och djurlivet. Detta är nog själva kärnan i begreppet ”magiska värden”.

5 Förutsättningar att stärka, utveckla och utnyttja ”magiska värden”

I strukturplanen anges att de kvaliteter som skall stärkas är; – *Naturen och landskapsbilden*; fjäll möter hav – *God tillgänglighet till natur och hav* samt – *Kulturbistoriska värden*; från forntid till nutid.

Vidare anges i planen att kommunerna är överens om att – *skärgården utgör basen för våra unika natur- och kulturvärden även i ett nationellt perspektiv – en levande skärgård utgör en av de viktigaste förutsättningarna för vår attraktionskraft – allmänheten skall ha tillträde till strandzonen – naturbruk skall ske med hänsyn till de stora natur- och kulturvärden som skärgården utgör.*

Vad krävs då för att bevara och utveckla de ”magiska värdena” som är så betydelsefulla för kustlandskapets besöksnäringar? Vi anser att det är särskilt viktigt att;

- definiera de ”magiska värdena”
- identifiera större landskapsområden som innehåller ”magiska värden”
- analysera vilka möjligheter och begränsningar som finns för områden med ”magiska värden”
- bevara allemansrätten och tillse allmänhetens möjligheter att röra sig fritt (genom översiktsplanering m m)
- bevara det öppna kustlandskapets traditionella naturvärden (hävd av kustöar, öppethållande genom ljunghedsbränning, slåtter, information om betesdjur och jordbruk, m m)
- peka ut särskilt lämpliga områden och förbättra tillgängligheten genom fler och bättre besöksfaciliteter i form av vägvisare och parkeringsplatser (god lokal besöksinformation, besökskartor, skyltar och vägvisare, anordningar, parkeringsplatser, m m)
- det finns en fungerande renhållning av stränder och naturmiljöer (strandstädning av hela kuststräckan inkl icke-reservat)
- skyddet av större sammanhängande områden utökas (med förbättrade möjligheter till strövtåg och friluftsliv)
- kunskaperna fördjupas om de ”magiska värdena” och att upplevelserna förmedlas. Detta kan genom att utveckla natur- och friluftsturismen (strövtåg, guidade turer, båtcharter, besökscentra, snorkelleder, m m). Detta gynnar ett lokalt näringsliv och därmed också det ekologiska medvetandet

6 Inventering av områden med magiska värden – besöksmagneter

Förarbete och möten

En stor mängd digitala kartskikt med uppgifter om naturvärden, förordningar, friluftsliv m m har samlats in och katalogiserats. Underlagen har samlats i GIS-miljö (CANVAS 14.0 för PC). De viktigare delarna av dokumentationen som använts redovisas i tabell 1. Totalt handlar om ett trettiotal olika skikt vilka organiserats efter dokumenterade värden, förordnanden och aktiviteter. När det gäller friluftslivet har vi digitaliserat lokala/kommunala friluftsplaner, stigar och vandringsleder samt naturvårdsplanen (Länsstyrelsen i Västra Götaland 1979).

Efter kartstudier och bedömningar av underlagsmaterialet har områden med stor potential för naturinriktade besök identifierats. Sådana områden kan vara allt ifrån en enskild fågellokal till stora sammanhängande landskapsavsnitt med en mängd olika naturtyper och värden, såväl biologiska som kulturhistoriska eller värden för friluftslivet. En stor del områdena har besökts i fält för noggrannare beskrivning av lämplighet sig för naturbesök ”sustainability”, nuvarande tillstånd och behov av åtgärder. Arbetsnamnet för dessa områden för ”besöksmagneter”.

En databas över ”besöksmagneter” med nya klassificeringar och beskrivningar har därefter arbetats fram. Databasen underlättar sökningar och andra bearbetningar av materialet.

Tabell 1
Förteckning över viktiga underlagsdata som samlats in och sammanställts i GIS.

Värden GIS-skikt	Källa
Fynduppgifter av rödlistade arter	ArtDatabanken
Nyckelbiotoper/naturvärdeslokaler	Skogsstyrelsen
Skyddsvärda träd	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Våtmarker	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Lövskogar	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Värdefulla odlingslandskap	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Ängs- och betesmarksinventering	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Ängs- och betesmark, naturtypsinventering	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Friluftsliv	Länsstyrelsen i Gbg & Bohus län 1979
Förordnanden GIS-skikt	
Nationalparker	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Naturreservat	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Natura 2000-områden	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Biotopskydd	Skogsstyrelsen
Naturminnen	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Djur- och växtskyddsområden	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Hänsynsområden	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Landskapsbildskydd	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Fredningsområden för fisket	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Aktiviteter GIS-skikt referenser	
Klätterberg	Hermanson, J. 2002 Klättergiude-Bohuslän. TH-Tryck, Uddevalla Svenska Klätterförbundet, www.klatterforbundet.se , Sverige Föraren, www.sverigeforaren.se www.bohusbergen.se
Fågellokaler	Bohusläns Ornitologiska Förening, www.bohof.se , Artportalens fågeldel Svalan, www.artportal.se/birds , Lokala fågelskådare
Floralokaler	Blomgren, E. m.fl. 2006. Botaniska utflykter i Bohuslän. Föreningen Bohusläns Flora.
Båtliv	Svenska kryssarklubben (Västsketskretsen) 2010: Tre veckor i Bohuslän – norra delen.

Promenader, vandring	Sotenäs kommun (Soteleden), kustleden (olika kommuner), Kosterhavets nationalpark
Övrigt	
Strandstädning	Sotenäs kommun, Kosterhavets nationalpark

Under arbetets gång har samråds-/diskussions-/informationsmöten hållits med Lysekils kommun, Sotenäs kommun, Strömstads kommun, Tanums kommun samt Väst kuststiftelsen. Dessutom har länsstyrelsens lantbruksenhet informerats om arbetet. Under arbetet har också möten andra viktiga aktörer genomförts.

Syftet med mötena har varit att förklara projektet i sin helhet, dels för genomgångar av befintligt fakta-material, kunskapsutbyte och beskrivning av lokala projekt. Ett annat viktigt syfte med träffarna har varit att beskriva och diskutera vilka ömsesidiga nyttor man kan ha med projektet och hur man kan få ett hel-hetsgrepp över hela kuststräckan.

Urval av "besöksmagneter"

Efter att allt underlagsmaterial sammanställts gjordes en zonindelning av hela den aktuella kuststräckan, från Gullmarsfjorden i söder till Idefjorden i norr, och ett par kilometer in från kustlinjen. Avgränsningarna har följt de naturgivna geologiska förutsättningarna/landskapstyperna, t ex valdes Gullmarsfjordens inre delar som ett område, Idefjordens kustbranter som ett annat, Kosteröarna som ett tredje o s v. Därefter gick vi genom område efter område och utvärderade om hela eller delar av respektive område kunde uppfylla projektets grundkriterier och representerar projektets och kuststräckans "magiska värden" som är; 1 – områden av stort allmänintresse när det gäller naturvärdena, 2 – naturområden som tål eller t o m gynnas av många besökare, 3 – områden som kan fungera som "besöksmagneter" och som kan marknads-föras som viktiga besöksmål inom det aktuella området.

Utvalda områden med "magiska värden" beskrivs i en områdeskatalog. Vi har försökt att klassificera hela kuststräckan inkl. samtliga öar samt ett par km in i landet från kustbandet. Vi har därför delat in hela kust-sträckan i ett stort antal delområden med likartade förutsättningar när det gäller natur, friluftsliv, geologi och kulturhistoria. För varje objekt har sedan de huvudsakliga värdena angivits: dessa är Naturvärden – N, Friluftsliv – F, Kulturlandskap – K och Geologi – G. Klassificeringen har utförts enligt en tregradig skala motsvarande 1 – nationella, unika värden; 2 – regionala, höga värden och 3 – naturvärden (se även sida 9 – klassificering). Vi har sedan på ett enkelt sätt poängsatt kategorierna N, K, G och F enligt klass 1 = 3 poäng, klass 2 = 2 och klass 3 = 1 poäng. Naturvärdena har vi viktat lite högre (klass 1 har fått 5 poäng, klass 2 har fått 3 poäng och klass 3 har fått 1 poäng). De områden som haft högst värden valts ut. En slutlig filtrering har gjorts genom att svårtillgängliga platser och områden med slitage eller störningskänslig fauna och flora valts bort.

Värden

Naturvärdebedömning (se bild 2) är en metod för värdering av skyddsvärda naturmiljöer. Syftet är att med en rimlig arbetsinsats identifiera större och mindre områden med särskilda värden inom ett landskapsav-snitt. Metoden är utarbetad efter samma principer och riktlinjer som gäller för Naturvårdsverkets, länssty-relsens och Skogsstyrelsens inventeringar av t ex ängs- och hagmarker och nyckelbiotoper, och den är anpassad så att resultat från dessa inventeringar kan vägas in.

I detta projekt har denna klassning även använts för kulturhistoriska värden, friluftslivsvärden och geolo-giska värden. Skalan är tregradig där klass 1 är den mest värdefulla och klass 3 den lägsta klassen. Vi har också använt skalan då vi klassificerat områdenas värden för olika typer av aktiviteter t ex båtliv, kajak-paddling, promenader, m m.

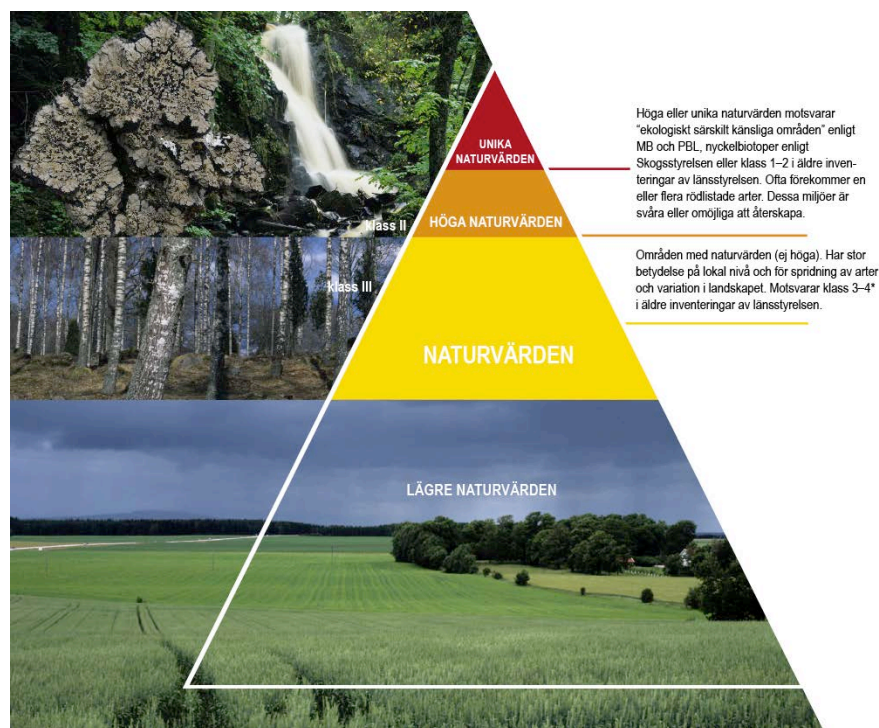

Bild 2. Värdepyramid för natur, men principen kan appliceras på olika typer av värden t ex natur, friluftsliv, geologi, kulturhistoria m m.

Vi har också kartlagt förekomst av särskilt skyddsvärda arter med hjälp av egna observationer, uppgifter från ArtPortalen samt från ArtDatabankens fyndregister. Dessa inkluderar signalarter⁹, rödlistade arter¹⁰ och en del andra sällsynta arter. Med signalarter menas arter som indikerar högre naturvärden. Där signalarter påträffas är sannolikheten stor att andra skyddsvärda eller rödlistade arter också förekommer. Med rödlistade arter avses sådana som tas upp i Sveriges officiella lista över rödlistade arter. Listan har fastställts av Naturvårdsverket. De rödlistade arterna indelas i olika kategorier utifrån utdöendrisk (nationellt). Uppgifterna har samlats i ett GIS-skikt och använts för bedömningar av värde för naturbesök, men också för diskvalificering av områden med känsliga arter.

Fältbesök, rapport och områdeskatalog

Målsättningen inom projektet har varit att i fält besöka samtliga utpekade områden, besöksmagneter, som bedöms ha potential för "naturbesökare" i norra Bohuslans kustregion. Ett specialdesignat inventeringsprotokoll togs fram och särskilt viktiga parametrar som noterades vid fältbesöken var; viktiga naturtyper; naturvärdesklass; allmän beskrivning av området; beskrivning av områdets tillstånd/status; besöksanordningar; befintliga planer och skydd; föreskrifter, o s v.

Under januari 2013 påbörjades fältarbetet. I en första etapp besöktes samtliga utpekade fågellokaler i området. Besöken syftade till att beskriva områdets natur i allmänhet och dess förutsättningar för olika aktiviteter t ex som "fågelskådarlokal" i synnerhet. För varje område gjordes dessutom en kortfattad bedömning av enkla åtgärder som skulle kunna höja områdets värde och som kan underlätta och förbättra åtkomsten för besökare (även rörelsehindrade). Under våren och sommaren 2013 besöktes samtliga områden dels från land, dels från båt eller kajak.

Totalt har drygt 50 områdena besökts och av dessa valdes 43 ut till redovisningen i rapporten som särskilt värdefulla och lämpliga områden för naturbesök. Några områden har valts bort främst p g a att de är svårtillgängliga, att de har ett känsligt djur- och växtliv (fåtal) eller av alltför privat karaktär.

⁹ Nitare, J. 2000: *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer*. Skogsstyrelsen.

¹⁰ Gärdenfors, U. 2010: *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, Uppsala

I områdesbeskrivningarna behandlats naturvärden, friluftsliv och kulturvärden, men också när det gäller tillgänglighet/besöksanordningar t ex parkeringsplatser, skyltning, m m. Texterna är hämtade från aktuella reservatsbeskrivningar t ex länsstyrelsen hemsida och den gamla naturvårdsplanen, och har sedan uppdaterats med ny och aktuell information.

Naturaktiviteter på kusten

De beskrivna områdena är lämpliga för olika typer av naturinriktade aktiviteter som även dessa klassificerats i en tregradig skala. Behandlade aktiviteter anges nedan.

Biologi & botanik

Intresset för växter och djur är mycket stort i Sverige, och utflykter, aktiviteter och resor med sådana förtecken ökar både nationellt och internationellt. Naturskyddsföreningen i Sverige har nästan 200 000 medlemmar och de botaniska föreningarna organiserar tusentals intresserade. Utöver människor som är aktiva i olika föreningar så finns en stor naturintresserad allmänhet i Sverige, som gärna åker på utflykter i naturen och tittar på växter och djur.

Utmed den aktuella kuststräckan finns ett stort antal fina platser för närkontakt med lite ovanligare arter både från växt och djurlivet. Vi har lagt in de botaniskt intressanta lokaler som finns beskrivna av Föreningen Bohusläns Flora¹¹ på underlagskartan, och beskrivit en del andra sådana värden och platser i texterna till de olika områdena. Många av de botaniska lokaler som föreningen beskrivit har också skyltats upp av föreningen. Andra typer biologiska lokaler kan utgöras av områden för t ex salskådning eller platser som är lämpliga för studier av mossor, lavar eller insekter.

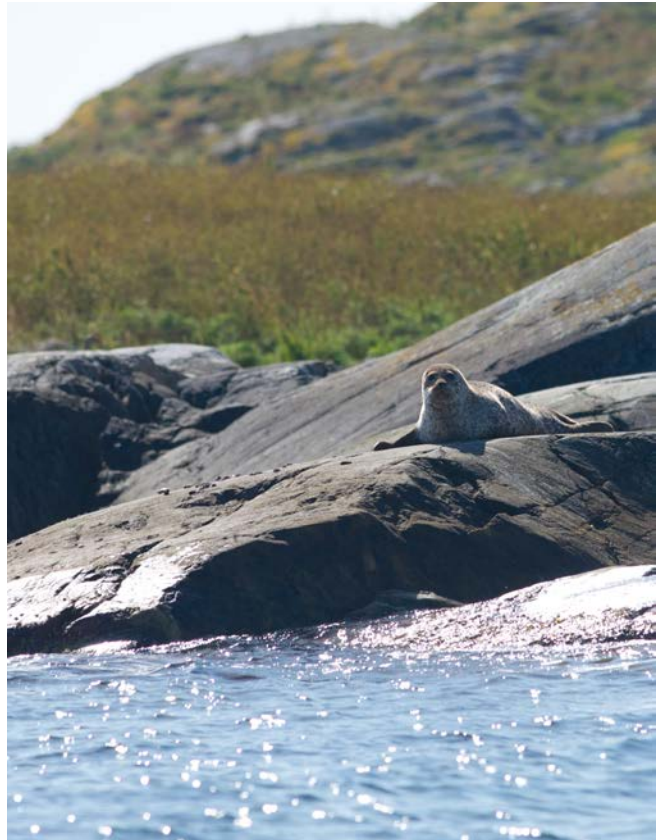

Bild 3. Sälklippa utanför Fjällbacka i Tanums kommun.

Båtliv

Det som vi kallat "båtliv" är kanske den allra viktigaste fritidssysselsättningen i området, speciellt under sommarmånaderna. Några exempel som belyser detta är att det i Lysekil "övernattar" 500 båtar varje natt under sommaren, det innebär 120 000 gästnätter om man räknar att det bor fyra personer i varje båt och att sommaren är två månader lång. Och detta gäller bara besök med båt! Räkningar som Väst kuststiftelsen genomför visar att Gåsöarkipelagen besöks av 1 000 båtar varje dag under sommaren. Detta medför 120 000 besökare på Gåsö under två månader, om det går två personer i varje båt¹².

Båtlivet har emellertid både fram- och baksidor. Framsidan är att fritidsbåtarna ökar åtkomsten av skärgården, men nackdelarna är miljöstörningar av olika slag. Enligt "Sannäsprojektet"¹³, Göteborgs Universitet finns det i norra Bohuslän 25.000 båtplatser och påverkan på miljön blir naturligtvis stor från giftiga båtfärger och en allt större bränsleförbrukning. Projektet anger "båthotell" och förvaringsplatser på land som en viktig åtgärd. Men bristen på sådana förvaringsplatser samt bra sjösättningsplatser/ramper blir

¹¹ Blomgren, E. m.fl. 2006. *Botaniska utflykter i Bohuslän*. Föreningen Bohusläns Flora.

¹² Uppgifter från Lysekils kommun och Väst kuststiftelsen.

¹³ <http://www.science.gu.se/aktuellt/nyheter/Nyheter+Detalj/fritidsbatar-hotar-skargarden>

flaskhals för båtlivet och miljön. Båtrampen är en förutsättning för att långväga gäster med flyttbar båt skall kunna nyttja kustmiljön. Ändamålsenliga och säkra sjösättningsplatser bedöms som särskilt viktiga för sommarbåtlivet och för sportfisket. Bra sådana kan också förlänga säsongen på många platser genom att tillgängligheten för tillresta sportfiskare med båt blir större.

På vår karta har vi angivit naturhamnar för fritidsbåtar¹⁴. De flesta platserna har besökts under fältarbetet. Samtliga naturhamnar som anges i kryssarklubbens sammanfattande guide anges på kartan. Någon karta över tillgängliga båtrampen har inte gått att få fram.

Bild 4. Väderöarnas klara vatten och västliga läge lockar båtfolket.

Cykling

Cykling är också en betydelsefull friluftaktivitet. På platser med goda cyklingsmöjligheter Det är en smidigt, miljövänligt och bra sätt att ta sig mellan olika platser, särskilt inom det behandlade kustområdet. Dels kan man lätt ta sig mellan de olika områdena, åtminstone de som ligger på fastlandet, dels finns det flera områden som lämpar sig utmärkt för cykelturer. Exempel på utpekade områden med fina cykelmöjligheter är Skaftö, Ramsviklandet, Hamburgö, Råssö och Koster. När det gäller möjligheterna till säkra transporter med cykel mellan de utpekade fastlandsområdena så har inga analyser gjorts. En bedömning är emellertid att det finns många smala och krokiga vägar där trafiken under sommaren är tät och farlig. Sådana vägsträckningar bedöms som ganska farliga att färdas på med cykel. En enklare bedömning av möjligheterna till meningsfull cykling på vägar och stigar inom respektive område har gjorts.

Fågelskådning

”Man blir glad av att skåda fågel” kan man läsa på SOF’s¹⁵ hemsida. Och det är ganska många som blir glada av detta nuförtiden. SOF har mer 11.000 medlemmar! Utöver SOF’s medlemmar tillkommer åtskilliga människor som har fågelskådning som ett mer privat intresse. Fågelskådning är också en växande fritidsaktivitet som lockar utövare från alla yrken, kön och samhällsklasser. När det dyker upp någon säll-

¹⁴ Svenska kryssarklubben 2010. Tre veckor i Bohuslän. Norra delen. SKK, Västskärsregionen

¹⁵ Svenska Ornitologiska Föreningen, <http://www.sofnet.org>

synt fågelart på en plats så dröjer det inte länge innan 100-tals, eller om det är en mycket sällsynt art, kanske 1000-tals fågelskådare dyker upp.

Lokalurvalet baseras på information från Bohusläns Ornitologiska Förening, kontakter med lokala fågelskådare och genom sökningar på Artportalens fågeldel "Svalan" (www.artportalen.se/birds). För att ett område skall räknas som fågellokal bör det hysa en rik fågelfauna (åtminstone under delar av året), vara väl avgränsat, överskådligt och gärna lättillgängligt. Totalt identifierades 23 fågellokaler i området. Besöksanordningar i form av fågeltorn, parkeringsplatser och liknande anordningar varierar mellan lokalerna men är genomgående ganska bristfällig. För att kunna ge en god beskrivning av fågellokalerna och deras tillgänglighet och lämplighet för besökare har GIS-sammanställningen kompletterats med fältbesök på samtliga lokaler.

Bild 5. Toppskarv i Fjällbacka skärgård.

Kajakpaddling

Paddling är en av de mest populära friluftaktiviteterna i Sverige och skärgårdarna ger fantastiska möjligheter till spännande och trevlig paddling. Det har sagts att kajakpaddling i Bohuslän skall bli lika stort som skidåkning i fjällen. Det är nog långt kvar innan detta kan gå i uppfyllelse, men det finns en stark ökning av antalet kajakpaddlare utmed hela kuststräckan. Det finns också en rad extremt fina kajakvatten i området, och ett flertal uthyrare av kajaker. Friluftsrådgivandet och olika lokala företag hjälper till med kurser, och genomför turer i innerskärgårdar och de spännande, väderutsatta äventyren i ytterskärgård och på öppna havet.

Intressanta leder för kajakpaddling¹⁶, öar och områden enligt kajakrapporten¹⁷ har kartlagts, och en särskild inventering inriktad på intressanta platser för rast och camping för kajakpaddlare i Tanums kommun genomförd av Ingela Sörqvist (redovisas i BILAGA) har bidragit till underlaget (GIS-skikt) om paddling.

Klättring

Klättring är en snabbt växande friluftaktivitet och Bohuslän är en av landets bästa klätterområden. Det finns åtskilliga mycket fina klippor från Göteborg i söder upp till Norska gränsen. Området bjuder på omväxlande klättring på allt ifrån hårda sportklättringsleder till spricklinjer i benhård granit av bästa kvalitet. Bohusläns klätterklubb verkar för utvecklingen av klättringen i Bohuslän och har sitt säte i närheten av ett av de i denna rapport utpekade områdena, nämligen Bärfendalen, Munkedals kommun. Klubben är en idrottsförening ansluten till Svenska klätterförbundet som i sin tur är ansluten till Riksidrottsförbundet.

Platser som pekats ut på kartorna till de olika delområdena anges enligt "Klätterguide Bohuslän"¹⁸.

¹⁶ Hermanson, J. 2009. *Paddla kajak i Bohuslän*. Calazo Förlag AB, Stockholm

¹⁷ www.kajakrapporten.se

Bild 6. Kajakpaddling i Lysekils skärgård.

Promenader & vandring

Promenader och vandring är Sveriges mesta uteaktivitet och gång/promenader är den ojämförligt vanligaste motionsformen i Sverige enligt en undersökning från riksidrottsförbundet¹⁹. Ca 3.6 miljoner svenskar ägnar sig åt detta minst en gång i månaden, och antalet ökar enligt undersökningen. I vårt kartmaterial har vi gjort en bedömning av möjligheterna till meningsfulla och längre promenader på väl underhållna stigar eller vägar inom de olika utpekade områdena. Ju större och bättre stignät och desto bättre underlag, vägvisningar och framkomlighet har gett högre betyg i vår bedömning.

Stigar och vandringsleder har katalogiserats i GIS (skötselplaner t ex Koster, Kuststigen och Bohusleden). Bedömningarna bygger också till stor del på fältiakttagelser vid fältbesöken.

Bild 7. Vägvisare till Soteleden och Kustleden.

Sportfiske

Sportfiske är också en av Sveriges största fritidssysselsättningar och Sportfiskarna uppger på sin hemsida²⁰ att 1,5-2 miljoner svenskar fiskar varje år och föreningen (inklusive lokalföreningar) organiserar ca 55 000 medlemmar²¹. I en utredning från 2005²² anges att 3,1 miljoner svenskar är intresserade av sportfiske. En

¹⁸ Hermanson, J. 2002. Klätterguide – Bohuslän. TH-Tryck

¹⁹ Riksidrottsförbundet 2004. Svenskarnas idrottsvanor. En studie av svenska folkets tävlings- och motionsvanor. FoU-rapport 2004:5.

²⁰ Sveriges Sportfiske och Fiskevårdsförbund, <http://www.sportfiskarna.se>

²¹ Sportfiskarna 2012: Vår verksamhet 2012. Verksamhetsberättelse.

²² Fiskeriverket och SCB 2005: Fiske 2005. En undersökning om svenskarnas fritidsfiske.

del av denna siffra utgörs förstås av engångsfiskare, men en stor del, och kanske växande, består av personer som ägnar mycket stor del av fritid till sportfiske. Sportfisket omsätter två miljarder årligen i Sverige. Eftersom havsfisket från klippor blivit så mycket sämre under senare år har vi valt att inte redovisa några särskilda platser på kartorna, däremot har vi bedömt att en del av områdena erbjuder goda sportfiskemöjligheter och redovisat detta i text och i klassificeringar. Däremot har fisket efter havsöring blivit bättre och lockar nu stora skaror flug- och spinnfiskare till kuststräckans alla fjordar och kilar.

Lokaler för sportfiske efter havsöring anges enligt en skrift om sportfiskeplatser för havsöring utmed Bohuskusten²³, egna iakttagelser och tips från sportfiskeintresserade.

Bild 8. Sportfiske – två av de 1,5 miljoner svenskar som sportfiskar varje år!

Historia

Historiska besöksmål lockar många människor och därför har vi också pekat ut ett antal sådana platser. Här anges kulturhistoriska inslag t ex äldre bebyggelse, fornlämningar, äldre odlingssystem m m. Väsentliga delar av bedömningen har gjorts med utgångspunkt från länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapet från 1995²⁴.

²³ Forum Skagerakk II 2000. Öringfiske på västkusten – en fiskeguide (ny upplaga 2007).

²⁴ Hultengren, S. & Olsson, K. 1995. Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapet natur- och kulturvården. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1995: 21.

Bild 9. En av kusten äldsta sjöbodar kan beskådas på Stora Kornö.

Sevärdheter i övrigt

Med sevärdheter avses intressanta besöksmål utöver de biologiska eller kulturhistoriska attraktionerna. Det kan röra sig om geologiska värden t ex jättegrytor, vackra och väl exponerade hållmarksområden, eller väl bevarad äldre bebyggelse, synliga fornlämningar eller andra inslag. Bedömningarna har både gjorts i fält, och med hjälp av befintligt underlagsmaterial.

Bild 10. Magnifika rundhällar från Tanums skärgård

Faciliteter

Vi har vid fältbesöken gjort en bedömning av tillstånd och kvalité på besöksanordningar, stigar och andra faciliteter som vänder sig till besökaren. Vi har bedömt alla anordningar efter en fyrgradig bedömning där 1 betyder hög kvalité, 2 acceptabel kvalité, 3 låg kvalité och – betyder att anordning saknas. Vi gör den

allmänna bedömningen att dåligt underhållna faciliteter är sämre än inga faciliteter alls. I många av områdena är faciliteterna av dålig kvalitet, medan andra t ex på Hamburgö, Koster och Ramsvikslandet håller mycket god standard. Nedan presenteras kortfattat de besöksanordningar som vi tittat lite närmare på i de olika utvalda områdena.

Information

Bra och välkomnande information är av mycket stort värde för besökaren. Detta gäller inte minst för utrikes gäster. Den svenska allemansrätten är unik och bra information om vad man kan göra och inte är avgörande för ett trevligt och otvunget besök. Kommer man från ett annat land, där allemansrätt inte finns, är det lätt att känna sig obekvämt om man inte får rätt information. I de utvalda områdena är det allemansrättens regler som i första hand gäller. I reservat och andra skyddade områden tillkommer en del föreskrifter, och aktuell och tydlig information om dessa är av stort värde. Men kanske ännu viktigare att berätta för besökaren om naturvärden, stigar, informationsplatser och andra möjligheter inom besöksmålen.

Parkeringsplatser

De flesta av de beskrivna områdena kan nås med bil eller cykel från land, och då är parkeringsplatsen ofta den första anordning som besökaren möts av. Utan parkeringsmöjligheter tvingas besökaren att parkera på svåra, olagliga eller olämpliga platser. Det bör naturligtvis finnas gott om parkeringsmöjligheter i ett område med höga besökskvaliteter. Vi har gjort en bedömning i olika klasser av antalet parkeringsplatser och presenterat dessa uppgifter i områdesbeskrivningarna. Klasserna är följande; ingen parkering, 1-10, 11-50, > 50 platser.

Eldstäder, rastplatser och toaletter

Vid längre besök i naturområden förordas olika typer av rast- och viloplatser. Sådana behövs, särskilt i större områden, eftersom en del besökare har en sämre rörlighet och kan behöva sitta ner och vila sig efter en längre eller kortare vandring.

Även eldstäder har en mycket viktig funktion i större besöksområden, eftersom sådana kan locka till längre vistelser i naturen och utfärder med barn. Utpekade och välordnade eldstäder behövs också eftersom man då uppnår en mer kontrollerad eldning i områdena. Eldstäder och rastplatser bör också alltid kompletteras med information kring sophantering eller erbjuda möjlighet att göra sig av med sopor.

Vi har också gjort en kartering av toaletter inom de beskrivna områdena. Många av områdena har bra möjligheter till toalettbesök medan andra områden helt saknar sådana faciliteter. På platser som besöks av många människor tycker vi att det är ett baskrav att det finns toaletter. Underhåll och service är då av stor vikt. En dåligt skött torrtoalett kan avskräcka från återbesök och ger området dåligt rykte.

Stigar

Väl anordnade stigar och vandringsleder är förstärkt ett betydelsefullt inslag i ett naturområde som utpekats som viktigt och utvecklingsbart besöksmål. Dels vänder sig stigar till människor som enbart vistas i naturen för motion och fisk luft, men stigar och vandringsleder är också viktiga för besöksstyrning med olika syften. Det kan då handla om att visa vägen till en intressant plats, men kanske också för att styra slitage och störningar från känsliga delar i ett område till mer tåliga. Vi har gjort en översiktlig kvalitetsbedömning av stigar och vandringsleder inom respektive område. Vi har då tittat lite närmare på märkning, framkomlighet och själva stigens kvalitet.

Fågeltorn

Fågelskådning har vi bedömt vara en mycket viktig aktivitet i det aktuella området, och därför har vi också lagt särskild vikt vid bedömning av kvalitet på observationsplatser och fågeltornen. På många platser saknas fågeltorn, men observationsplatsen kan ändå vara bra. Ett sådant exempel är Galtöleran där goda observationsmöjligheter erbjuds från en centralt belägen bergsklipa.

7 Områdeskatalog

Bild 11. Hamnerö, Väderöarna i Tanums kommun.

TECKENFÖRKLARING

- objektsnummer (hänv till katalog)
- besöksparkering
- toaletter
- plats för fågelskådning
- botaniskt intressant plats (efter FBohF)
- kulturhistoria (efter lst 1979)
- klätterberg (Hermansson 2002)
- naturhamn fritidsbåtar (kryssarklubben)
- öar och platser (kajakrapporten.se)
- kajakplats i Tanum (Ingela S; hänv. rapport)
- fiskeplats (havsöring/forum Skagerrak)
- Kuststigen
- Soteleden
- Bohusleden
- stigar i "Kosterhavet"

0 2000 4000 meter

Naturcentrum AB 2013

Teckenförklaring till kartorna.

1 Skaftö, Lysekils kommun

N1 K2 F1 G3

Skaftö och Skaftölandet hyser en stor rikedom av för Bohuskusten typiska naturtyper. På en relativt liten yta återfinns frodiga ädellövskogar, småbrutna kulturlandskap, havsstrandängar, rikkärr, karga hållmarker, ljunghedar och exponerade klippstränder. På Skaftölandet finns också mycket goda förutsättningar för det rörliga friluftslivet i form av attraktiva naturområden och ett bra stigsystem. Ett stort antal vandringsleder och cykelbara stigar och vägar gör området mycket lämpat för olika typer naturbesök. Med ett mer utbyggt och sammanlänkat cykel- och vandringsledsnät kan Skaftö också bli ett riktigt paradiset för cykling och vandring. Havsområdena runt Skaftö lämpar sig mycket bra för två till tre dagars dagars kajakpaddling. På södra delen av Skaftö vid Fossa, finns en mycket välhövad havsstrandäng som hyser ett intressant fågelliv under flyttningstid, och på Islandsberg finns goda möjligheter att studera havsfåglar under höststormar. Sportfiskemöjligheterna är också mycket goda – med ett fint fiske efter havsfisk i klippbranterna på den västra och norra sidan, samt ett fint fiske efter havsöring i de strömsatta vattenområdena mot öster och söder.

Skaftö lämpar sig utomordentligt väl för naturbesök och här finns rikligt med intressanta besöksmål med slitagetåliga marker. De olika delområdena på ön är tämligen väl sammanbundna av leder och hela Skaftö lämpar sig därför bra för såväl cykling som vandring. Ett antal särskilt avgränsade naturområden har särskilt högt värde – dessa är Norra Skaftö, Vägeröd, Gåsevik-Gröderäng, kulturlandskapet vid Stuveröd tillsammans med strandängen vid Fossa, Islandsberg samt håll- och kärrmarker mellan Grundsund och Stockevik.

På grund av sin storlek och variation har Skaftölandet delats upp i fem olika delområden 1A – 1E.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, dammar/kärr, saltängar, ädellövskogar och klippstränder.

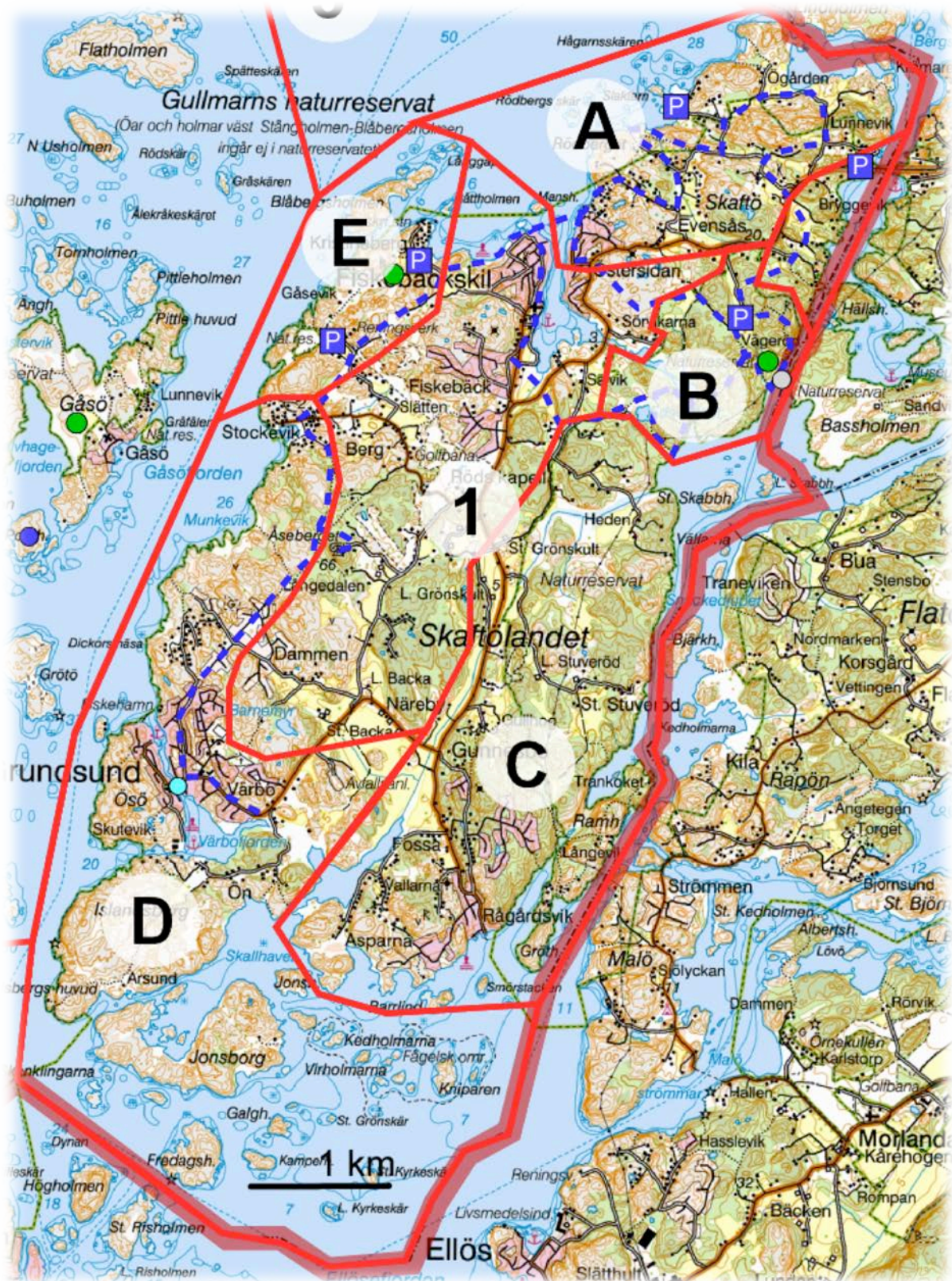
Aktiviteter: Biologi & botanik 1, cykling 2, fågelskådning 2, historia 2, kajakpaddling 2, promenader 1, sevärdheter 2, och sportfiske 1.

Faciliteter: Se del olika delområdena.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Kuststigen/Skaftöleden slingrar sig fram över stora delar av Skaftö och här finns även en del anlagda cykel- och gångvägar. Det finns också parkeringar på flera platser, främst i anslutning till samhällena Grundsund och Fiskebäckskil, samt vid Skaftöbron. Vid den sistnämnda platsen och vid avfarten mot Stockevik finns informationsskyltar som visar vägen till flera fina besöksmål på ön. Däremot saknas för naturbesökare särskilt arrangerade parkerings- och informationsplatser (förutom vid Vägeröds dalar). Skaftö kan nås med buss, linje 845 (flera hållplatser finns).

Lagstadgat skydd: Naturreservat (delvis), natura 2000-område, naturminne, fågelskyddsområde och landskapsbildsskydd.

Föreskrifter: Inom Vägeröds naturreservat gäller förbud mot att ställa upp husvagn/husbil för övernattning, göra upp eld annat än på de av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldplatserna, bryta kvistar, gräva upp kärlväxter, samla in lavar, mossor, vedsvampar och insekter, skada döda träd och vindfällan, medföra ej kopplad hund, framföra motorfordon längre än till parkeringsplatsen, rida annat än på anvisade ridstigar.

1 Skaftö A Norra delen, Lysekils kommun

N1 K3 F2 G3

Det småskaliga kulturlandskapet inbjuder till korta promenader och som besöksmål för cyklister. Kustlinjen med små vikar och stränder i väster och med klippor i norr ger området en spännande karaktär. Kuststigen knyter samman norra Skaftö med övriga ön. Hävd och skötsel av botaniskt värdefulla delområden är genomgående bristfällig.

Norra delen av Skaftö kännetecknas av ett småskaligt kulturlandskap med små åkrar och hagar som skiljs åt av hållmarker, små lövskogsdungar och bryn. Flera fina sand- och grusstränder med tillhörande ängsmarker finns också i områdets västra del.

Viktiga naturtyper: Ekhagar, sandstränder, ädellövskogar och småskaligt odlingslandskap.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, cykling 2 och promenader 2.

Faciliteter: Information 2, stigar 3. Parkeringsplats för 1-10 fordon.

Tillgänglighet & besöksanordningar: Stigar och små grusvägar gör området lättillgängligt såväl till fots som med cykel. Privata vägar, fritidshus och annan bebyggelse i området gör åtkomsten med bil begränsad. Det finns en liten parkeringsplats vid Skaftöbron. Kuststigen löper genom området samt med buss, linje 845 (Lunnevik är en lämplig hållplats).

Lagstadgat skydd: Naturreservat (delvis) och natura 2000-område (delvis).

1 Skaftö B Vägeröds dalar, Lysekils kommun

N1 K3 F2 G3

Vägeröds dalar är ett mycket fint och besöksvänligt naturreservat som domineras av ek- och bokskogar med inslag av äldre kulturlandskap. Ett par branta bäckraviner skär genom området ner mot öster. Områdets skogar är Skaftös mest värdefulla när det gäller sällsynta arter, äldre träd, m m. Kuststigen knyter samman Vägeröd med övriga Skaftö på ett bra sätt. Havsviken vid Skabbholmen kan hysa rastande sjöåglar. I den östra delen ansluter området till de smala sunden och vattenområdena mellan Skaftö, Kärtingsund och Bassholmen. Här finns också utmärkta platser för fint havsöringsfiske under vår, sommar och höst.

Viktiga naturtyper: Ekhagar och ädellövskogar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 3, promenader 2 och sportfiske 1.

Faciliteter: Information 2, rastplatser 2, stigar 1. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Området Vägeröds dalar är ett av de mest attraktiva besöksmålen på Skaftö. Det lättgängna och väl utbyggda stignätet gör området tillgängligt för i princip alla besökare. Besök skulle dock underlättas av bättre rastplatser i området samt att en eller ett par av stigarna gjordes möjliga att passera med cykel och att dessa kunde bindas samman med ett cykelvägnät över hela ön. En stor parkering finns vid Vägeröds gård samt ett par mindre finns i den sydvästra kanten av reservatet. Utmärkta stigar löper genom hela reservatet, och här finns både rundvandringsstigar och genomfartsstigar. Sittplatser finns (iordninglagda lövträdsstammar). Området nås också via kuststigen samt med buss, linje 845 (Vägeröd är närmsta hållplats).

Lagstadgat skydd: Natura 2000-område och naturreservat.

Föreskrifter: I Vägeröds naturreservat är det inte tillåtet att ställa upp husvagn/husbil för övernattnin, göra upp eld annat än på de av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldplatserna, bryta kvistar, gräva upp kärleväxter, samla in lavar, mossor, vedsvampar och insekter, skada döda träd och vindfällan, medföra ej kopplad hund, framföra motorfordon längre än till parkeringsplatsen, rida annat än på anvisade ridstigar (anges på reservatskartan).

1 Skaftö C Sydöstra delen, Lysekils kommun

N2 K2 F3 G3

Sydöstra Skaftö är ett stort, och till stora delar välhävdat område med ett småskaligt kulturlandskap. Genom hela området, från norr till söder, löper en sänka med en långsträckt våtmark. Sydligaste delen av denna våtmark mynnar i havsstrandängen vid Fossa på den södra delen av Skaftö. Strandängen och havsviken vid Fossa bedöms vara en bra fågellokal men det finns enbart få fågelrapporter från platsen. Strandängen är välhävdat genom bete.

Viktiga naturtyper: Småskaligt kulturlandskap, grunda havsvikar, saltängar, långsamflytande å och våtmarker.

Aktiviteter: Cykling 3, fågelskådning 2 och promenader 2.

Faciliteter: Stigar 3. Parkeringsplats saknas.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Området saknar besöksfaciliteter för naturbesökare. Trots att området i dag saknar besöksanordningar utgör det ett attraktivt ströv- och cykelområde på grund av den tilltalande landskapsbilden. Sydöstra Skaftö kan bindas ihop med övriga Skaftö genom vandringsled och cykelled. I stor utsträckning kan befintliga vägar och stigar användas. Vid Fossa finns en utmärkt observationsplats för fåglar från vilken man har god utsikt över strandängen och den grunda havsviken. Med en enkel skylt och en anlagd parkeringsficka kan man skapa en mycket trevlig fågelskådarlokal. Området kan nås med buss, linje 845 (flera hållplatser finns mellan Grönskult och Fossa).

Lagstadgat skydd: Landskapsbildskydd.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

1 Skaftö D Islandsberg till Stockevik, Lysekils kommun

N1 K2 F2 G2

Skaftös sydvästra strand, inklusive den vackra och av ljunghedar klädda halvön Islandsberg, utgörs av karga, exponerade hållmarker, klippstränder och ljunghedar. Här och var finns gräsmarker med rik flora. Området har starka bohuslänska särdrag och närheten till det öppna västerhavet ger stark dramatik åt området. En promenad över hedarna till fyrplatsen på Islandsberg och utsikten över västerhavet under en höststorm ger besökaren ett minne för livet. Mitt i området ligger det gamla fiskesamhället Grundsund med sin genuina bohuslänska prägel och flera gamla timrade sjöbodar. Norr om Grundsund finns naturminnesskyddade jättegrytor. Under höststormarna är Islandsberg en utmärkt havsfågellokal.

Se karta på sidan 25.

Viktiga naturtyper: Klippstränder, klippbranter, hållmarker och ljunghedar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 2, historia 2, sevärdheter 2 och promenader 2.

Faciliteter: Stigar 2. Parkeringsplats för >50 fordon (Grundsund).

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Skaftös västra klippstränder och hållmarker är mycket fint besöksmål för naturintresserade besökare. Här finns bra förutsättningar för strövtåg längs stränder och vidsträckta hållmarker. Kuststigen löper fram längs med stranden ungefär en kilometer in på ön. Leden binder ihop Grundsund, Stockevik och Fiskebäckskil. Islandsberg och kringliggande öar t ex Jonsborg har extraordinära naturvärden – båda avseende arter och miljöer som landskapsbild och möjligheter till promenader och friluftsliv. Parkeringsplatser finns i Grundsund, men parkeringsplatser till naturområdet Islandsberg saknas. I övrigt saknas parkeringsmöjligheter för besök i naturområdena. Det skulle också behövas bättre leder och markeringar ute vid havet i väster. Området nås via kuststigen samt med buss, linje 845. För att komma ut på Islandsberg är hållplatsen vid Islandsbergsvägen lämplig. I övrigt finns flera busshållplatser i området.

Lagstadgat skydd: Naturminne.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

1 Skaftö E Gåsevik – Gröderhamn, Lysekils kommun

N1 K3 F2 G3

På nordvästra Skaftö, från Kristineberg till Gröderhamn, finns start kuperad terräng med höga berg och djupa klåvor. Lokalt förekommer rikligt med naturliga gräsmarker och våtmarker med inblandning av skalgrus, vilket i sin tur skapat förutsättningar för en mycket rik flora. Gröderhamnsängen, som är den mest kända platsen, hyser en stor orkidéförekomst och är ett mycket fint botaniskt besöksmål – ett av de bästa i hela Bohuslän. Upp till tusen blommande exemplar av ängsnycklar har räknats in på en begränsad yta. Denna miljö utgör också lokal för dvärglumner, sällsynt i Bohuslän. Platsen är en av de sydligaste växtplatserna i landet för denna art.

Nordvästra Skaftö är ett attraktivt område och ett utmärkt besöksmål för naturinriktade besök. Utöver de prunkande ängsmarkerna vid Kristineberg och Gröderhamn finns imponerande bergstup och rasbranter i direkt anslutning till området.

Se karta på sidan 25.

Viktiga naturtyper: Slätteräng, våtmark och saltängar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 1, promenader 2.

Faciliteter: Information 2 och stigar 2. Parkeringsplats för 1-10 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Området är mycket lämpligt för naturbesök men har dåliga parkeringsmöjligheter. En parkering finns längs vägen ut till Kristineberg och en mindre vid Gröderhamnsäng, men tillgängligheten är begränsad och informationen bristfällig. Bättre parkeringsmöjligheter och bättre skyltning skulle kunna göra områdets naturvärden och samt dess blomsterrikedom mer tillgänglig för en bredare allmänhet. Kuststigen löper genom områdets östra delar. Inom området finns inga busshållplatser, närmsta hållplats ligger i Fiskebäckskil (linje 845).

Lagstadgat skydd: Naturreservat.

Föreskrifter: Det finns inga särskilda föreskrifter för allmänheten. Allemansrättens regler gäller dock.

2 Gåsöarkipelagen, Lysekils kommun

N1 K3 F1 G2

Gåsöarkipelagen består av två stora öar, Gåsö och Storön, samt en mängd kringliggande holmar och skär. Längst ut i väster ligger Bonden. Gåsö ränna, öster om Gåsö, skiljer det nordbohuslänska granitområdet ”Ganitkusten” och det västsvenska gnejsområdet. Bonden, består av dioritskiffer, en grönstensbergart som här och var påträffas i det bohuslänska gnejsområdets kustland. Från Gåsö huvud och Tjällsö huvud har man en fin utblick över ytterskärgården.

På västsidan av öarna finns blockvallar och öppna klippor. Terrängen är flack på samtliga öar och kännetecknas av vackra rundhällar av röd granit. Jättegytorna på Stora Testholmen har ett särskilt stort värde.

Vegetationen på de stora öarna präglas av bete men lokalt håller ängsmarkerna på att växa igen. Blodnäva, backsmörblomma, backglim, lundtrav och småborre är vanliga arter. På Gåsö finns också ett flertal kärrmarker och på Storön finns ett kärr med dvärglumner, tätört, ängsstarr och loppstarr. I liknande kärr på Ursholmen växer bl a myskbrodd, ängsstarr och kärrbräken. Hällmarkerna täcks av ljung- och kråkrisshedar med fukthedar i sänkor. I vittringsgrus på hällmarker man träffa på fyrling, dyört och rödlänke. Områdets centrala delar betas och här är strandängarna väl hävdade.

Gåsöarkipelagen har stor betydelse för friluftslivet. Det omväxlande och lättillgängliga landskapet bjuder på stora skönhetsupplevelser. Stränderna är lätta att angöra för båtburna besökande genom god tillgång på naturhamnar. Västsidan av Storön erbjuder goda fiskemöjligheter.

Kajakpaddlingsmöjligheterna är utomordentliga. Det finns mängder av intressanta områden att paddla i och det finns också ett flertal platser där man kan övernatta eller rasta. Bohusläns ornitologiska förening anger ön Bonden som en utmärkt fågelskådarlokal, men ön är emellertid mycket svårtillgänglig. Öarna mellan Gåsö och Bonden hyser stora förekomster av knubbsäl.

Se kartan på sidan 29.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, klippstränder, saltängar, grund havsvik, och dammar/kärr.

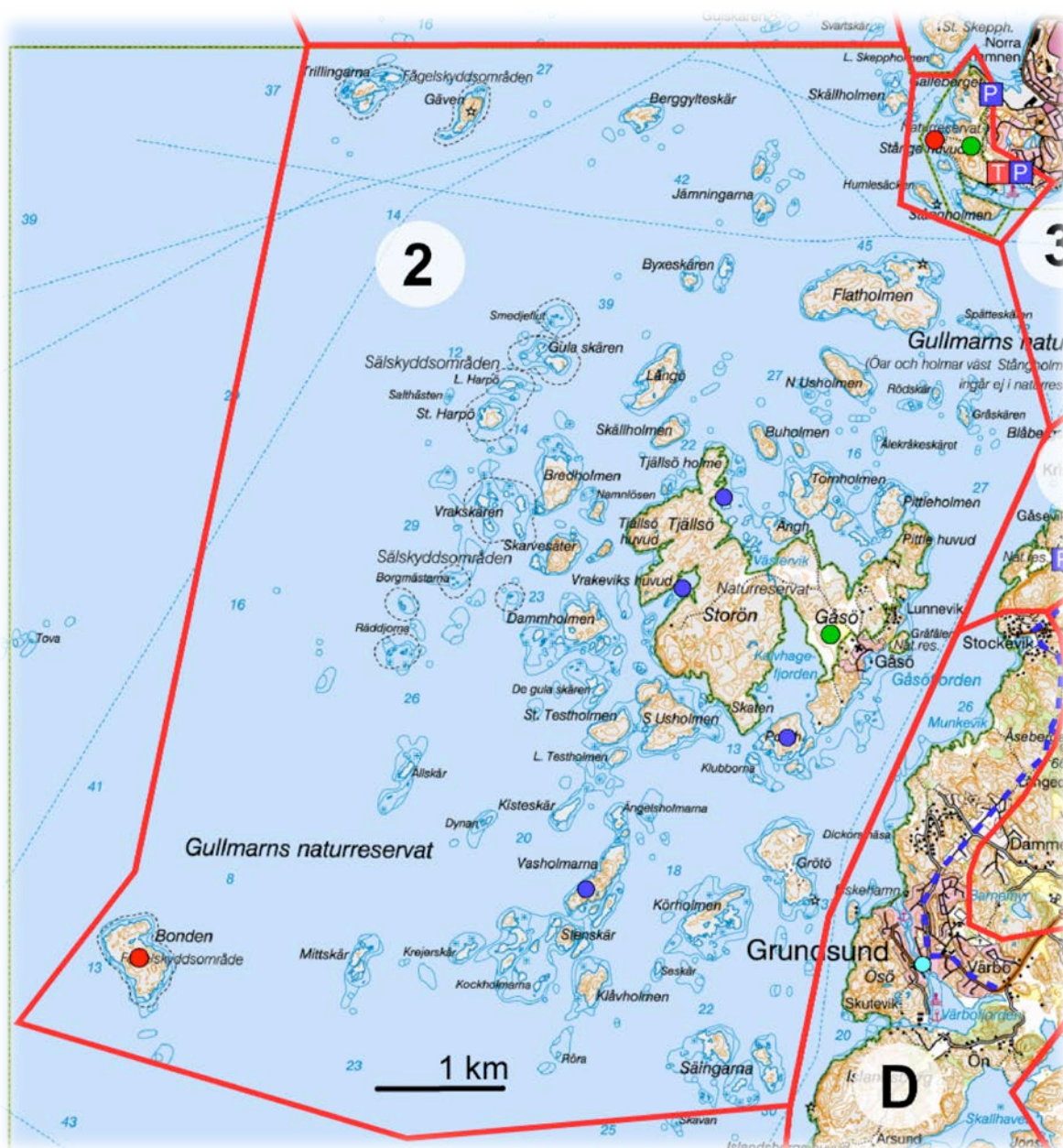
Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 1, fågelskådning 3, kajakpaddling 1 och promenader 2.

Faciliteter: Information 3 och stigar 2. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Ett av kustens mest värdefulla och mest besökta kustområden med goda åtkomstmöjligheter för båtlivet. Naturvärdena är också mycket höga och det finns både ovanliga naturtyper, sällsynta arter och vackra geologiska formationer. Huvudöarna genomkorsas av ett stort antal stigar och vandringsleder markerade med pilar och vit målad text. I övrigt är utbudet av faciliteter bristfälligt. För övriga tillresta är Gåsö svårtillgängligt och det finns inga färjor. Gästhamnen är relativt liten. Alternativet till egen båt är taxibåt från Skaftö, Gullholmen eller Lysekil.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: I Gåsöskärgårdens naturreservat gäller allemansrätten samt att det inte är tillåtet att medföra okopplad hund under tiden 1/4-15/6. Skären väster om Storö är yngelplats för knubbsäl och sälskyddsområde.

3 Stångehuvud, Lysekils kommun

N2 K2 F1 G1

Stångehuvud utgör en av de sydligaste delarna av granitkusten – det bohuslänska granitområdet. Området kännetecknas av mötet mellan västerhavet och granitklipporna. Här finns vackra rundhällar från istiden, med slipade, "mjuka" former och tydliga s k isäfflor. Lokalt genomskärs granitklipporna av pegmatitgångar. Flera stigar löper ut i området genom smala klyftor och förbi grottliknande bildningar. På Galleberget har stenbrytning bedrivits och av historiska skäl området lämnats "örört" efter att täktverksamheten upphört.

Stångehuvud är också ett välbesökt rekreationsområde med fina möjligheter till bad och fritidsfiske, särskilt utmed klippstranden i väster. Flera fina promenadstråk löper genom området – dessa har gjorts lättgångna med prydligt anordnade trappor och spänger i kuperade delar av området. Ett 70-tal fågelarter har observerats vid Stångehuvud, däribland rariteter som toppskarv, havsörn, lunnefågel och berglärika.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, klippstränder och sandstränder.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 2, historia 2, promenader 2, sevärdheter 1, sportfiske 2.

Faciliteter: Information 1, rastplatser 1, stigar 1, toaletter 2. Parkeringsplats för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Område uppvisar ett typiskt Bohuslänskt landskap med rundade klipphöllar och öppna vyer mot Västerhavet. Området är mycket lättillgängligt med tydliga leder och stigar. Området kan ta emot ett mycket stort antal besökare och har många utmärkta faciliteter. En rullstolsanpassad väg leder upp till en utsiktspunkt. Inom området ligger även det välorganiserade Pinneviksbadet, med kiosk, toaletter och badramp. Flera markerade leder och stigar löper över Stångehuvud. Guidade turer ordnas regelbundet i området. Närheten till Havets Hus höjer Stångehuvuds besöksvärde. Området kan nås via strandpromenaden i Lysekil och Kuststigen. Ett flertal busslinjer ankommer Lysekils centrum och därifrån är det ca 500 meter promenad till området.

Lagstadgat skydd: Naturreservat.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att framföra motorfordon (inkl moped), tälta eller ställa upp husvagn, medföra ej kopplad hund, göra upp eld på annat sätt än av förvaltaren anvisade platser, plocka eller gräva upp växter, göra åverkan på stenytor samt omlagra eller bortföra sten.

4 Kornöarna, Lysekils kommun

N2 K2 F1 G2

Kornöarkipelagen utgörs av Stora och Lilla Kornö, Kornö kalv samt ett stort antal småöar av vilka Brandskär är den mest kända. Stora och Lilla Kornö delas av det trånga Smalsund, som kan passeras med båt. Geologin är väl exponerad, särskilt på den västra sidan där graniten genomtvärs av pegmatitstråk och mindre diabasgångar. På västsidan av Stora Kornö finns ett antal jättegrytor. Öarna domineras annars av ett hällmarkslandskap med partier av ljung- och kråkrished i svackor och sprickor. I större sänkor finns små dammar och vattensamlingar med fuktheds- och fattigkärrvegetation. Det finns lokala inslag av gräs-

marker, men dessa är främst koncentrerade till öarnas huvuddalgångar och kännetecknas nu, sedan jordbruk och bete upphört, av högväxtvegetation. På torra backar förekommer ängshavre, knölsmörlomma, backglim, backlök och rödkämpar. Här och var finns strandängspartier med arter som bohusmarrisp och blankstarr.

Kornöarna kan endast nås sjövägen med egen båt eller med skärgårdsbåt. På Stora Kornö finns en skyddad hamn med 20 gästplatser.

Bebyggelsen på Stora och Lilla Kornö är av gammalt datum, och koncentrerad kring hamnen på öarnas nordsida. Trähusbebyggelse med gamla timrade sjöbodar och utsirade boningshus utgör ett unikt och värdefullt dokument över de ursprungliga fiskelägena i Bohuslän. I närheten av bebyggelsen påträffas äldre kulturväxter som vildpersilja, hundtunga och paddfot.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, klippstränder, klapperstenstränder och ljunghed.

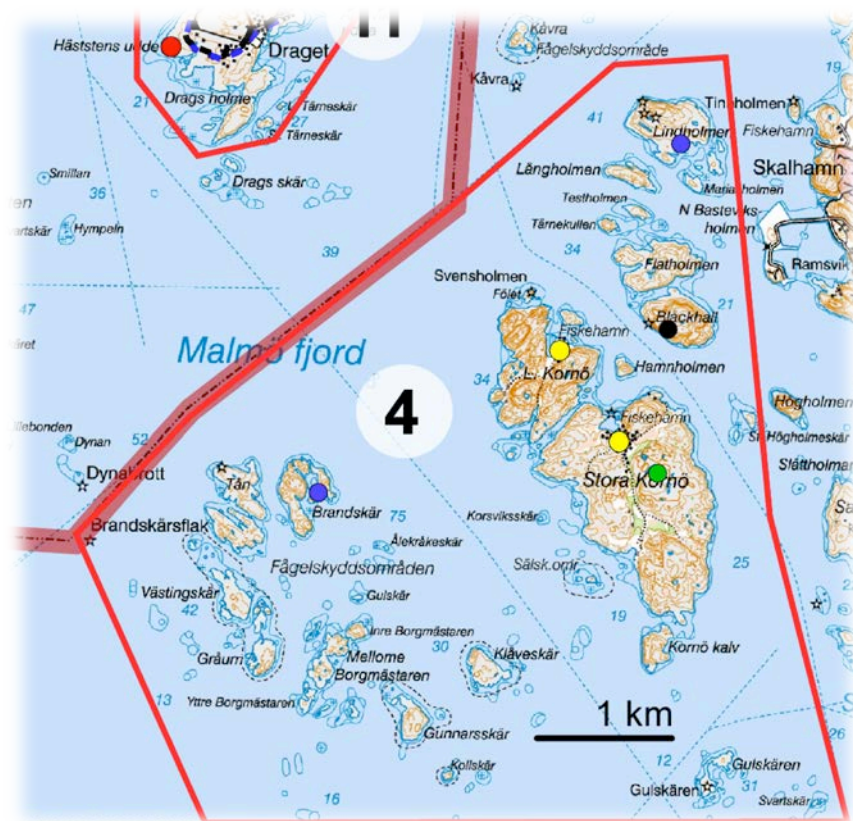
Aktiviteter: Båtliv 1, sevärdheter 2 och kajakpaddling 2.

Faciliteter: Stigar 2, toaletter 2. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Öarna har mycket stor potential för naturbesök i olika former; främst för tillresta båtturister, men även kajakpaddlare. Systemet av stigar är tillfredställande men kan förbättras med bättre stigar, hänvisningar och info. I Stora och Lilla Kornö samhällen finns gästhamn och hamnfaciliteter t ex toaletter. I övrigt finns ett enkelt nätverk av stigar. På Brandskär och Lindholmen (NO Lilla Kornö) finns utpekade naturhamnar. På västsidan av ön Bläckhall finns en utpekad klätterklippa.

Lagstadgat skydd: Länsstyrelsen håller på med reservatsbildning i området. Natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: Länsstyrelsen håller på med reservatsbildning i området. Flera av öarna utanför Stora och Lilla Kornö är fågelskyddsområden med tillträdesförbud under vår och sommar.

5 Strandängar vid Trälebergs kile, Lysekils kommun

N1 F2

Trälebergs kile ligger ca 5 km norr om Lysekil och utgörs av en grund havsvik med mycket vackra och vidsträckta strandängsmiljöer som hyser ett rikt fågelliv, särskilt under vår och höst. Strandängarna är välhävda och betas av nötkreatur. Två mindre åar rinner ut i den innersta delen av viken vilket gör att strandängarna till viss del är sötvattenpåverkade. Inre delen av Trälebergs kile är en grund havsvik som omges av låglänta strandängar med gott om saltfrätor, småvatten och öppna lerpartier. Dessutom är stränderna goda häckningsplatser för många fågelarter, som t.ex. större strandpipare och rödbena. Området är också en viktig rastplats för and- och vadarfåglar. Ett par mindre åar rinner genom strandängarna och mynnar i viken. Ungefär 170 fågelarter har observerats vid Trälebergs kile. Av dessa är svart stork, härfågel och stäpphöken de mest sällsynta. Från Lyse kyrka har man en fin utsikt över området. Även söder om viken, vid Trellebystrands camping, finns en nyanlagd observationsplats. Platsen är ett välkänt ställe för fågelskådning, man har en strålande utsikt över den grunda viken. Sannolikt utgör grundområdena utanför strandängarna också mycket fina sportfiskeplatser.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, saltängar och långsamflytande å.

Aktiviteter: fågelskådning 2, promenader 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Fågeltorn 2, stigar 2. Parkeringsplats för 1-10 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Trälebergs kile är en fin fågellokal med höga besökskvaliteter. Här finns en observationsplats på kullen söder om kyrkan samt en stig som leder dit. Parkering av bil kan göras vid kyrkan, därefter går man utmed en lång asfaltsväg ut på en åker. En observationsdagbok om fågellivet skulle göra lokalen mer attraktiv.

Söder om viken passerar Kuststigen från Trellebystrands camping, utmed viken och fram till väg 162 vid Bua. På bergskanten en bit nordost om campingen gör stigen en liten avstickare ut på berget och där har Lysekils kommun byggt en fågelskådningsplats – en plattform av trä med räcke. Den kan även nås av funktionshindrade genom träramper som leder vända fram till plattformen. En bit av Kuststigen från campingen och fram till fågelskådningsplatsen är tillgänglighetsanpassad. Trälebergs kile kan nås med buss, flera olika linjer och närmsta hållplats är Skal. Härifrån är det ca 1 km promenad till den norra delen vid Lyse kyrka.

Lagstadgat skydd: Naturreservat.

Föreskrifter: Det finns inga särskilda föreskrifter för allmänheten. Allemansrättens regler gäller dock.

6 Gullmarsskogen, Lysekils kommun

N3 K3 F1 G3

Naturreseptat Gullmarsskogen är ett av Lysekils kommuns mest värdefulla frilufts- och strövområden. Naturen är omväxlande och här möts besökaren av både täta skogar och öppna, luftiga hagmarker. Höjdpartierna i Gullmarsskogen täcks i huvudsak av hållmarker med ljunghed. Här och var finns fuktpartier med klocklång, myrlilja och vattenklöver. Under våren märks rikligt av vitsippa, svalört, vårlök, blåsippa och skogsbingel. Berggrunden i Gullmarsskogen är intressant, eftersom området ligger i gränzonen mellan granit och gnejs. I västra delen dominerar bohuggraniten, medan gnejsen breder ut sig i de östra delarna.

Gullmarsskogen är rik på kulturlämningar, ofta i form av rester efter gamla torpgrunder. Dessa är märkta med små skyltar. På en höjdplatå norr om Fjällastugan finns en utsiktsplats från vilken man har en vidsträckt vy över Stängenäset och havet.

Viktiga naturtyper: Dammar, kärr/ädelövsog, barrskog och småskaligt kulturlandskap.

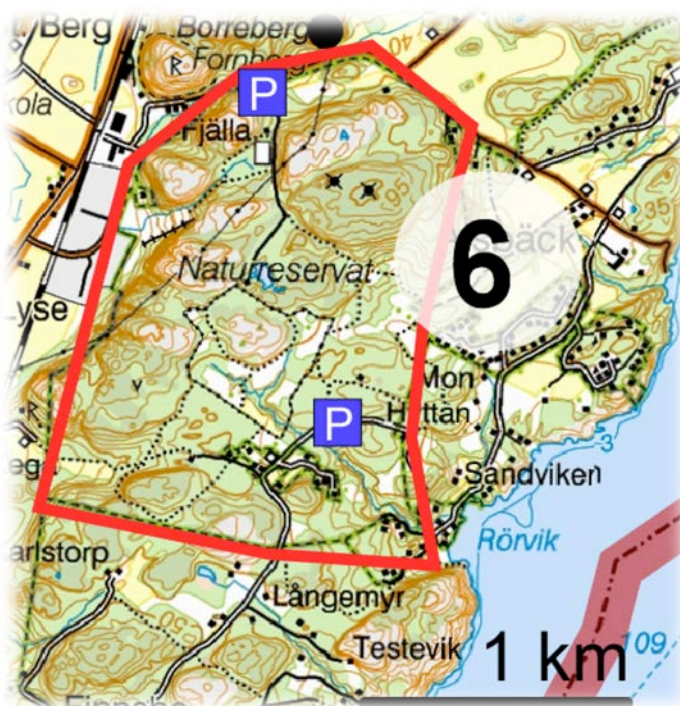
Aktiviteter: Biologi & botanik 2, cykling 2, fågelskådning 3 och promenader 1.

Faciliteter: Information 2, rastplatser 2, eldstäder 2, stigar 1. Parkeringsplats för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Gullmarsskogen har ett stort värde som rekreationsområde för boende i Lysekil. Inom området finns utmärkta besöksfaciliteter och bra parkeringsplatser. Bastu och dusch. Toaletter? Skid- och elljusspår. Det finns inga bussförbindelser i Gullmarsskogens omedelbara närhet.

Lagstadgat skydd: Naturreseptat och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: I Gullmarsskogens naturreseptat är det inte tillåtet att tälta utan tillstånd, ställa upp husvagn, medföra ej kopplad hund, göra upp eld annat än på platser som naturvårdsförvaltaren anvisar.

7 Färlevfjordens inre del, Lysekils och Munkedals kommuner

N1

Färlevfjordens inre del är en grund havsvik med vidsträckt och välhåvade strandängar. Utsikten över området och fjordsystemet från väg 162 till Lysekil är enastående. Längst in i viken mynnar Färlev älv och utanför denna ligger vidsträckt betade strandängar. Området är en viktig rast- och övervintringslokal för änder, svanar, gäss och vadarfåglar. Även rovfåglar som fiskgjuse och havsörn uppehåller sig i viken. Ca 200 fågelarter har observerats vid Färlevfjorden, däribland rariteter som mindre sångsvan, vit stork, vitvingad trut och myrsnäppa. Inom området ligger också det höga Trebeneberget och söder om detta mynnar Sjöris älv. Områdets grunda vattenområden, speciellt i området utanför Lingatan (nytt namn), erbjuder ett utmärkt fiske efter havsöring, främst under våren. Området ingår i Gullmarsfjordens naturreseptat. Området är också väl hävdad och betas av nötkreatur vilket är en förutsättning för att bevara värdena.

Viktiga naturtyper: saltängar, grund havsvik och långsamflytande å.

Aktiviteter: Fågelskådning 2 och sportfiske 1.

Faciliteter: Stigar 3. Parkeringsplats saknas.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Besöksanordningar saknas helt, och här finns varken parkeringsplats, iordningställda stigar eller fågeltorn. Naturen i området bedöms tåla ett stort besöksstryck under förutsättning att styrning sker på ett bra sätt och till lämpliga platser. Strandängarna är känsliga och får inte beträdas under häckningstid. Färlevfjorden kan utvecklas till en mycket fin fågelskådarlokal, men då krävs anläggning av parkeringsplats, stig och en bra observationsplats (ett flertal lämpliga ställen finns både öster och väster om vikens inre delar). Med lämpliga anläggningar kan Färlevfjorden bli en av norra Bohusläns mest intressanta skådarlokaler. Faciliteter för sportfisket kan utgöras av parkeringsplatser och informationstavlor med kartor som innehåller intressanta fiskeplatser.

Lagstadgat skydd: Naturreservat, Natura 2000-område (delvis) och fredningsområde för fisket.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

8 Näverkärr, Lysekils kommun

N1 K2 F1 G2

Näverkärr är ett av Bohuskustens mest spännande besöksmål när det gäller det biologiska innehållet. Här finns ett gammalt och välbevarat kulturlandskap med välhävda betesmarker, glesa ekhagar och lummiga ädellövskogar. Den allra finaste delen är "storskogen", en mycket vacker lövskogslund belägen utmed bergskanten öster om reservatets parkeringsplats. Mot havet breder vidsträckta hållmarksområden ut sig, och här och var finns sandstränder och strandängar med skalgrus. Stora delar betas av nötkreatur.

I Karlsvik i den sydöstra delen av området finns en mycket fin badstrand och möjligheterna till botaniska upplevelser är här större än på många andra platser i Bohuslän. För fågelskådaren är det främst de lummiga ädellövskogarna som lockar. Om våren fylls lundarna av fågelsång. Här kan man höra många av våra mest typiska sångare men ibland även rariteter som näktergal och sommargylling. Vintertid övervintrar havsörn i området och under vårnätterna kan man få höra berguven hoa. Området har en mycket rik lav- och mossflora men även många intressanta kärlväxter. På gården Näverkärr finns byggnader från 1700-talet.

Området erbjuder också ett fint fiske efter havsöring – området kring Släviks brygga och västerut liggande vikar pekas ut särskilt. Från klippor och uddar erbjuds ett spännande fiske efter många olika fiskarter.

Viktiga naturtyper: Ädellövskog, saltängar, hållmarker, kärr och gräsmarker.

Aktiviteter: Biologi & botanik 1, båtliv 2, fågelskådning 2, promenader 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Eldstäder 2, information 1, rastplatser 2, stigar 2. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

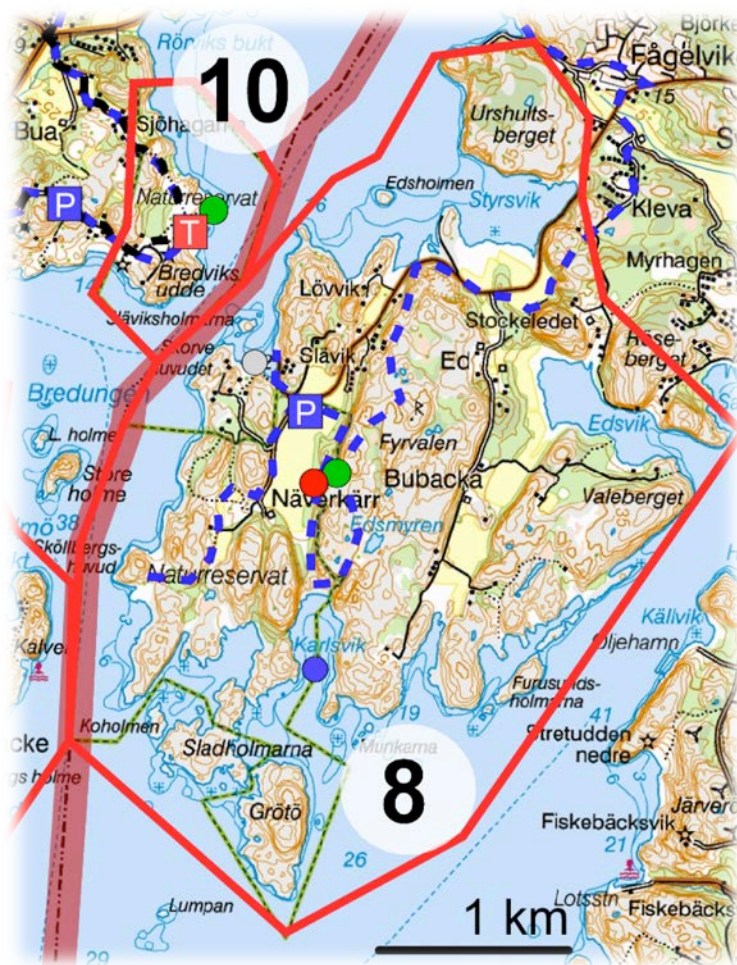
Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Ädellövskogarna i Näverkärr lämpar sig mycket väl för den besökare som vill uppleva ovanlig natur, vackra växter och skön fågelsång. Klipporna och havsvikarna i väster och söder är utmärkta för både fågelskådning, sportfiske och för bad. Stigar, skyltar och besöksparkering gör området mycket lättillgängligt. Stigar och leder är väl sköta men bitvis leriga på grund av tramp från korna. Området lämpar sig mycket väl för såväl organiserade som spontana naturbesök t ex fågelmorgnar under april-maj, botaniska exkursioner under vår och försommar och skogspromenader. Området bjuder också på fina sportfiskemöjligheter efter främst havsöring.

Området tar emot många olika typer av besökare men skulle behöva en bättre skyltning med större mer informativa skyltar och foldrar (översiktskarta med stigar, vindskydd, besöksmål i området m m). Parkeringsplatsen är

bra och har plats för många fordon, men kräver en bättre årlig översyn. Möjligen kan ett alltför stort besöksstryck medföra konflikt med betesdjuren. Vindskyddet som finns markerat på kartan hittades inte. På platsen fanns bara ett provisoriskt byggt skydd av sten och drivenved. Kuststigen löper genom hela reservatet. Näverkärr kan också nås med buss, linje 857, och bolagshuset är en central hållplats med promenadavstånd till reservatparkeringen och "storskogen".

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område. Området ingår också i Life-projektet GRACE som har som syfte att bevara kusthedar med bl a bete.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att bryta kvistar, plocka blommor, gräva upp växter eller på annat sätt skada vegetationen, göra upp eld, medföra lös hund, campa, obehörigt framföra motorfordon, skräpa ned med glas, plåt, plast, papper eller annat avfall.

9 Åbyfjordens inre del, Lysekil och Sotenäs kommuner

N1, K1, F2, G2

Området utgörs av den inre och mellersta delen av Åbyfjorden, från Råggårdsdal i sydväst till den mäktiga Bärfendalen i nordöst. I den inre delen av Åbyfjorden ligger stora, välhävda saltängar som genomkorsas av Bärfendalsälven. Strandängar, grunda havsvikar, ädellövskog inramas av branta bergväggar. Området har ett rikt fågelliv, särskilt under vår och höst, och strandängarna är väl hävda och betas av nötkreatur. Sportfiskemöjligheterna efter havsöring är mycket stora.

I området rastar stora mängder andfåglar och vadare och vintertid observeras havsörnar regelbundet. Knappt 200 fågelarter har noterats från Åbyfjordens inre del, däribland sällsyntheter som vit stork, silkeshäger och rödstrupig piplärka. I områdets direkta närhet ligger djurparken Nordens Ark som dagligen

tar emot ett stort antal besökare. Kring fjordmiljön finns också vackra lövskogar, många med höga naturvärden. Inom området finns också hela 12 särskilt utpekade klätterberg, vilket gör detta område till ett verkligt eldorado för bergsklättring; strax utanför finns ännu fler. Även för den sportfiskeintresserade har området mycket att erbjuda, bl a fint fiske efter havsöring under vår och höst. Ett flertal bäckar och åar ger goda uppvandrings- och lekmöjligheter för fisk i området. I Åbyfjorden finns också flera kulturhistoriskt intressanta platser t ex fornlämningar, hållristningar och det anrika Åby säteri (Nordens Ark).

Viktiga naturtyper: grund havsvik, långsamflytande å, saltängar och ädellövskog.

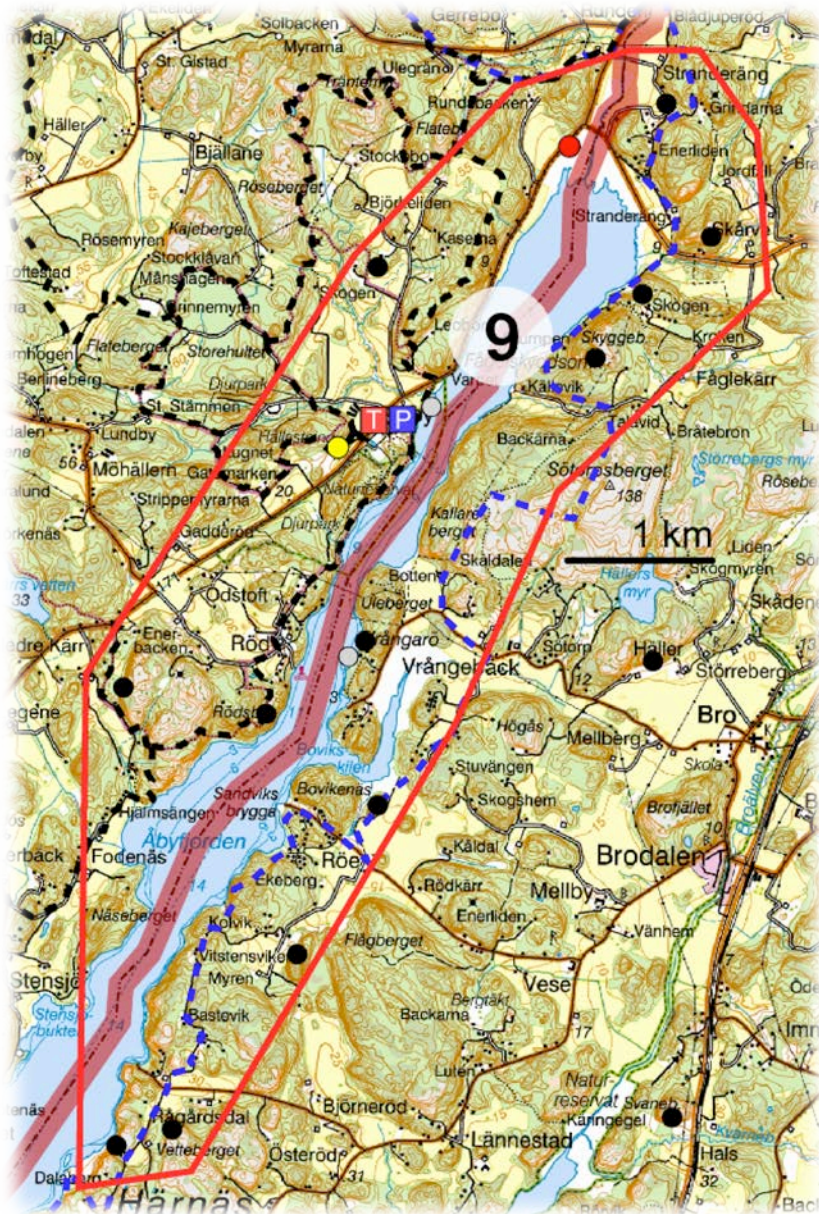
Aktiviteter: klättring 1, fågelskådning 2, historia 1, promenader 2 och sportfiske 1.

Faciliteter: Toaletter 2. Ingen särskild parkering för besökare till naturområdet. Norden ark har parkeringsplatser med >50 platser.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: För att Åbyfjorden och Stranderäng ska bli de fina fågelskådarlokaler som de skulle kunna vara behövs ordentliga parkeringsplatser, iordningsställda observationsplatser och ett enkelt stigsystem. Ett bra fågeltorn och en säker parkeringsplats skulle lyfta området som fågellokal och bidra till att ytterligare stärka områdets identitet. Områdets närhet till Åby Säteri med djurparken Nordens Ark bidrar till områdets besökskvalitet. Besöksfaciliteter saknas helt. Alla friluftsaktiviteter bedrivs helt på egen hand, och naturområden, sportfiskeplatser, fågellokaler och strandängsmiljöer saknar faciliteter. Inom Nordens Arks besöksområde finns en mängd besöksanordningar medan sådana, t ex publika toaletter, parkeringsplatser, rastplatser vandringsstigar och informationsskyltar. Kuststigen/Soteleden passerar förbi norr om området.

Befintlig skydd: Natura 2000-område (delvis), landskapsbildskydd och fredningsområde för fisket.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

10 Bua Hed, Sotenäs kommun

N1 F2 G3

Bua Hed, i Åbyfjordens mynningsområde, är ett mycket speciellt och ovanligt naturområde. Området domineras av en stor sandhed som är bevuxen med ljung. Här och var reser sig öppna hållmarker upp ur de tjocka sandsedimenten. Ner mot havet finns flera fina sandstränder som sommar tid är perfekta för salta bad.

Bua Heds höglänta sandhed har få motsvarigheter, inte bara i Bohuslän utan även nationellt. Att naturen här är unik visar sig bland annat genom att en lång rad sällsynta och hotade arter har funnit sin tillflykt hit, däribland flera olika fjärilar.

Se karta sidan 35.

Viktiga naturtyper: Ljunghed, sandstränder och torrängar.

Aktiviteter: biologi & botanik 2, fågelskådning 3, sevärdheter 2 och promenader 1.

Faciliteter: Eldstäder 2, information 2, rastplatser 2, stigar 2, toaletter 2. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Bua Hed är ett mycket speciellt naturområde med stor besökspotential. För att denna potential ska kunna utvecklas krävs en bättre tillgänglighet samt att reservatet sköts mer aktivt. I dags läget håller heden sakta på att växa igen med resultatet att de speciella djuren och växterna riskerar att försvinna och att det blir svårare att röra sig där. Från Bua Hed har man en fantastisk utsikt över Åbyfjorden, Näverkärr och skärgården utanför.

Områdets tätortsnära läge har gjort det till ett mycket uppskattat utflyktsmål. Här finns gott om både större och mindre stigar och faciliteter som toaletter och eldplatser. Det finns en bra parkeringsplats men den ligger innanför en vägbom och är svåråtkomlig. Ett för naturintresserad allmänhet attraktivt område med stora utvecklingsmöjligheter. Kuststigen/Soteleden löper genom området. Bua hed kan nås med buss, linje 867, 866, till hållplats Östra Rörvik, därifrån promenad ca 1 km.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att tälta, ställa upp husvagn, göra upp eld annat än på anvisad plats, medföra okopplad hund, framföra motorfordon eller rida. I övrigt gäller allemansrätten.

11 Bohus Malmön, Sotenäs kommun

N2 K2 F2

Vidsträckt hållmarker och exponerade klippstränder täcker sydvästra delen av Malmön. Från området har man utsikt över Västerhavet och kringliggande öar och fjordar. Stenbrytningen var förr i tiden mycket omfattande på ön och överallt ser man de tydliga spåren av denna. Stenbrytningen utgör idag ett kulturhistoriskt värde. Som fågellokal bjuder Malmön främst på goda förutsättningar att observera havsfåglar i samband med västliga stormar. Här har förutom de vanligare arterna även svartnäbbad islom, gulnäbbad lira och tärnmås noterats. Det finns också ett särskilt utpekat botaniskt besöksmål i området.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, klippstränder och dammar/kärrmarker.

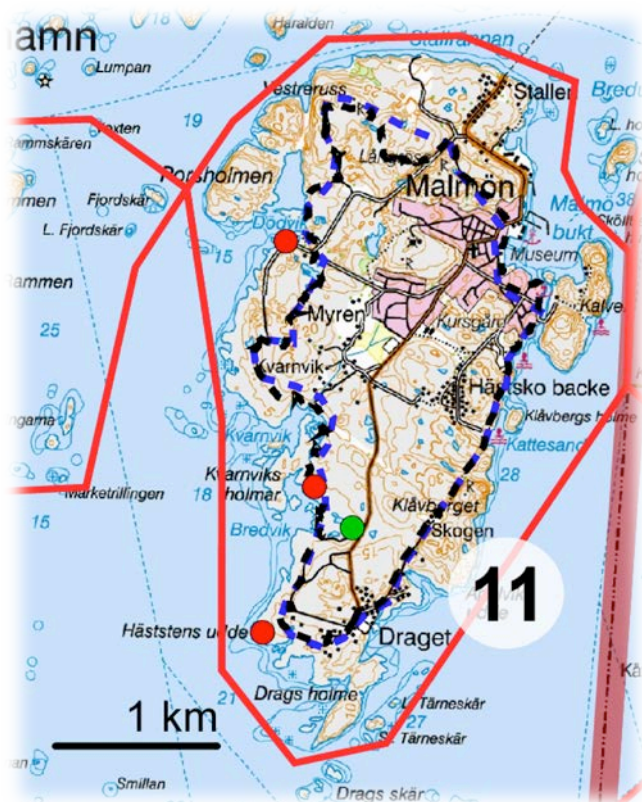
Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 3, fågelskådning 2, sevärdheter 2 och promenader 2.

Faciliteter: Stigar 2. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Malmöns natur är mycket tålig och kan ta emot stora mängder besökare utan att skadas. Området lämpar sig för havsfågelskådning och botaniska utflykter. Det närliggande Soteshuvud (Ramsvikslandet) är emellertid en betydligt bättre lokal för havsfågelskådning. Här finns inga särskilda faciliteter som riktar sig till naturbesökare, däremot finns det gott om faciliteter i anslutning till badplatser och i samhället. Bohus Malmö nås med bil via en färjeförbindelse. Ön har däremot ingen bussförbindelse, men linje 866 stannar i Tullboden på fastlandssidan, och härifrån får man gå till fots till färjan.

Lagstadgat skydd: Saknas.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

12 Långöarkipelagen, Sotenäs kommun

N2 K3 F2 G2

Långöarkipelagen är en arkipelag av småöar av bohusgranit som ligger söder om Kungshamn. I den röda bohusgraniten finns brottstycken av äldre bergarter som amfibolit, gnejs, pegmatit och diabas. Öarna uppvisar en stor rikedom på erosionsformer från istiden t ex rundhällar, smältvattenrännor, skärformiga brott och jättegrytor. På Vämlingen finns t ex en jättegryta med en diameter av 2,5 m. Hällmarksvegetationen dominerar med fläckar av ljunghed och kråkrished i sprickor och skrevor. Lokalt förekommer rikare vegetation på skaljordsunderlag. Skärgårdsområdet kring Smögen och Kungshamn uppvisar en variationsrik, lättillgänglig och attraktiv naturmiljö i direkt närhet till tätbebyggelse. Turismen är i hög grad utvecklad inom området med rika tillfällen till bad och fiske.

Se karta sidan 39.

Viktiga naturtyper: Hällmarker och klipptränder.

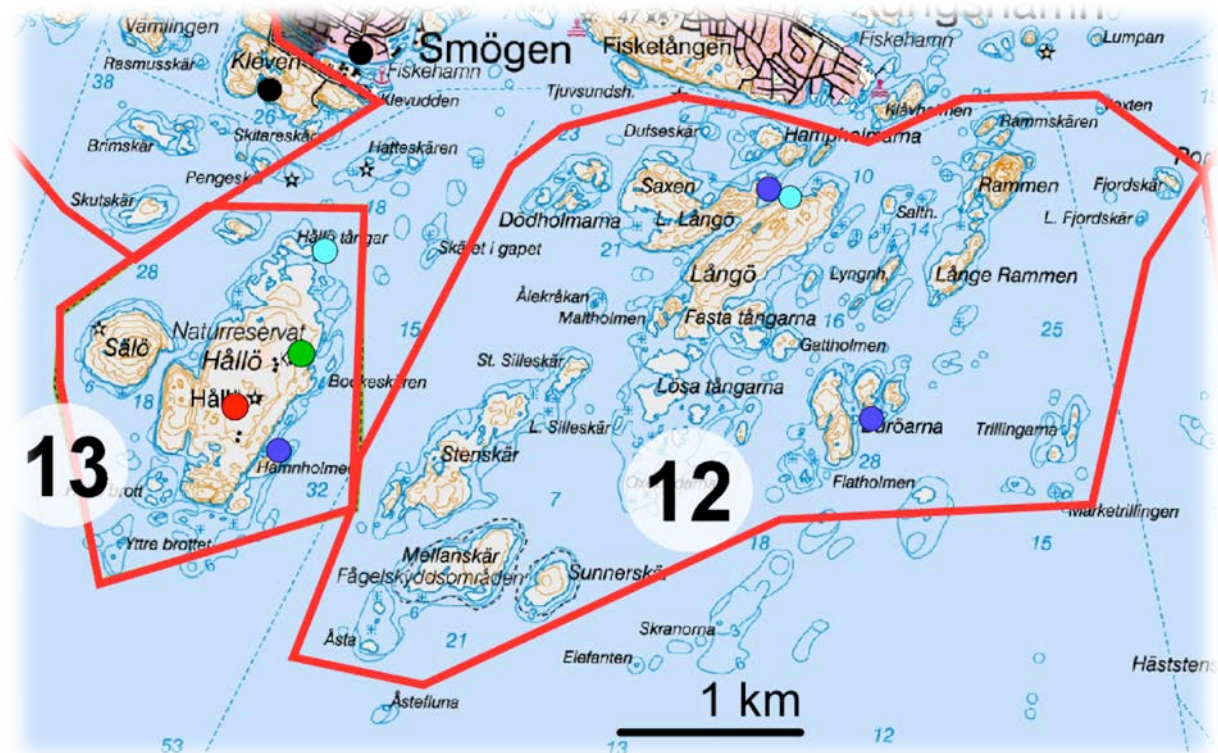
Aktiviteter: Båtliv 1, kajakpaddling 2 och sportfiske 3.

Faciliteter: Saknas. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Mycket fint kustområde som i stort sett saknar faciliteter. Närheten till Smögen och Kungshamn gör området tämligen lättillgängligt med egen båt eller taxibåt.

Lagstadgat skydd: Saknas.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

13 Hällö, Sotenäs kommun

N1 K2 F1 G1

Hällö är också en mycket säregen ö – låglänt, kal och karg ö i ensamt majestät i ytterskärgården mellan Lysekil och Kungshamn. Nakna hållmarker dominerar och all buskvegetation som slån, nypon och vide är förvisad till små sänkor och sprickdalar. Hällö är en av norra Bohuslans förnämsta fågellokaler framför allt för havsfåglar. Från ett vindskydd kan man under blåsiga höstdagar bland annat observera liror, alkor, stormsvalor och labbar. Sammanlagt har här observerats närmare 200 fågelarter. För besökaren finns, vid sidan av fågellivet, intressant flora, vackert exponerad geologi och fina promenadmöjligheter. På sina håll finns dock ytor med gräs och ljungvegetation och det uppges finnas runt tvåhundra olika växtarter på ön. Till dem hör salttåliga växter som sodaört, väskustarv, engelsk fetknopp och kustarun. I och kring små vattensamlingar hittas kransslinga, paddfot, smalkaveldun och vattenbläddra.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, klippstränder, våtmark och torräng.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 1, fågelskådning 1, historia 2, kajakpaddling 2, promenader 2, sevärdheter 1 och sportfiske 2.

Faciliteter: Information 2, fågeltorn/obsplats 2, stigar 2, toaletter 1. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Mycket värdefullt, attraktivt och välorganiserat besöksmål. Det är lätt för besökaren att röra sig runt i området. Åtkomsten är emellertid begränsad och ön nås enbart med båt. Ön är också ett mycket populärt utflyktsmål med några bättre ankoringsplatser främst på östsidan. I hamnen finns plats för ett litet antal båtar. Sommartid går det reguljär båttrafik till ön från Smögens hamn. På ön, söder om fyren, finns också ett vandrarhem med konferensmöjligheter. Under sommaren bedrivs caféverksamhet.

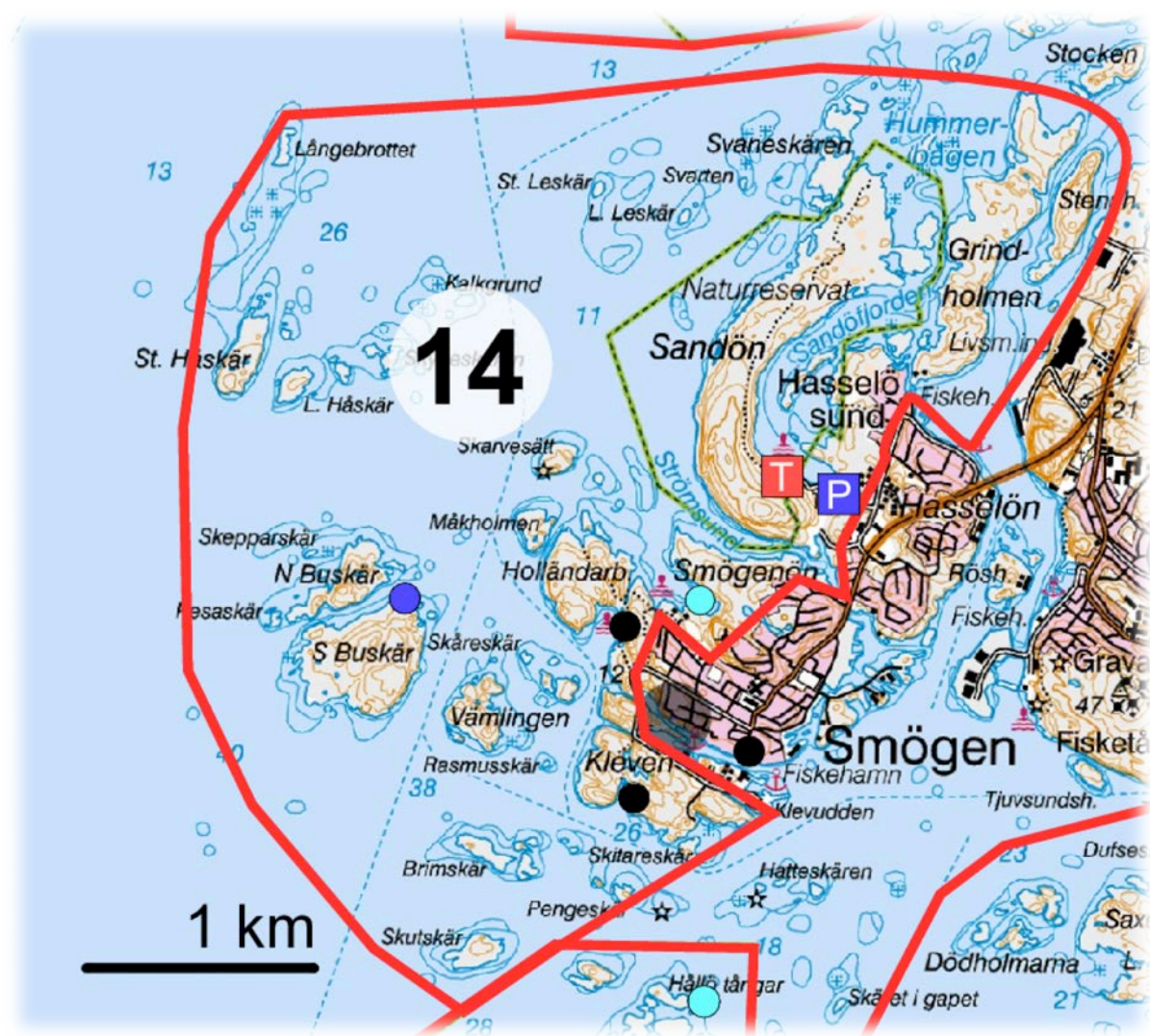
Lagstadgat skydd: Naturreservat.

Föreskrifter: I Hällöarkipelagens naturreservat är det inte tillåtet att tälta eller ställa upp husvagn, göra upp eld annat än på av förvaltaren anvisade platser, plocka blommor och gräva upp växter, medföra ej kopplad hund.

14 Smögen, Sandön och kringliggande öar, Sotenäs kommun

N1 F1 G2

En av kustens finaste och mest exponerade skärgårdsmiljöer. Området ligger väster och norr om Smögen och utgörs helt av öppna vegetationsfattiga granitklippor. I området ingår även småöarna väster om Hasselösund samt naturreservatet Sandön. Öarna uppvisar stor rikedom på erosionsformer från istiden t ex rundhällar, smältvattenrännor, skärformiga brott och jättegrytor. På Vämlingen finns t ex en jättegryta med en diameter av 2,5 m. Inom området finns lokalt en rik flora speciellt på skalgrus, och en riklig population av strandpadda. Fågellivet domineras av ejder, mås- och trutfåglar. Andra arter i denna skärgård är storskarv samt labb och gravand. Dessutom besöks området, särskilt vid västvindar, av atlantiska arter som tordmule, sillgrissla, tretåig mås, havssula och stormfågel.

Viktiga naturtyper: Hällmarker och klippstränder.

Aktiviteter: Klättring 2, båtliv 1, fågelskådning 3, kajakpaddling 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Information 2, stigar 1, toaletter 2.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Skärgårdsområdet kring Smögen uppvisar en variationsrik, lättillgänglig och attraktiv naturmiljö i direkt närhet till tätbebyggelse. Inom området finns mycket höga naturvärden och området är också mycket välbesökt av besökande med båt. Naturreservatet

Sandön har en besökstoilet och här finns också parkeringsmöjligheter. Turismen är i hög grad utvecklad inom området med rika tillfällen till bad och fiske. Det finns också ett flertal klippor som är utpekade som utmärkta klätterberg. I sundet mellan N. och S. Buskär finns en utmärkt naturhamn. Mycket fina stigar finns i Sandö-området. Toaletter finns men saknas på öarna.

Området har ett flertal angoringspunkter via buss, flera linjer ankommer centrala Smögen.

Lagstadgat skydd: Naturreservat (delvis).

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att förtöja eller ankra båt i Sandöfjorden under tiden 1 juni-31 augusti inom del av området, lägga upp båt på strand som vetter mot Sandöfjorden under tiden 1 juni-31 augusti, medföra ej kopplad hund.

15 Ramsviklandet och Tryggö, Sotenäs kommun

N1 K2 F1 G1

Ramsviklandet är en av de bästa platserna för naturturism i hela Bohuslän, och området lämpar sig för besök under hela året. Här finns stora natur-, geologiska- och friluftsvärden som är unika för Sverige men typiska för det ålderdomliga kustlandskapet i Bohuslän. Stora delar av reservatet betas av nötkreatur. Ljunghedsbränning sker på vissa delar. Besöksfaciliteterna är många och området är mycket välbesökt.

Ramsviklandet och Tryggö, samt delar av hällmarksområdena öster om Sotenkanalen, med sin karga och storslagna skönhet, representerar i många stycken Granitkustens hjärta. Landskapet har präglats och utvecklats genom påverkan från vind, hav och ett intensivt markutnyttjande. Området är ett av länets bästa exempel på hur det kan ha sett ut i Bohuslän under gamla tider, och det är fortfarande både välbäddat och välkött. Det småskaliga odlingslandskapet, med sitt sammanhängande system av åker, äng och utmark, är typiskt för Bohuskusten.

Inom området finns en stor variation av naturtyper med vidsträckta klippområden som avbryts av ljunghedar, fukthedar, ängar och lövdungar. Ramsviklandet är också norra Bohuslän's främsta fågellokal. Här har mer än 250 olika fågelarter observerats. Det västliga läget gör Ramsvik till en mycket uppskattad plats för att studera havsfåglar under höststormar. Mångfalden av naturtyper gör dock att området är intressant för besök året om och för alla typer av naturintresserade.

Inom området finns en mängd spännande platser för sportfiske t ex de djupa klippväggarna på utsidan av öarna och strömsatta uddar och sund i skärgården innanför öarna.

Se karta sidan 39.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, saltängar, torrängar, ljunghed och klippstränder.

Aktiviteter: biologi & botanik 1, båtliv 2, cykling 2, fågelskådning 1, historia 2, promenader 1, sevärdheter 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Eldstäder 3, rastplatser 1, information 2, fågeltorn/obsplats 2, stigar 1, toaletter 1. Området nås enbart från havet.

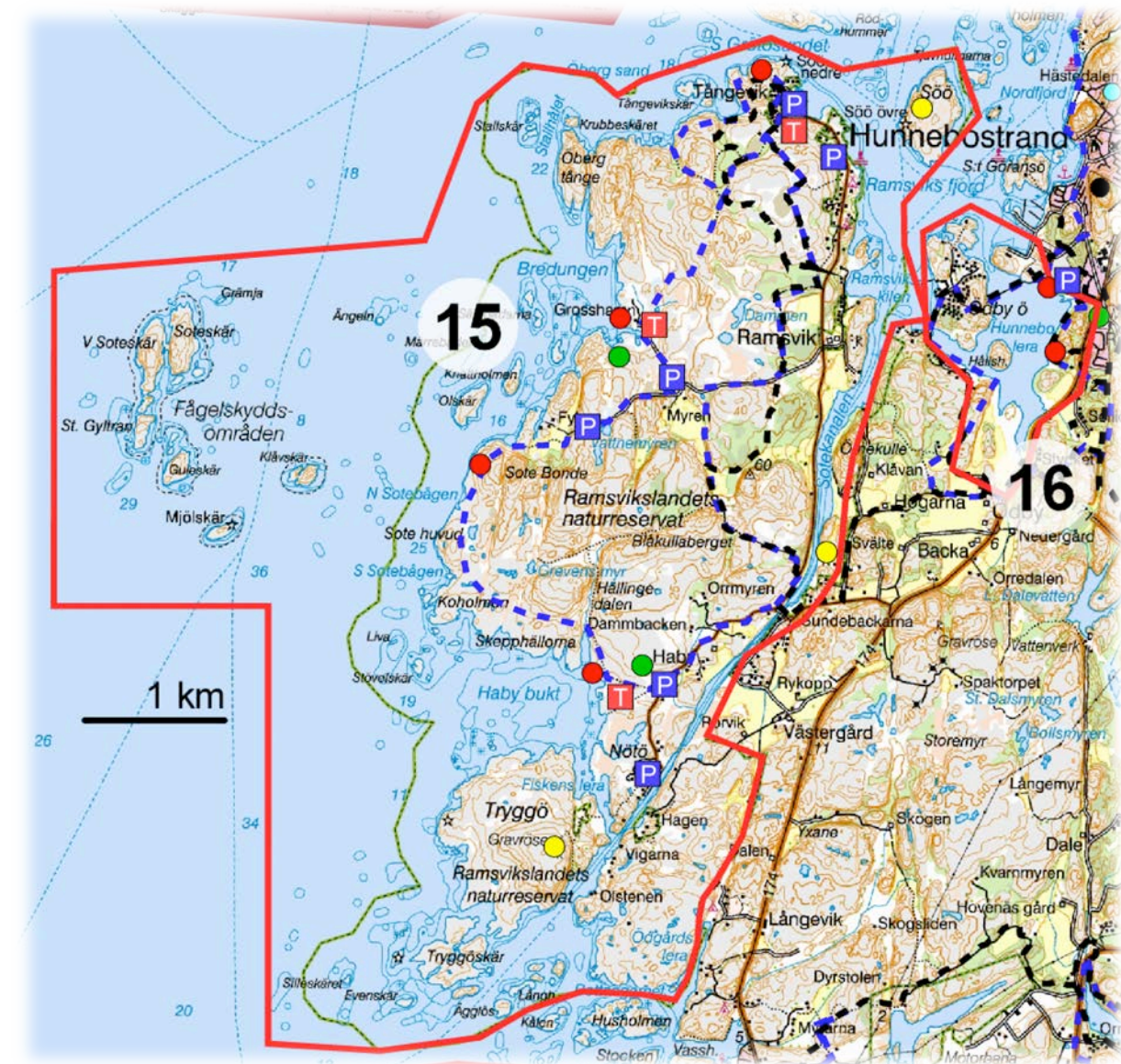
Faciliteter på olika platser: *Nötö:* ca 50 parkeringsplatser, 3 st fika bord. *Haby:* ca 100 parkeringsplatser, 3 fikabord, 2 st toaletter, soptunnor. *Grosshamn:* 10 parkeringsplatser, 2 fikabord, 3 toaletter varav 1 handikappanpassad. *Fjukan:* 60 parkeringsplatser, 1 fikabord, soptunnor. *Ramsvik:* 80 parkeringsplatser, 1 fikabord, 2 toaletter varav 1 handikappanpassad, soptunnor. Området nås via Soteleden och Kuststigen.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: I området finns mycket goda besöksfaciliteter t ex besöksparkeringar, skyltar, stigar och toaletter. Med fågeltorn avses Bohuslän's Ornitologiska Förenings strandbod vid Grosshamn och vindskyddet vid Sote Bonde. Övernattning kan göras vid Ramsviks camping och vid Ramsviks Övergård.

I området finns inga busshållplatser, närmsta hållplats är Ramsviksvägen på fastlandssidan.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att framföra motorfordon annat än på den allmänna vägen inom området samt på vägen fram till Fykan, parkera motorfordon på annan plats än på de för allmänheten anordnade parkeringsplatserna, plocka blommor och gräva upp växter, göra upp eld, medföra lös hund, med plåt, glas, plast, papper eller på annat sätt skräpa ned eller campa.

16 Hunnebolera och Rävberget, Sotenäs kommun

N1 K2 F2

Hunnebolera har ett utomordentligt vackert läge invid stora vägen och där väg 171 ansluter till väg 174. Här möter besökaren ytterskärgårdens kustlandskap med klippor, strandängar och lövbryn i grön och lummig skrud. Hunnebolera är en grund havsvik med stora värden för rastande sjöfåglar. Öster om Havsviken ligger Rävberget omgiven av ädellövskog. Om våren kan både blomsterprakt och fågelsång upplevas längs med stigen som löper genom skogen. Havsviken och strandängarna är mest intressanta under vår, sensommar och höst.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, havsstrandäng, ädellövskog, vassbälten och långsamflytande å.

Aktiviteter: biologi & botanik 2, fågelskådning 2 och promenader 2.

Faciliteter: Stigar 2. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Ett tätortsnära besöksområde med mycket stor potential som är både lättillgängligt och överblickbart. Avsaknaden av informationsskyltar gör att lokalen mest lämpar sig för garvade fågelskådare. Med små insatser kan området göras mer anpassat för en bredare krets av naturintresserade.

För att Hunnebolera och Rävberget ska bli en riktigt bra fågelskådarlokal behövs info-skyltar och en iordningställd observationsplats på kullen intill småbåtshamnen. En annan mycket bra och vacker plats finns i anslutning till rondellen (väg 174/väg 171). I områdets direkta närhet ligger Stenhuggarmuseet. Parkeringsplatser finns dels vid småbåtshamnen norr om Hunnebolera och dels vid museet. Vid vikens norra strand, precis vid småbåtshamnens parkering finns en naturlig observationsplats i form av en liten kulle. Här ifrån har man bra utsikt över hela viken. Området nås via Soteleden. Området kan nås via flera olika bussförbindelser och det finns två busshållplatser, Ödby och Gamlegården.

Lagstadgat skydd: Området planeras som naturreservat.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

17 Bottnefjorden, Sotenäs och Tanums kommuner

N1

Bottnefjorden är en grund havsvik med stora och välhävdade strandängar. Under höst och vår rastar flyttande sjö- och vadarfåglar här. Drygt 120 fågelarter har observerats i Bottnefjorden, däribland silkeshäger. I och kring området finns också flera särskilt utpekade klätterberg.

Se karta på sidan 44.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, saltängar och klippbranter.

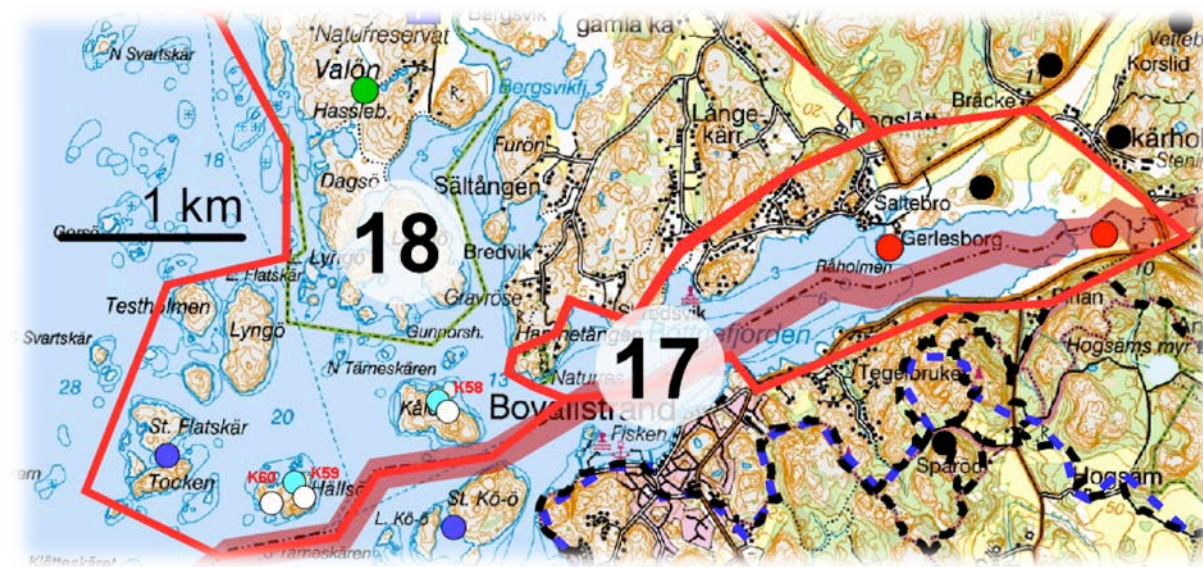
Aktiviteter: Klättring 2 och fågelskådning 2.

Faciliteter: Stigar 2. Parkeringsplats för 1-10 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Området har potential att bli en mycket trevlig fågellokal men då behövs en betydligt bättre tillgänglighet i form av parkeringsplatser och iordningställda observationsplatser och informationsskyltar. Längs med södra sidan går väg 174 som bullrar och stör naturupplevelsen något. På norra sidan är inte störningen lika stor. Fågelrik havsvik med stor potential att bli en mycket bra fågellokal. Tyvärr saknas alla former av faciliteter vilket gör att endast inbitna ornitologer använder området. Med bättre tillgänglighet i form av parkeringsplatser och i ordning gjorda observationsplatser och informationsskyltar skulle Bottnefjorden kunna tilltala en bredare krets med naturintresserade. Enstaka parkeringsplatser i form av parkeringsfickor finns vid väg 174 söder om fjorden. Naturliga och bra observationsplatser finns i form av bergskullar dels 100 meter öster om viken, samt på norra sidan vid Gerlesborg. Soteleden går strax söder om fjorden. Inga faciliteter finns. Längst in i fjorden finns ett vandrarhem. Området kan nås via flera olika bussförbindelser och det finns tre busshållplatser; Sjöbackarna, Brygge och Hantverksbyn.

Lagstadgat skydd: Landskapsbildskydd.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

18 Valön – Ytterby, Tanums kommun

N1 K2 F1 G2

Området består av Valön och landskapet kring Svenneby och Ytterby. Valön-Ytterby är ett dramatiskt, variationsrikt och mycket vackert, havsnära odlingslandskap med smala vikar, strandängar, hållmarker, åker- och betesmiljöer och branta bergssidor. Den rika förekomsten av ädellövträd, betade strandängar och skalgrusförekomster medför också en betydande rikedom av ovanliga växter och djur. I området kan faktiskt ett flertal av kustens rariteter studeras. Kulturvärdena är höga, både genom väl bevarad hävd i många marker, samt genom bebyggelsen. Exempel på det senare är miljön kring Svenneby kyrka, flera välbevarade gårdar och fritidshus från olika perioder. Området har ett mycket stort värde för naturbesökaren, men kan utvecklas ytterligare.

Se även karta på sid 45.

Viktiga naturtyper: Saltängar, hållmarker, grund havsvik, hållmarker och småskaligt kulturlandskap.

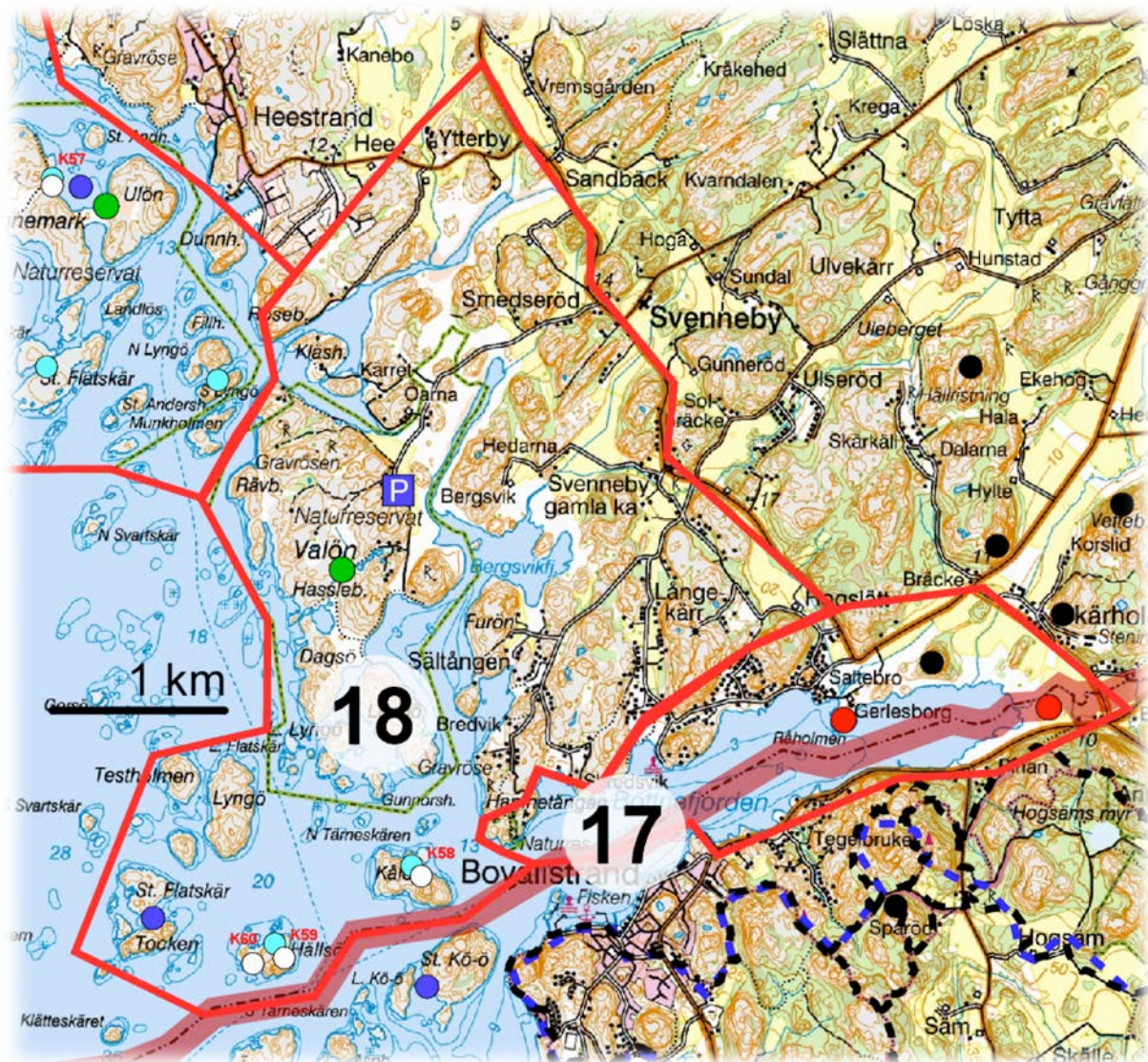
Aktiviteter: Klättring 2, biologi & botanik 1, båtliv 2, cykling 2, fågelskådning 3, historia 2, kajakpaddling 2, promenader 1, sevärdheter 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Toaletter 2, rastplatser 2, eldstäder 3, information 2, fågeltorn/obsplats 3, stigar 1. Parkeeringsplats för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Välläddat och med mycket fina stigar och leder för promenader och bad. Informationen om landskapets värden skulle kunna förbättras, liksom stigarnas skyltning. De gamla naturreservatsskyltarna borde ersättas. Parkeringar med aktuell information finns vid Valöns huvudparkering. Runt om i Valöns naturreservat sitter gamla informationsskyltar fortfarande uppe. Stigarnas skyltning är bristfällig. Vid ett av besöken var en del av de strandnära stigarna översvämmade. Bron till Långö vilken anges på kartorna finns inte kvar. Området kan nås via bussförbindelserna 872 och 941 till busshållplats Svenneby. Därifrån promenad ca 1,5 km till reservatparkering.

Lagstadgat skydd: Naturreservat.

Föreskrifter: I Valöns naturreservat är det inte tillåtet att tälta eller campa, framföra motorfordon längre in i reservatet än till den allmänna parkeringsplatsen, göra upp eld, med plåt, glas, plast, papper, avfall eller på annat sätt skräpa ned inom området, plocka blommor eller gräva upp växter, medföra okopplad hund, fänga eller döda vilda djur, vidröra ägg eller ungar eller göra åverkan på bo samt att uppträda störande på sätt som kan vara till uppenbart men för djurlivet (exempelvis att från nära håll fotografera fågelbo).

19 Ulön – Dannemark, Tanums kommun

N1 K2 F2 G2

Granitöarna Ulön och Dannemark är två huvudöar som förenas med varandra genom ett smalt näs. Här finns också ett antal mindre öar och skär. På nordvästsidan av Dannemark ligger öns högsta punkt som också markeras av ett bronsåldersröse. Öarna bär tydliga spår av inlandsisen med vackra rundhällar, isräfflor och skärtråg. Ulön har tidigare varit bebodd och man kan fortfarande skönja gårdsstrukturer med boningshus, uthus och trädgård. De gamla stenkajerna och stenbrotten minner om tidigare stentäktverksamhet. Denna pågick ända fram till 1930-talet.

Kalktorrängarna på näset samt de igenväxande kulturmarkerna som ligger centralt på öarna har särskilt stort botaniskt värde. Här finns arter som blodnäva, getrams, vildlin och backsmultron. Stränder, grundbottnar och lövsnår gynnar ett relativt rikt fågelliv.

Även Hornö som ligger norr om Dannemark ingår i området.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, sandstränder, grund havsvik.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 1, historia 2, sevärdheter 2 och kajakpaddling 2.

Faciliteter: Information 2, stigar 2. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Mycket fint område som erbjuder både intressant botanik, härliga bad och strövtåg i kulturhistoriskt intressanta miljöer. Skyltningen är emellertid gammal och borde bytas ut. Rönning kring föreslagna kajakpaddlingsrastplatser är andra åtgärder som kan förbättra öarnas besökskvaliteter. De stora, skyddade vikarna utgör utmärkta naturhamnar för fritidsbåtar. Sandstränderna utmed näset i de små vikarna längs Dannemarks nordostsida är fina badstränder. Öarna är också lämpade för strövtåg med flera vackra utsiktspunkter över skärgården. Området erbjuder flera mycket fina rast- och övernattningsplatser för kajakpaddlare.

Lagstadgat skydd: Naturreservat.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att tälta på sandreveln, göra upp eld annat än på anvisad plats, medföra okopplad hund, gräva upp växter, anordna bojfortöjning, fortöja eller ankra upp husbåt för mer än två dygn.

20 Hamburgö, Tanums kommun

N1 K2 F2 G3

Hamburgö med intilliggande öar och fastland hyser en rik och varierande natur med allt från karga klippstränder och hållmarker till frodiga ädellövskogar och kalkrika ängsmarker. På en begränsad yta kan besökaren uppleva ett koncentrat av det som är typiskt för norra Bohuslän. De biologiska värdena är främst knutna till kärlväxtfloran men ön är också en utmärkt fågellokal. Varje vår rastar här ett relativt stort antal ringtrastar. Vid byn Slottet, söder om Hamburgö, finns fornborgsruinen Hornborg slott. Lämningen beskrivs väl på skyltar. Hamburgö kan nås med bil via en bilfärja i Hamburgsund.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, småskaligt kulturlandskap, sandstränder och ädellövskog.

Aktiviteter: Biologi & botanik 1, båtliv 2, cykling 2, fågelskådning 2, kajakpaddling 2, sevärdheter 3 och promenader 1.

Faciliteter: Eldstäder 1, stigar 2, rastplatser 2, fågeltorn/obsplats 3, stigar 2 och toaletter 2. Parkeringsplats för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Hamburgö med intilliggande öar och fastland är ett utmärkt naturbesöksmål, med stora besöksvärden tack vare den rika och varierande naturen. En spångad led upp till en utsiktsplats på centrala delen av ön. Längs en markerad vandringsled söder om färjeläget finns en raststuga, ett vindskydd och en eldplats. Ett exempel på en trevlig vandringstur börjar vid färjeläget, vidare norrut längs vägen intill sundet mot Vänd igen. Vid Vänd igen finns en toalett som är anpassad för rörelsehindrade. Vandrigen sker vidare västerut längs den så kallade Elefantstigen fram till Sandvik. Elefantstigen är uppgrusad vilket gör att även rullstolsburna kan tas sig fram.

Hamburgö gamla skola, mitt på ön, är idag ett vandrarhem. På fastlandssidan finns en camping. Genom att binda ihop de redan befintliga vägarna och stigsystemen på ön skulle området kunna göras till ett mycket fint vandringsområde. På Hamburgö verkar det finnas ett projekt som syftar till att förbättra åtkomst för besökaren – ”Besök Hamburgö” som drivs tillsammans med Tanums kommun (?). Hamburgsund kan nås via flera olika bussförbindelser.

Lagstadgat skydd: Landskapsbildskydd.

Det finns naturliga observationsplatser vid Jorehed, söder om viken. Sannolikt finns det även lämpliga sådana platser norr om viken.

Området kan nås via flera olika bussförbindelser (872, 875, 942) till hållplatserna Joreudde, Krosskärr och Träsvall.

Lagstadgat skydd: Naturreservat, natura 2000-område, fredningsområde för fisket, fågelskyddsområde och landskapsbildskydd.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att för annan än markinnehavare, jordbruksarrendator eller deras folk att utan särskilt tillstånd av Länsstyrelsen under tiden 1 april-15 juli färdas eller uppehålla sig inom del av reservatet.

22 Fjällbacka skärgård, Tanums kommun

N1 F1 G1

Området "Fjällbacka skärgård" omfattar ett mycket stort antal större och mindre öar i det yttersta kustbandet. Landskapet utgörs av en kal vegetationsfri ytterskärgård av Bohusgranit med ett stort antal mindre öar. Rikligheten av små öar, och det skydd mot väder och vind som dessa ger, gör området till ett av de allra bästa för båtliv och kajakpaddling utmed hela Bohuskusten. I området finns ett stort antal fina övernattnings- och rastplatser för kajakpaddlare. Klippstränder dominerar men lokalt finns även block- och sandstränder. I vissa lägen finns mindre strandängar. Området består av mycket skiftande vattenmiljöer, dels den inre skärgården med djupt inskurna vikar och leror, dels den yttre skärgården med större vattendjup.

Inom området ligger också Hjärteröarkipelagens naturreservat. De större öarna i reservatet utgörs av långsträckta bergsryggar som är genombrutna av dalstråk. Landskapet är kargt och domineras av öppna, jordfattiga hed- och hållmarker, men det finns också lövskogar, badstränder och torrbackar.

De marinbiologiska värdena är ansevärda. Den goda vattencirkulationen och förhållandevis höga vattentemperaturen bidrar till en hög produktion i de grunda vattenområdena. Förekomsten av vidsträckta ängar av sjögräs spelar en stor roll. Ostronbottnarna hör till de rikaste efter kusten. Under vår, sensommar och höst utgör de grunda vattenområdena en viktig miljö för stora skaror av rastande vadar- och sjöfåglar. Även häckfågellivet är rikt. Av botaniskt intresse är bl.a. ängsmarkerna och lövskogarna i skyddade lägen samt välutvecklade strandängar. Särskilt utpekade botaniska lokaler finns på Lökholmen och Porsholmen. I området finns också god tillgång på stränder med bra bad, fiske och fantastiska möjligheter för kajakpaddling, fiske och båtliv.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, klippstränder och klapperstenstränder.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 1, fågelskådning 2, kajakpaddling 1, sevärdheter 1 och sportfiske 1.

Faciliteter: Toaletter 2, information 3, stigar 3. Området når enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Ett mycket attraktivt kustområde med utomordentligt fina möjligheter till bad, kajakpaddling, fiske och båtliv. Faciliteter saknas på många platser men i de mest populära naturhamnarna finns sopmajor och torrtoaletter. En annan stor tillgång är närheten till service i Fjällbacka, Grebbestad och Kämpersvik. Friluftslivet har tillgång till service i bl.a. Fjällbacka, Kämpersvik och Grebbestad. Toaletter finns på bl a Gluppö och Fläskholmen.

Lagstadgat skydd: Naturreservat (stora delar), Natura 2000-område (stora delar). Inom det utpekade området ligger också Hjärteröns naturreservat.

Föreskrifter: I området är det inte tillåtet att utan Länsstyrelsens tillstånd förtöja vid boj. Bojförbudet gäller ej akterförtöjning vid brygga. I Hjärteröns naturreservat är det inte tillåtet att campa, gräva upp växter, medföra okopplad hund, göra upp eld.

23 Väderöarna, Tanums kommun

N1 K2 F1 G1

Väderöarnas naturreservat är, tillsammans med Kosterhavets nationalpark, Sveriges mest värdefulla havs-områden. Här finns en unik rikedom av vattenmiljöer, med tångskogar, produktiva ålgräsängar och grunda lerbottenar med rikt marint liv. Men här finns också betydligt ovanligare miljöer t ex korallrev och djupa mjukbottenar med mjukkoraller. Väderöarna skiljs från den inre skärgården av Väderöfjorden. Berggrunden utgörs till av en finkornig urbergsgnejs som har vulkaniskt ursprung och hör samman med Kosterarkipelagen. Väderöarna består av två grupper av öar, Norra och Södra Väderöarna, och omfattar hela 370 holmar och skär. Båda ögrupperna utgör de högsta partierna av en rygg avskild från kusten av den djupa Kosterännan. Väderöarna består praktiskt taget uteslutande av klippor med någon enstaka bit klapperstrand samt klyftor med finare material, i vissa fall skaljord. Vegetationen på öarna är hänvisad till skrevor och sprickor och kan ibland uppvisa en stor artrikedom. Av strandvegetationen kan särskilt nämnas ostronört. Fågellivet på och kring öarna är mycket rikt och domineras av sjöfågel. Ejder, gravand, gräsand och småskrake förekommer allmänt. På öarna häckar labb, tobisgrissla (25 % av länets bestånd) fisktärna, strandskata, måsfåglar samt grönsångare, gärdsmyg, rödhake, skärpiplärka, stenskvätta, sädesärta, törnskata och törnsångare. En av orsakerna till att delar av ögruppen skyddades redan 1944 var förekomsten av häckande lunnefågel på Stora Knappen. Lunnefågeln är sedan 1940-talet försvunnen från Väderöarna och häckar numera inte i Sverige.

Viktiga naturtyper: Hällmarker och klippstränder.

Aktiviteter: Klättring 3, biologi & botanik 2, båtliv 1, fågelskådning 1, historia 3, sevärdheter 1 och sportfiske 1.

Faciliteter: Toaletter 1, rastplats 1, information 2. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: På Norra Väderöarna finns värdshus och vandrarhem, naturrum och andra faciliteter. Från fyrplatsen har man fantastisk utsikt över havsområdet. Området kan nås med privat båt. Turer ordnas av bl a av Väderöarnas värdshus. Se: www.vaderoarna.com

Lagstadgat skydd: Naturreservat, natura 2000-område.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att; under tiden 1 april – 15 augusti gå iland på öar och skär samt vistas eller passera närmare öar och skär än 100 meter inom fågel- och sälskyddsområden; i Sollidbågen samt i ett område till havs öster om Storö ankra eller göra annat som kan skada bottenarna; inom områden i anslutning till Storö köra fortare än 5 knop under tiden 15 maj – 31 augusti; under tiden 1 mars – 20 augusti på land medföra hund som inte är kopplad; använda motordrivet fordon på land; gräva upp växter, samla in rödlistade arter eller införa främmande arter eller populationer.

24 Veddöarkipelagen, Tanums kommun

N1 K2 F2 G3

Området utgörs av naturreservatet Veddö och kringliggande öar – Veddöarkipelagen. Veddö är en halvö med ett väl bevarat bohuslänskt kultur- och kustlandskap. Flacka stränder och strandängar omväxlar med branta, exponerade klippstränder och hållmarker. Här och var, särskilt i höglänta områden, breder ljung-hedar och enbuskmarker ut sig. Stora delar av halvön betas av hästar och får vilket bevarar öppenheten. Centrala delen av halvön utgörs av en högplatå med öppna hållmarker. I de strandnära delarna finns öppna och välhävda gräsmarker med rik flora. Här och var finns inslag av skalgrus i marken vilket ger en särskilt intressant växtlighet. Området är mycket fint strövområde – ett av de bästa i Bohuslän och här finns också goda parkeringsmöjligheter, skyltar och stigsystem. Söder om Veddö ligger Rödhammarsfjorden med öarna Lilla och Stora Köttö med lokalt rik flora. Här breder också stora grundområden ut sig.

I naturreservatet finns flera fornlämningar. På Veddös södra udde ligger två bronsåldersrösen, och på Stora och Lilla Köttö finns flera ”tomtningar”. Tomtningar är lämningar efter byggnader i form av vallar eller murar.

Viktiga naturtyper: Klippstränder, sandstränder, saltängar, torräng och ljunghed.

Aktiviteter: Biologi & botanik 1, båtliv 2, fågelskådning 2, kajakpaddling 3, sevärdheter 3 och promenader 1.

Faciliteter: Eldstäder 3, rastplats 2, information 1, stigar 1. Parkeringsplats för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Naturen på Veddö och omgivande öar är generellt inte känslig för slitage från besökare. Naturvärdena bedöms snarare vara i behov av störningar för att bevaras och utvecklas. På Veddö finns mycket goda besöksfaciliteter, men toaletter och rastplatser saknas. En iordningställd och väl markerad vandringsled löper genom reservatet. Delar av leden är spångad, bland annat med ett par hängbryggor längs med en bergvägg. Angöringsplatser för båt i naturhamn finns på några platser. Området kan nås via bussförbindelse 875 till hållplats Veddövägen. Därefter promenad en knapp km till besöksparkering och info.

Lagstadgat skydd: Naturreservat, fredningsområde för fisket och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: Veddöarkipelagens naturreservat; det inte är tillåtet att framföra motordrivet fordon längre än till anvisad besöksparkering (gäller ej fastighetsägare för transport till egen fastighet), ställa upp motorfordon eller husvagn. Förbudet gäller även uppställning för övernattnig på parkeringsplats, medföra okopplad hund, campa och tälta, göra upp eld på annan än av förvaltaren anvisad plats, köra vattenskoter, förtöja i naturhamn längre än tre dygn, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp ris, örter, gräs, mossor eller lavar.

25 Otterön, Tanums kommun

N1 K2 F1 G2

Otterön är den största ön i Grebbestads skärgård och ett av de mest välbesökta reservaten i Bohuslän. Här finns flera naturhamnar, särskilt på östsidan av ön. På Otterön finns också en mycket varierande natur. Två stora skalgrusbankar med välhävda slätterängar löper som stora band tvärs över norra delen av ön. En av skalgrustäckerna är också en särskilt utpekad och särskilt besöksvänlig botanisk lokal med rik flora. Ängarna på de gamla skalgrusmarkerna kantas av gammal hasselskog med inslag av lind och andra ädla lövträd. Centrala och södra delen av ön domineras av vidsträckt hållmarker. I de skyddade vikarna finns flera sandstränder medan klippstränder dominerar i mer exponerade lägen. Hela ön betas av frigående mufflonfår.

Det finns också två intressanta fornlämningar på ön. Omkring 400 meter nordost om öns högsta punkt ligger ett stort bronsåldersröse och nära den nordöstra spetsen finns en kopia av en märklig runsten.

I området ingår även skärgården sydväst om Otterön, som är en mycket attraktivt havsområde för kajakpaddling och många utmärkta rast- och tältplatser.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, saltängar, sandstränder, slätteräng och ädellövskog.

Aktiviteter: biologi & botanik 1, båtliv 1, fågelskådning 3, kajakpaddling 2, sevärdheter 1 och promenader 2.

Faciliteter: Toaletter 1, rastplats 2, information 2, stigar 2. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar:

Otterön är ett mycket bra område för naturbesök, men är ganska svåråtkomligt från land (inga allmänna förbindelser finns). Det finns emellertid en båtförbindelse under sommartid mellan Grebbestad och Ragnhildsskär på den norra sidan av ön. Med undantag av våtmarker och strandängar med rikt fågelliv på den södra – sydvästra delen av ön bedöms naturen i området tåla ett stort besöksstryck. Flera stigar löper tvärs över ön men dessa är dåligt markerade. En allmän brygga finns på nordväst sidan av ön. På flera platser finns soptunnor. Svenska kryssarklubben anvisar en naturhamn på den västligaste udden av ön. För besökare som anländer med bil är åtkomsten begränsad (taxibåt). Det är angeläget med besöksstyrning, bättre stigar och anvisningar för att undvika konflikter med boende. Det finns flera tomtmarker som man som besökare lätt hamnar på. Stignätet behöver byggas ut och markeras upp bättre än idag.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område.

Föreskrifter: I Otteröns naturreservat är det inte tillåtet att plocka blommor och gräva upp växter, medföra lös hund, campa, göra upp eld, skräpa ned med glas, plåt, plast, papper och annat avfall, störa

fågellivet, exempelvis genom att under häckningstid fotografera eller filma fåglar och fågelbon på nära håll.

26 Sannäsfjorden & Greby – Kleva, Tanums kommun

N1 F2

Sannäsfjorden är en av de mest värdefulla delarna av Tanumskusten. Här finns ett rikt djurliv, både ovan och under ytan. Många olika fiskarter lever i fjorden och i de yttre delarna finns rika bestånd av ostron. Ål och havsöring vandrar upp i Skärboälven, som mynnar i fjordens södra del. Höst och vår rastar änder och vadare i de grunda områdena och på de flacka saltängarna.

Den inre delen av Sannäsfjorden är också en av norra Bohusläns bästa fågellokaler. Omkring 150 fågelarter har noterats här, däribland rariteter som svart stork, bronsibis, rödhalsad snäppa, tereksnäppa och rostgumpsva. Sydöst om havsviken finns två berg med mycket artrik och värdefull ädellövskog. Hällmarksskogar och ädellövskogar har lokalt en rik flora. Fjorden är även ett viktigt reproduktions- och uppväxtområde för många fiskarter. Skärboälven som mynnar i fjordens inre del är av stort fiskevårdsintresse genom förekomsten av vandringsfisk t ex havsöring, och det finns en mängd fina fiskeplatser i området. En vacker vandring från parkeringen upp till den södra observationsplatsen bjuder besökaren på goda naturupplevelser. Utsikten från den södra observationsplatsen är mycket bra och med hjälp av tubkikare kan man studera fågellivet på ett bra sätt. Strandängarna hävdas genom bete.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, alsumpskog, långsamflytande å, saltängar och ädellövskog.

Aktiviteter: biologi & botanik 2, fågelskådning 1, promenader 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Stigar 2. Parkeringsplats för 1-10 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: En väl markerad led löper genom hela området och upp till en trevlig utsiktsplats och tillbaka. Hela rundan är ca 3 km. Utsiktsplatsen utgör i dagsläget den lämpligaste observationsplatsen för att studera fågellivet. Parkeringen utgörs av en större parkeringsficka och busshållplats vid väg 163. Här finns en gammal skylt med texten ”Privat parkering”. Därifrån går en led, som markerats med röda prickar på träden, runt bergen genom ädellövskogen och upp till en fin utsiktsplats. Utsiktsplatsen utgör den bästa observationspunkten för att studera fågellivet. En offentlig observationsdagbok finns i en brevlåda vid utsikten. För att lokalen skall bli ett riktigt bra besöksmål behöver skyltningen uppgraderas och leden skulle behöva förbättras. Sannäsfjorden är en av Bohusläns främsta fågellokaler men fler besökare/fågelobservatörer behövs för att öka antalet intressanta fågelobservationer. Området kan nås via flera olika bussförbindelser och det finns tre busshållplatser, en vid Greby (parkeringsplats), en vid Kleva och en vid Olseröd (varifrån Skärboälves utlopp kan nås).

Lagstadgat skydd: Naturreservat, natura 2000-område och fredningsområde för fisket.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att utan Länsstyrelsens tillstånd förtöja vid boj. Bojförbudet gäller ej akterförtöjning vid brygga.

27 Tjurpannan, Tanums kommun

N1 F1 G1

Tjurpannan är en av Bohusläns finaste och mest exotiska, men också en av landskapets mest fruktade kustmiljöer och området kan kännetecknas som ett typområde för "bohuslänska magiska värden". Utanför Tjurpannan ligger havet öppet och utan skyddande skärgård. Från de höga klipporna har man en magnifik utsikt över västerhavet. Själva Tjurpannan-området utgörs av ett vackert och öppet hällmarkslandskap med artrika betesmarker, stränder och ljunghedar. Stränderna utgörs av flacka sand- och grusstränder, dramatiska klippstup och exponerade hållar av bohusgranit. Floran på de grus- och blockrika stränderna i norr är mycket intressant och innehåller sällsynta arter som ostronört och strandvallmo.

Tjurpannan är också en utmärkt fågellokal med goda förutsättningar för havsfågelskådning men också med möjlighet att ströva omkring i glesa buskmarker och betesmarker. Knappt 170 fågelarter har observerats i området, bland dessa kan nämnas rariteter som praktejder, vitnäbbad islom, gulnäbbad lira och ökenstenskvätta. I området häckar den sällsynta höksångaren. Klipporna i väster erbjuder fina havsfiske-möjligheter.

För svagt betestryck på Tjurpannan har lett till att träd och buskar vandrat in i ljungheden på senare år. Därför pågår nu ett restaureringsprojekt, med syftet att återskapa den forna öppna ljungheden.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, klippstränder, sandstränder, torräng och ljunghedar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 2, kajakpaddling 3, promenader 1, sevärdheter 1 och sportfiske 3.

Faciliteter: Toaletter 2, rastplats 2, eldstäder 3, information 1, stigar 2. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Området är välhåvdat. Bra skyltning och utmärkta stigar gör att besökaren lätt hittar i naturreservatet. Tjurpannan tar idag emot ett stort antal besökare, men kan utvecklas och ta emot ännu fler. Två torrtoaletter finns vid parkeringen. Här finns även fikabord och soptunnor. Runt om i området finns informationsskyltar, skyltar om betesdjur jämte information om den pågående ljunghedsrestaureringen. Den välskötta grusvägen från parkeringen gör området i princip handikappanpassat. Det finns inga faciliteter för fågelskådning – vilken bedrivs från naturliga utsiktsplatser i området. Runt om i området finns informations-skyltar samt skyltar som informerar om betesdjur och den pågående ljunghedsrestaureringen. Området kan nås via bussförbindelse 877 till busshållplats Skäggeröd. Därefter promenad en dryg km.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område. Området ingår också i Life-projektet GRACE som har som syfte att bevara kusthedar med bl a bete. På några platser har skyddande burar placerats över plantor av strandvallmo och ostronört.

Föreskrifter: Det inte är tillåtet att campa, framföra motorfordon annat än fram till parkeringsplatsen, bryta kvistar, plocka blommor, gräva upp växter, göra upp eld, medföra lös hund, skada eller störa djurlivet samt skräpa ned med plåt, glas, papper, plast, avfall eller annat.

28 Långskärarkipelagen, Tanums kommun

N1 F2 G1

Långskärarkipelagen är en väl sammanhållen grupp av små och halvstora öar i det yttre kustbandet utanför Havstenssund och Trossö, i den norra delen av Tanums kommun. Öarna är mycket exponerade och kala, men på en del platser finns blockvallar och torrängar. Området erbjuder en utmärkt miljö för kajakpaddlare som vill komma ut i ytterskärgården men ändå vara relativt skyddade från Västerhavets vågor och vindar. De norra öarna samt Torgrimmen är fågelskyddsområden med särskilt tillträdesförbud. Delar av området ingår i Kosterhavets nationalpark, delar är naturreservat medan andra saknar skydd.

Viktiga naturtyper: Klippstränder, hållmarker och torrängar.

Aktiviteter: Båtliv 1, fågelskådning 2, kajakpaddling 1 och sportfiske 2.

Faciliteter: Saknas helt. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Mycket fint område med exponerade öar och en havsmiljö som är väl lämpad för kajakpaddling. Djur- och fågellivet är efter bohuslänska förhållanden mycket rikt med fågelön Torgrimmen som toppobjekt. Besöksfaciliteter saknas helt.

Lagstadgat skydd: Naturreservat (delvis), fågelskyddsområde (delvis) och nationalpark (ingår delvis i Kosterhavets nationalpark).

Föreskrifter: Inom Kosterhavets nationalpark är det inte tillåtet att gräva upp växter, införa för området främmande arter eller populationer, ta med hund som inte är kopplad, göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser, cykla eller köra motordrivna fordon annat än på vägar ta med sig eller flytta på stenar, plocka ostron, jaga, tälta mer än två dygn i följd på samma plats. Det är vidare förbjudet att dra upp eller förtöja båtar eller ankra utanför sandstränder närmare stranden än 50 meter. Kanoter och kajaker får dras upp på sandstränder om de placeras så att badstränder inte blockeras, förtöja och ankra på samma plats mer än två dygn i följd, tomgångsköra motor och använda motordrivna laddningsaggregat, i säl- och fågelskyddsområden gå iland på öar och skär och vistas närmare öar och skär än 100 meter, med undantag för markerade passager. Sälskyddsområden gäller 15 maj - 15 juli. Fågelskyddsområden gäller: Mörholmen 1 april - 15 juli, Store Snart och Käbblingarna/Lerskär 1 april - 31 juli, samt Torgrimmen 1 april - 15 augusti, starta eller landa med luftfarkost eller flyga över området på lägre höjd än 300 meter, utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar eller samla in rödlistade marina arter anordna tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang med fler än 20 deltagare innan samråd har skett med Länsstyrelsen.

29 Tannamskilen, Tanums kommun

N1

Den långsträckt Tannamskilen är en grund, sedimentfylld havsvik omgiven av strandängar, typisk för Bohuslän. Strandängarna betas av nötkreatur och hävden är god. Bilvägen går mycket nära södra sidan av kilen. De norra och östra strandpartierna består av sankar, betade strandängar med en brant lövskogsbe-

vuxen bergssluttning i söder. En rik undervattensvegetation med bland annat bandtång och olika nating-arter gör att området är viktigt för vadare och sjöfågel. Drygt 100 fågelarter har observerats vid Tannamskilen, däribland sällsyntheter som mindre sångsvan, skärfläcka, myrsnäppa och härfågel.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, saltängar och alsumpskog.

Aktiviteter: Fågelskådning 2.

Faciliteter: Saknas helt. Parkeringsplats för 11-50 fordon.

Tillgänglighet & besöksanordningar: Området har en rik fågelfauna men saknar i stort sett faciliteter för besökare. Lokalen är också svårtillgänglig och därmed mindre

lämplig (i dagsläget) som allmän fågelskådarlokal. För att förbättra lokalens besökskvaliteter behövs en ordentlig parkeringsplats, ett fågeltorn samt informationsskylt och möjligen en rastplats med bord och bänkar. Lämpliga lokaliteter för fågeltorn finns både på södra och norra sidan viken. Eventuella stigar måste då planeras och anläggas med hänsyn till beträdnadsförbudet. Området kan nås via flera olika bussförbindelser till hållplats Tanums sommarland. Därefter promenad till området.

Lagstadgat skydd: Natura 2000-område, naturreservat, fågelskyddsområde och fredningsområde för fisket

Föreskrifter: Tillträdesförbud 1/4 – 15/7.

30 Kalvö-Lindö-Trossö-området, Tanums kommun

N1 K1 F2 G2

Lindö, Kalvö och Trossö bildar en kedja av öar som är sammanlänkade med smala landtunger bildade av landhöjningen.

Öarnas västsidor är karga och utgörs av exponerade hållmarker och klapperstensfält, medan de mer skyddade centrala och östra delarna istället domineras av ett småskaligt jordbrukslandskap med vidsträckta gräsmarker. Den skyddade östsidan är också betydligt frodigare med lummiga lövdungar, blomsterrika ängar och flacka strandängar. Få platser i Bohuslän har ett så väl bevarat kulturlandskap som Kalvö, Trossö och Lindö, med välhävda slätterängar, inägor och utmarksbete. Den kontinuerliga hävden har tillsammans med den kalkhaltiga marken resulterat i en mycket rik flora med arter som backstarr, brudbröd, gullviva, backsmultron och rödklint. Här växer även rariteter som ostronört, bågstarr, honungsblomster och mycket mer. Öarna är också utmärkta fågellokaler och här har flera sällsynta arter observerats. Ett par naturhamnar finns också på den östra sidan. Öster om öarna finns ett stort antal utomordentligt fina kajakrastplatser. En gammal landsväg leder över öarna från norr till söder. En vandring via landsvägen till Lindö i norr utgör en utmärkt dagstur. Vägen var tidigare allmän väg.

Se karta på sidan 53.

Viktiga naturtyper: Småskaligt kulturlandskap, hållmarker, saltängar, klapperstenstränder och ljunghed.

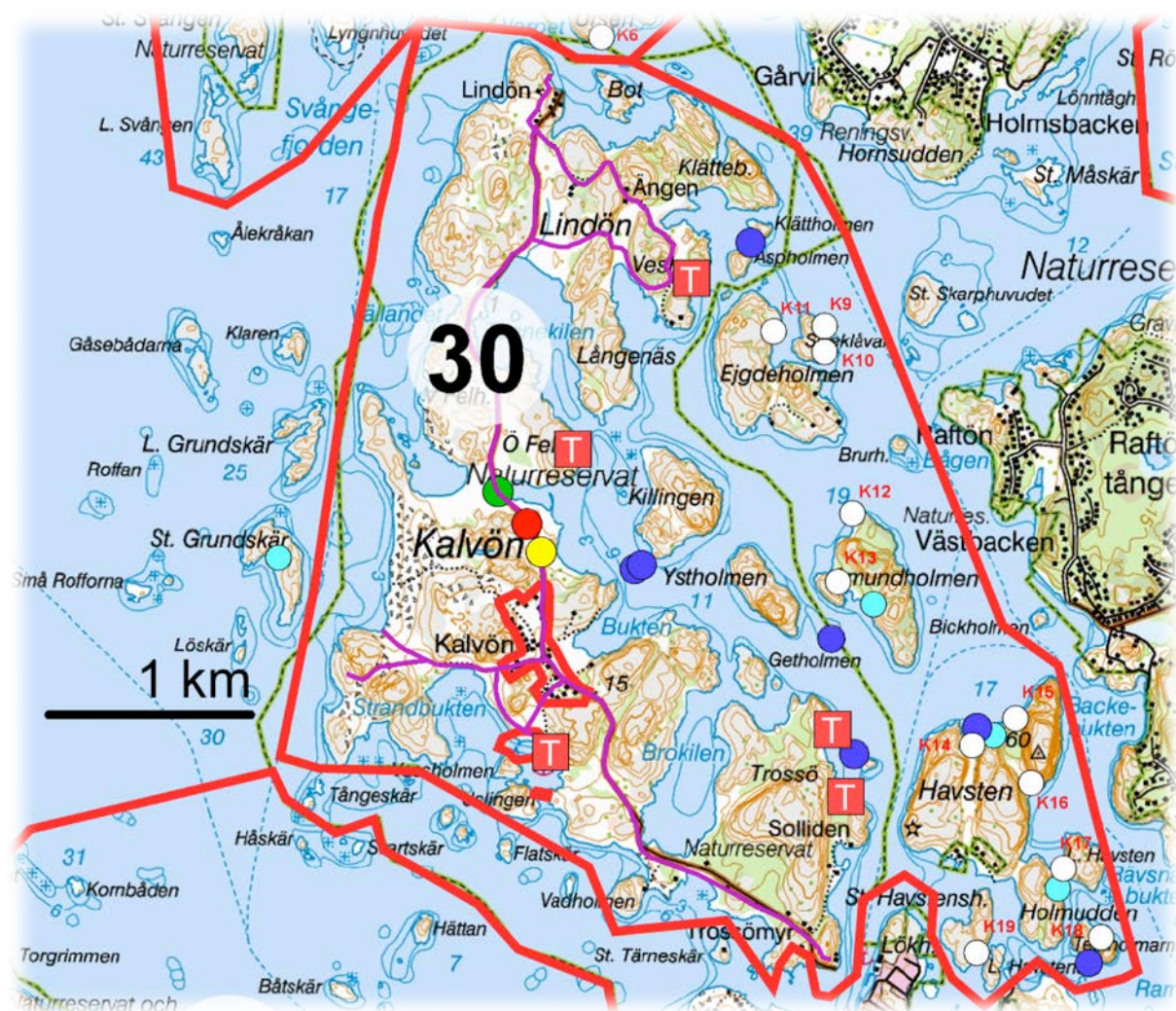
Aktiviteter: Biologi & botanik 1, fågelskådning 1, historia 1, sevärdheter 1 och promenader 1.

Lagstadgat skydd: Natura 2000-område och naturreservat.

Faciliteter: Toaletter 1, rastplats 1, information 2, stigar 1. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Lindö, Kalvö och Trossö har mycket höga naturvärden och erbjuder den naturintresserade besökaren ett brett urval av sevärdheter och aktiviteter t ex fiske, promenader, botanik, naturstudier och fågelskådning. Området är i sin helhet mycket välhävdad och utgör ett mycket bra exempel på hur landskapet i Bohuslän såg ut i gamla tider. Floran är också mycket artrik. Området är svåråtkomligt för besökare som anländer med bil. Inga allmänna kommunikationer till öarna finns. För att nå öarna är det taxibåt som gäller. På de stora öarna är promenadmöjligheterna fantastiska och en stor och välskött grusväg löper genom hela området. Toaletter finns på flera platser. Havstensund, som ligger söder om öarna, kan nås via bussförbindelse 877. Därefter får man försöka få tag i taxibåt eller transport över till Kalvö.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att plocka blommor, gräva upp växter och bryta kvistar, medföra lös hund, campa, göra upp eld, framföra motorfordon i terrängen, även moped.

31 Galtölera – Kragenäs, Tanums kommun

N1 K2 F3

Ett stort, varierat och lätt åtkomligt område som erbjuder besökaren många olika naturupplevelser. Den grunda havsviken Galtölera är en viktig rast- och födosökslokal för mängder av andfåglar och vadare.

Vid Kragenäs gård, med anor som storgård sig ända tillbaka till den tid då Bohuslän tillhörde Norge, finns en fin hagmarksmiljö med många gamla, grova och ihåliga ädellövträd. Storgården har präglat det kringliggande kulturlandskapet. I hagen intill gården finns flera ekjättar, vilket är en ovanlig syn i Bohuslän, eftersom nästan all ek

genom tiderna använts vid bland annat båtbygge och trankok. I hagen står också andra grova ädellövträd som lind, alm, lönn och ask.

Dessa utgör livsmiljö för bl a hotade skalbaggar och lavar. I västra delen av Kragenäs naturreservat finns en stor allmän badplats. Härifrån har man bra utsikt över Stridsfjorden och vattnen öster om Resö. Drygt 150 fågelarter har observerats, däribland rariteter som alförrädare, jaktfalk och svartbent strandpipare. Det finns flera fina och naturliga observationsplatser för fåglar i området. Kragenäs är även Tanums kommuns artrikaste lokal när det gäller fladdermöss.

Viktiga naturtyper: Saltängar, grund havsvik, ädellövskog, långsamflytande å och ekhagar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 1, fågelskådning 2, historia 2 och promenader 2.

Faciliteter: Toaletter 2, rastplats 2, eldstäder 2, information 2, stigar 2. Parkeringsplats för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Stort och mycket varierat område som är mycket väl lämpat för naturbesök. Det finns gott om faciliteter för besökaren och ett flertal bra, naturliga observationsplatser från vilka man får en bra överblick av områdets fågelliv. Den stora variationen i området gör att besökaren kan uppleva en stor mängd olika fågelarter vid olika tidpunkter på året. Området innehåller i stort sett alla de faciliteter som behövs för att ta emot fågelskådare. För att ytterligare höja lokalens besöksvärde skulle ett fågeltorn samt informationsskyltar om fågellivet iordningställas. Detta görs lämpligast vid den sydöstra parkeringen. Stigar och leder som binder ihop reservatets olika delar saknas delvis. Vid badplatsen finns ett par torrtoaletter och en stor eldplats. En större scoutgård finns i området och här ordnas regelbundet lägerverksamhet. Området kan nås via flera olika bussförbindelser till busshållplats Kragenäs vägska. Därefter promenad till Kragenäs gård och in i naturreservatet.

ationen i området gör att besökaren kan uppleva en stor mängd olika fågelarter vid olika tidpunkter på året. Området innehåller i stort sett alla de faciliteter som behövs för att ta emot fågelskådare. För att ytterligare höja lokalens besöksvärde skulle ett fågeltorn samt informationsskyltar om fågellivet iordningställas. Detta görs lämpligast vid den sydöstra parkeringen. Stigar och leder som binder ihop reservatets olika delar saknas delvis. Vid badplatsen finns ett par torrtoaletter och en stor eldplats. En större scoutgård finns i området och här ordnas regelbundet lägerverksamhet. Området kan nås via flera olika bussförbindelser till busshållplats Kragenäs vägska. Därefter promenad till Kragenäs gård och in i naturreservatet.

Lagstadgat skydd: Naturreservat, natura 2000-område och fredningsområde för fisket.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att göra upp eld annat än på av förvaltaren anvisad plats, framföra motor drivet fordon utanför allmän väg, tälta eller ställa upp husvagn/husbil, medföra ej kopplad hund samt samla vedlevande insekter.

32 Stor-Snartarkipelagen, Tanums kommun

N2 K2 F2 G2

Öarna utgör två västliga utposter på ömse sidor om den mäktiga sprickbildning som från kusten avskiljer ökedjan Trossö - Kalvö - Lindö och som fortsätter söderut i den djupt inskurna Sannäs fjorden. Sprickbildningen är särskilt markant mellan Store Snart och Bissen. Den s k Bissenrännan är här ca 50 meter djup medan Store Snarts östsidan reser sig till närmare 40 meters höjd. Båda öarna har sina högsta partier på östsidan medan berget sakta sluttar ner mot väster. Öarna domineras av hållmarker som här och var är genomdragna av klåvor med block. På Store Snarts västsidan finns en samling av stora block av geologiskt intresse, de största är 4 - 5 meter höga. Träd- och buskvegetation förekommer endast vid basen av bergbranter, i klåvor eller på andra vindskyddade platser. Vid bebyggelsen på östra sidan av Store Snart växer bl a ask, lönn och hassel. En av öarna, Stora Svängen, ligger i det yttersta kustbandet och på ön ligger

Svangens fyrplats. Den minimala växligheten på ön är koncentrerad till öns östsidan. Fyrbyggnaderna utgörs av ett kombinerat fyr- och bostadshus, matkällare och två mindre uthusbyggnader och ligger högst uppe på bergskrönet, vilket ger en välkänd profil som syns på långt avstånd. Inom området finns ett stort antal goda kajakrastplatser.

Viktiga naturtyper: Hällmarker och klippbranter.

Aktiviteter: Båtliv 2, sevärdheter 2 och kajakpaddling 2.

Faciliteter: Saknas helt. Området nås enbart från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Mycket fin och öppen granitkust med fina förutsättningar för båtliv och kajakpaddling. Faciliteter saknas emellertid helt.

Lagstadgat skydd: Nationalpark och natura 2000-område.

Föreskrifter: Inom Kosterhavets nationalpark är det inte tillåtet att gräva upp växter, införa för området främmande arter eller populationer, ta med hund som inte är kopplad, göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser, cykla eller köra motordrivna fordon annat än på vägar ta med sig eller flytta på stenar, plocka ostron, jaga, tälta mer än två dygn i följd på samma plats. Det är vidare förbjudet att dra upp eller förtöja båtar eller ankra utanför sandstränder närmare stranden än 50 meter. Kanoter och kajaker får emellertid dras upp på sandstränder om de placeras så att badstränder inte blockeras. Förtöjning och ankring på samma plats får inte ske i mer än två dygn i följd, man får inte tomgångsköra motor och använda motordrivna laddningsaggregat, i säl- och fågelskyddsområden gå iland på öar och skär och vistas närmare öar och skär än 100 meter, med undantag för markerade passager. Sälskyddsområden gäller 15 maj – 15 juli. Fågelskyddsområden gäller: Mörholmen 1 april – 15 juli, Store Snart och Käbblingarna/Lerskär 1 april – 31 juli, samt Torgrimmen 1 april – 15 augusti, starta eller landa med luftfarkost eller flyga över området på lägre höjd än 300 meter, utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar eller samla in rödlistade marina arter anordna tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang med fler än 20 deltagare innan samråd har skett med Länsstyrelsen.

33 Kockholmen – Västra Råssö, Strömstads kommun

N1 F1 G1

Området utgörs av Råssö och en del kringliggande öar. Råssö är en av de största öarna i Strömstads skärgård, och på ön återfinns en stor rikedom på naturtyper och fina besöksmål. Ön genomkorsas också av ett stort antal stigar och mindre vägar. I den västra delen ligger naturreservatet Västra Råssö och Kockholmen som tillhör nationalparken "Kosterhavet".

Kockholmen är en halvö utanför Råssö. Området är bevuxet av tallskog men längre ut mot havet tar öppna hällmarker, blockvallar och branta klippstränder vid. Inne i vikarna finns sand- och grusstränder med intressant flora. Reservatet har också stora geologiska värden. I berggrunden, som övervägande består av granit, kan en bred och välutvecklad rombporfyr-gång urskiljas. På centrala Kockholmen är denna ca åtta meter bred och den kan följas utefter kusten från Saltö i norr till Smögen i söder. Ett 10-tal jättegrytor finns också på södra Kockholmen. Grotliknande urgröpningar och vidsträckta klapperstensfält hör också till sevärdheterna.

Kockholmens exponerade läge gör området intressant för studier av havsfåglar, särskilt när det blåser västliga stormar. Speciellt för Kockholmen är att man här kan möta både havets och skogens fåglar samtidigt. Ca 170 fågelarter har observerats här, och bland dessa kan nämnas bredstjärtad labb, lunnefågel och tretåig hackspett.

I de östra delarna av området (själva Råssö) tilltar skogsvegetation och här och var har skogen hög ålder och innehåller många ovanliga eller kalkkrävande arter t ex knärot, ryl, korallrot och blåsippa. Den västra och södra delen av Råssö erbjuder härliga strandpromenader bland nästan alla av kusten växter. Längst i söder finns fina sandområden. På syd- och östra sidan av Råssö finns vackra kulturlandskap med vidsträckta, betade strandängar.

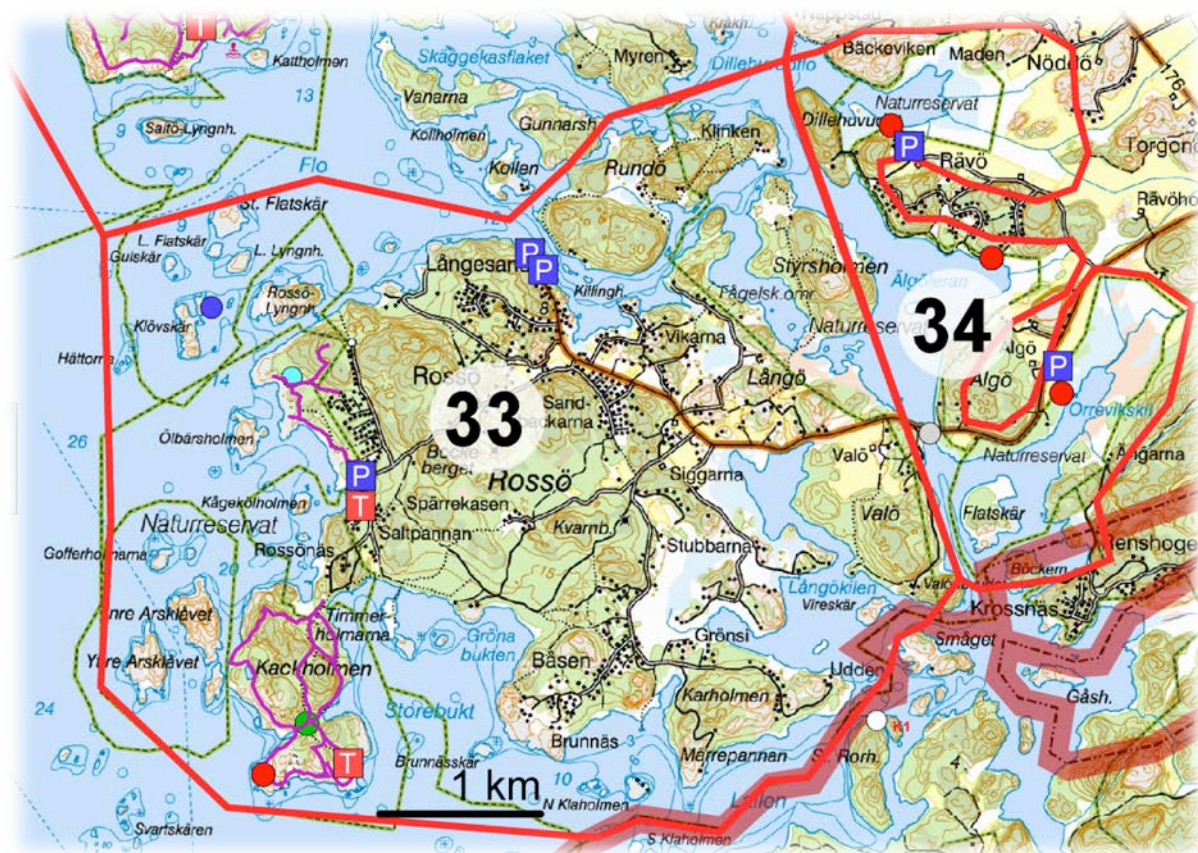
Viktiga naturtyper: Hällmarker, klippstränder, sandstränder, hällmarkstallskog och klapperstenstränder.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, cykling 2, fågelskådning 2, historia 3, promenader 1, sevärdheter 1 och sportfiske 2.

Faciliteter: Toaletter 1, rastplatser 2, eldstäder 1, information 1, stigar. Parkeringsplats för > fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Stort område som bjuder besökaren på fina natur- och fågelupplevelser. De välordnade faciliteterna gör att området är mycket lättillgängligt och välkomnande. Kockholmen är en utmärkt fågellokal av regionalt värde och här finns också stora botaniska kvaliteter. Fina och väl underhållna leder/promenadstigar finns i hela området. I den södra delen av området kan stignätet förbättras och knytas samman med Kockholmens stigar och orienteringen kan förenklas genom övergripande informationstavlor med kartor. Vid Råssö hamn finns en särskild nationalparksentré med översiktskartor och information om nationalparkens sevärdheter. Parkeringsplatser finns vid Råssö hamn, vid nationalparksentrén och i reservatet på Råssös västra, centrala del.

Området kan nås via flera olika bussförbindelser till flera busshållplatser utmed stora vägen mot Råssö brygga. Därefter promenader runt i området.

Lagstadgat skydd: Nationalpark (delvis), naturreservat (delvis) och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: I reservatet är det inte tillåtet att medföra ej kopplad hund, göra upp eld annat än på platser som förvaltaren anvisar, tälta eller uppställa campingvagn, framföra motordrivet fordon (vartill även räknas moped) inom reservatets landområden. Inom Kosterhavets nationalpark är det inte tillåtet att gräva upp växter, införa för området främmande arter eller populationer, ta med hund som inte är kopplad, göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser, cykla eller köra motordrivet fordon annat än på vägar ta med sig eller flytta på stenar, plocka ostron, jaga, tälta mer än två dygn i följd på samma plats. Det är vidare förbjudet att dra upp eller förtöja båtar eller ankra utanför sandstränder närmare stranden än 50 meter. Kanoter och kajaker får emellertid dras upp på sandstränder om de placeras så att badstränder inte blockeras. Förtöjning och ankring på samma plats får inte ske i mer än två dygn i följd, man får inte tomgångsköra motor och använda motordrivet laddningsaggregat, starta eller landa med luftfarkost eller flyga över området på lägre höjd än 300 meter, utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar eller samla in rödlistade marina arter, anordna tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang med fler än 20 deltagare innan samråd har skett med Länsstyrelsen.

34 Orrevikskilen, Älgölera & Nöddökilen, Strömstads kommun

N1 F3

Området utgörs av tre grunda havsvikar som tillsammans bildar en mycket intressant och vidsträckt fågel-lokal. Vid Orrevikskilen och Nöddökilen finns bra och välskötta fågeltorn. Vid Älgölera finns en stig som löper längs stranden. Strandängarna i vid Orrevikskilen och Nöddökilen är välhävda och betas av nötkreatur. Tillsammans utgör vikarna ett utmärkt utflyktsmål för fågelskådare. Här har man goda chanser att se rikligt med rastande arter, men även häckande strand- och sjöfåglar. Ungefär 170 olika fågelarter har setts här. Bland annat har silkeshäger och ägretthäger gästade området vid upprepade tillfällen. Sundet mellan fastland och Råssö samt närliggande uddar och grunda vattenområden är mycket fina platser för havsöringsfiske. Strandängarna hävdas genom bete. Strömsatta sund (särskilt sundet mot Råssö) och uddar utgör utmärkta fiskeplatser efter havsöring.

Se karta på föregående sida.

Viktiga naturtyper: Grunda havsvikar och saltängar.

Aktiviteter: Fågelskådning 2, promenader 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Fågeltorn/obsplats 1, stigar 3, information 2. Parkeringsplats för 1-10 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Området lämpar sig mycket bra för såväl organiserade fågelskådarturer som enskilda besökare. Här har man stor chans att få se många olika fågelarter på relativt nära håll. De många olika naturtyperna och ”strandängskilarna” i området kan också göra besöket varierat och intressant. För transporter mellan de olika vikarna är bil eller cykel nödvändig, och det vore önskvärt med en promenadstig mellan de olika delområdena. Det finns också ett behov av fler parkeringsplatser för att kunna ta emot fler besökare. Röjning av buskar och småträd runt fågeltornen är också önskvärd. Vid bron till Råssö finns provisoriska parkeringsmöjligheter och en reservatsskylt. Informationen behöver också utvecklas med fler reservatsskyltar och med mer specifik information om t ex fågellivet.

Området kan nås via flera olika bussförbindelser till flera busshållplatser (Älgö, Orrevikskil, Älgöskogen och Valöbron) utmed stora vägen mot Råssö. Därefter promenader runt i området.

Lagstadgat skydd: Fredningsområde för fisket, natura 2000-område och naturreservat.

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att medföra lös hund eller campa.

35 Koster och kringliggande öar, Strömstads kommun

N1 K2 F1 G1

Kosteröarna och omkringliggande skär och holmar ingår i ett större område kallat ”Kosterhavet” och ”Kosterhavets nationalpark” omfattar en yta på nästan 400 kvadratkilometer, där 98 procent utgörs av marina miljöer. Kosterhavets nationalpark invigdes 2009 och är Sveriges första marina nationalpark. I nationalpar-ken finns många av de undervattensmiljöer som är typiska för västkusten, och några förekommer inte någon annan-

stans i svenska hav. Antalet arter i nationalparken har uppskattats till hela 12 000, där hälften lever under ytan! Kosterhavets nationalpark syftar till att bevara speciella och artrika havs- och skärgårdsområden och landområden i väsentligen oförändrat skick.

Kosterhavets öar, i synnerhet Nord- och Sydkoster är också utomordentligt fina områden för naturbesökare, och här finns det möjlighet till alla typer av naturaktiviteter t ex fågelskådning, botanik, kajakpaddling, promenader, sportfiske och cykling m m. Besökaren kan också ha stort utbyte av besök under flera olika årstider.

I anslutning till nationalparken ligger flera naturreservat. Det är naturreservaten Kosteröarna, Saltö, Västra Råssö-Kockholmen och Nord Långön som fått nya beslut och föreskrifter. Detta har gjorts dels för att få likartade föreskrifter för allmänheten, dels för att nationalparkens gränser delvis överlappar naturreservaten.

Viktiga naturtyper: Grunda havsvikar, hållmarker, klippstränder, klapperstenstränder, sandstränder och utmarkshedar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 1, båtliv 1, cykling 1, fågelskådning 1, historia 2, kajakpaddling 1, promenader 1, sevärdheter 1 och sportfiske 2.

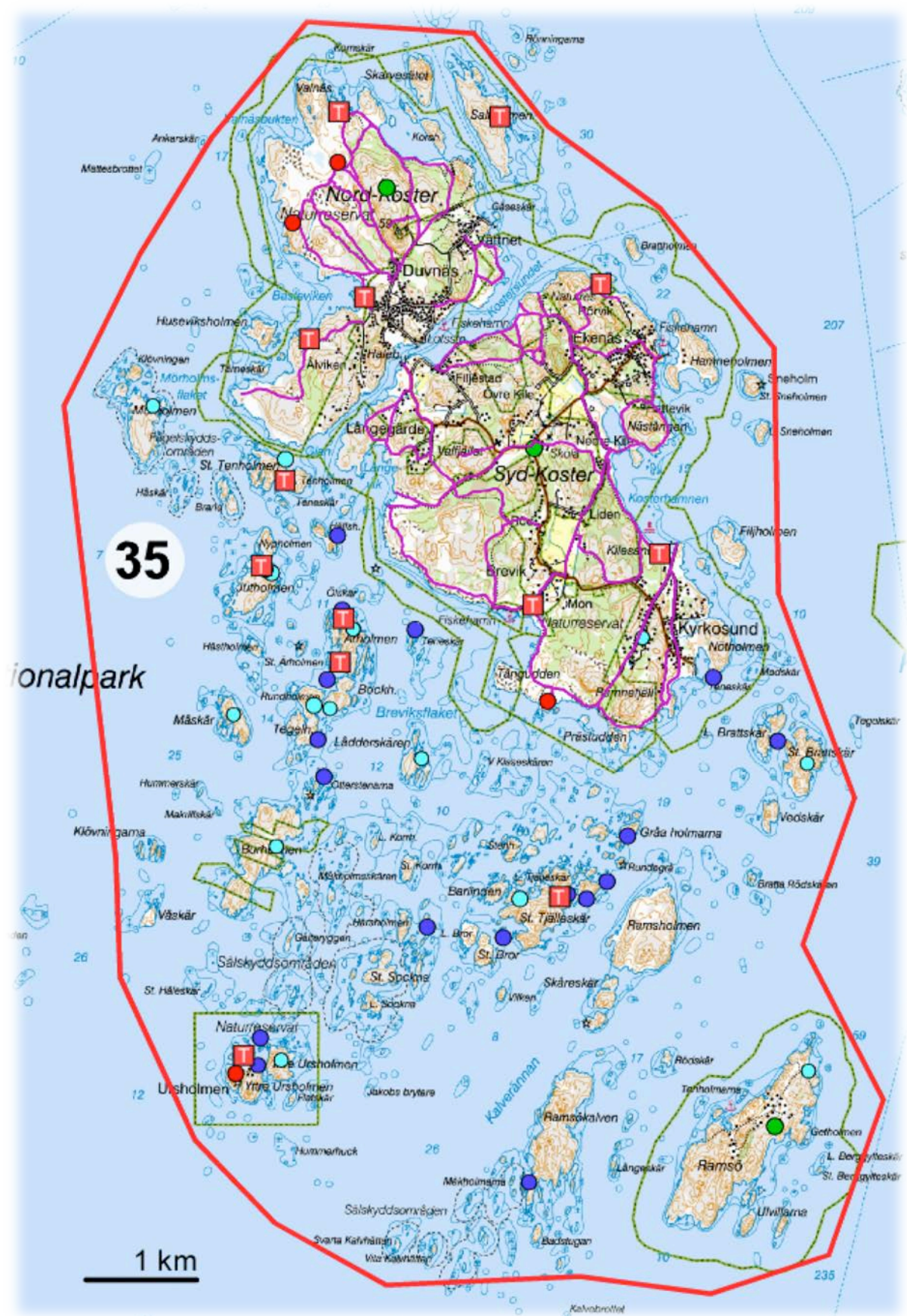
Faciliteter: Toaletter 1, rastplatser 1, eldstäder 2, information 1, stigar 1, fågeltorn/obsplats 2. Området kan enbart nås från havet. Nord- och Sydkoster kan nås via färjeförbindelse från Strömstad.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: En omfattande besökssatsning har gjorts i samband med nationalparksbildningen (entréer, skyltar, info, stigar m m). Ett naturnum har uppförts på Sydkoster (Ekenäs). En byggnad med naturumsfunktion har också uppförts på Råssö och en på Resö. Inom området finns ett mycket väl bevarade naturlandskap med ljunghedar, gräsmarker och kala klippor. Exempel på särskilt framträdande besöksmål är Bastevik, Valnäsområdet och Norrvikarna på Nordkoster samt Brevik, Nästången och Sanen på Sydkoster. Ett omfattande nätverk av stigar och vandringsleder tar besökaren runt ön. På Nord- och Sydkoster finns uppskattningsvis 40 km leder/stigar.

Vid Rörvik vid Ekenäs på Sydkoster finns en s k ”snorkelled” – en naturstig under vattnet.

Lagstadgat skydd: Nationalpark (delvis), naturreservat (delvis) och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: Inom Kosterhavets nationalpark och i naturreservatet är det inte tillåtet att gräva upp växter, införa för området främmande arter eller populationer, ta med hund som inte är kopplad, göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser, cykla eller köra motordrivet fordon annat än på vägar ta med sig eller flytta på stenar, plocka ostron, jaga, tälta mer än två dygn i följd på samma plats. Det är vidare förbjudet att dra upp eller förtöja båtar eller ankra utanför sandstränder närmare stranden än 50 meter. Kanoter och kajaker får emellertid dras upp på sandstränder om de placeras så att badstränder inte blockeras. Förtöjning och ankring på samma plats får inte ske i mer än två dygn i följd, man får inte tomgångsköra motor och använda motordrivet laddningsaggregat, i säl- och fågelskyddsområden gå iland på öar och skär och vistas närmare öar och skär än 100 meter, med undantag för markerade passager. Säl- skyddsområden gäller 15 maj – 15 juli. Fågelskyddsområden gäller: Mörholmen 1 april – 15 juli, Store Snart och Käbblingarna/Lerskär 1 april – 31 juli, samt Torgrimmen 1 april – 15 augusti, starta eller landa med luftfarkost eller flyga över området på lägre höjd än 300 meter, utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar eller samla in rödlistade marina arter anordna tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang med fler än 20 deltagare innan samråd har skett med Länsstyrelsen.

36 Öddö, Daftö m fl öar, Strömstads kommun

N1 F2 G3

Området utgörs av flera olika större öar av vilka Norra Öddö, Södra Öddö, Daftön, Daftö-Valön och Styrso är de största, samt ett stort antal mindre öar, sund och grundområden. Området erbjuder stor variation både topografiskt och biologiskt, och här finns stora sammanhängande hållmarker med gles tallskog, äldre granskogar, klippbranter, stränder och klapperstensfält. Genom det karga landskapet skär branta sprickdalar som lokalt är upp till 30 meter höga. Utmed bergsbranterna och i dalbottenarna är marken bördigare och vegetationen frodigare än på hållmarksplatåerna. Dalarna domineras av produktiv skogsmark men här finns även en rad olika biotoper så som ädellövskog, alkärr, triviallövskog, barrblandskog samt små partier med gammal odlings- och betesmark.

Almedalen, som är en sydvästlig förlängning av Stigkilen, har en mäktig skalgrusbank vilket medfört att området hyser en rik och kalkgynnad flora och en väl utvecklad lundmiljö. På Norra Öddö finns också ett reservat "Blötebågen" med ett bestånd av bohuslind – ett av Sveriges sällsyntaste trädslag. Områdets stränder domineras av branta klippor och stenstränder men i de många vikarna finns fina sandstränder med stor potential för intressanta arter av kärlväxter och marksvampar. I de större dalgångarna finns områden med framför allt sommarstugebebyggelse förbundna med små gångvägar och stigar. Området kustlinje innehåller en stor mängd intressanta platser för fiske, bad, kajakpaddling och båtliv.

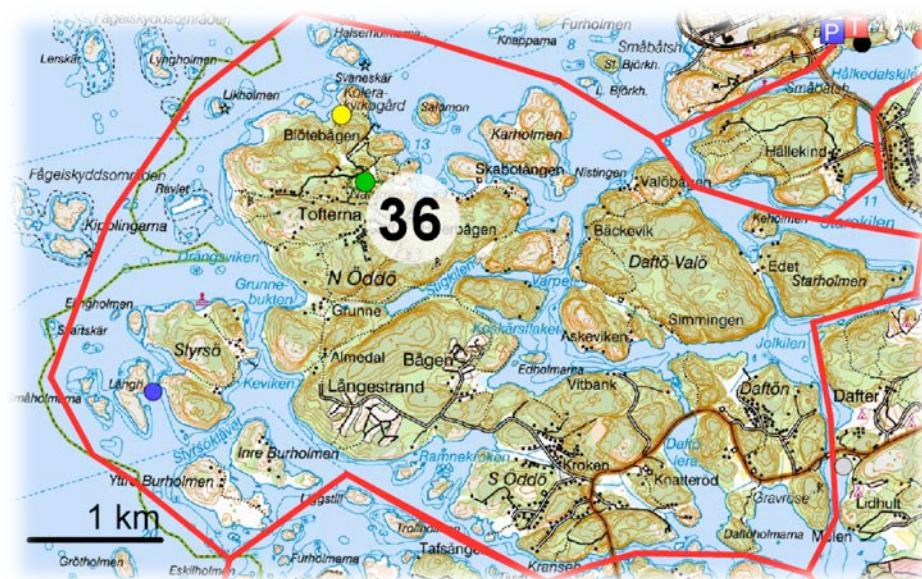
På Norra Öddö finns också två barnkolloverksamheter som gör området speciellt anpassat för barn och där denna verksamhet även är en aktör i skötseln och utvecklingen av området; drivs av Ludvika och Grängesbergs kommuner. På Styrso finns badstrand, ett vandrarhem och en naturhamn.

Viktiga naturtyper: Hållmarkstallskog, ädellövskog, barrskog, klippstränder och sandstränder.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 3, cykling 2, kajakpaddling 2, promenader 2, sevärdheter 2 och sportfiske 2.

Faciliteter: Information 2, stigar 3. Särskilda parkeringsmöjligheter saknas.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Lokalt svårtillgängligt område med begränsad tillgång på parkeringsplatser. Relativt goda stigar leder fram till stränder och hus i området. Inga särskilda vandringsanvisningar finns. Inom området finns två hållplatser för Kosterbåtarna.

Lagstadgat skydd: Naturreservat (delvis).

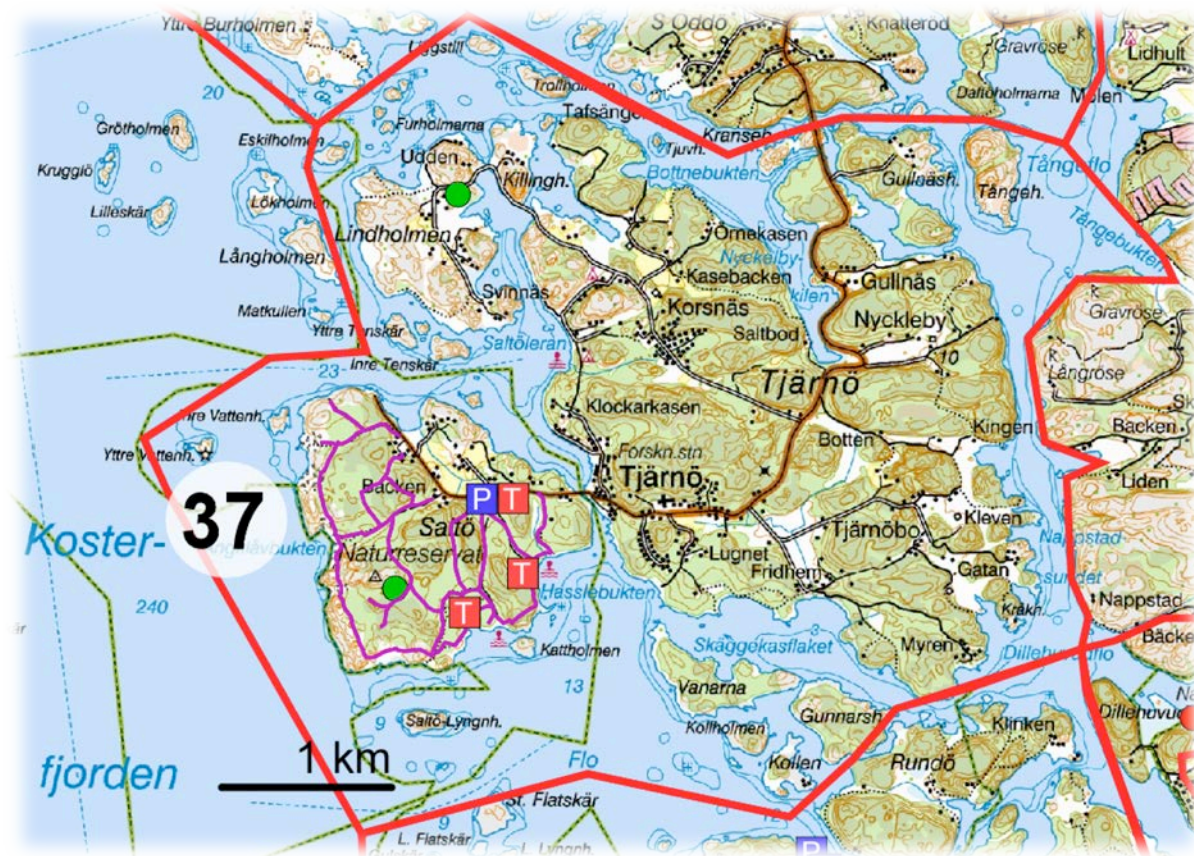
Föreskrifter: I naturreservatet Blötebågen får man inte medföra ej kopplad hund, göra upp eld, tälta eller uppsätta husvagn.

37 Tjärnö-Saltö, Strömstads kommun

N1 K3 F1 G1

Saltö är en ö som är skild från Tjärnö genom ett smalt sund. Saltö är starkt kuperad, och den röda bohussgraniten dominerar. Vid Vinnarstrand, Ängklåvbukten och Kobukten på västra sidan finns vackra klappervallar. I höglänta partier växer äldre tallskog. Hällmarkerna på plåtarna karakteriseras av ljungheidsfläckar och ett väl utvecklat lavtäck med många olika renlavsarter. Havsstrandfloran har ett särskilt högt botaniskt värde. På sandigt och grusigt underlag förekommer martorn, ostronört (sannolikt utgången), den ytterst sällsynta arten näbbtrampört jämte ett flertal andra ovanliga arter. Saltö är ett också mycket välbesökt naturreservat. Under sommarmånaderna ökar antalet besökande kraftigt och det är då främst badplatserna som drar till sig människor. Under resten av året är det mest tillfälliga besökare som strövar runt i området eller boende som nyttar stigarna för rogivande promenader.

Även den västra sidan av Tjärnö uppvisar stora naturvärden, med äldre tallskog på kalkrikt underlag omväxlande med hällmarkstallskogar. På Tjärnö ligger också Lovén center för marina vetenskaper med ett offentligt saltvattensakvarium (öppet på sommaren). På Tjärnö finns stora skogsområden med äldre tallskog och lokalt rik flora. Längst mot nordväst ligger Lindholmen med vackra betesmarker och kalkrika jordar. På Lindholmen finns ett mycket stort antal sällsynta växter knutna till kalkrika betade marker.

Viktiga naturtyper: Hällmarkstallskog, torrängar, småskaligt kulturlandskap, klippstränder och grunda havsvikar.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 2, promenader 1 och sportfiske 3.

Faciliteter: Toaletter 1, rastplatser 1, eldstäder 2, information 1, stigar 1. Parkeringsplats finns för > 50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Saltö är ett mycket bra besöksmål med alla önskvärda faciliteter. I övrigt finns höga värden men tillgängligheten är mer begränsad genom flera privata

vägar och brist på parkeringsmöjligheter. Området erbjuder dock utomordentliga möjligheter för många olika former av friluftsliv. Hela området är mycket väl lämpat för promenader, botanikvandringar, cykelturer och sportfiske. Uddar, strömsatta sund och grusstränder erbjuder utomordentligt fina förutsättningar för sportfiske efter havsöring. Det finns ett rikt vägnät i området (både allmänna och privata vägar) vilket gör det lätt att ta sig rund, åtminstone med cykel eller till fots. För bilburna besökare är det besvärligare eftersom allmänna parkeringsplatser i stort sett saknas (utanför Saltö). Saltö ingår som en del i det stora sammanhängande och skyddade området "Kosterhavet". Områdets (Saltös) faciliteter har rustats upp rejält i samband med nationalparksbildandet och här finns stigar, anvisningar, toaletter och nyanlagda parkeringsplatser. Vid Hasslebukten på Saltös sydsida finns en s.k. "snorkelled" – en naturstig under vattenet.

Området kan nås via bussförbindelse 891 till några busshållplatser utmed stora vägen mot ändhållplats "Tjärnö Lovécentret". Därefter promenader runt i området.

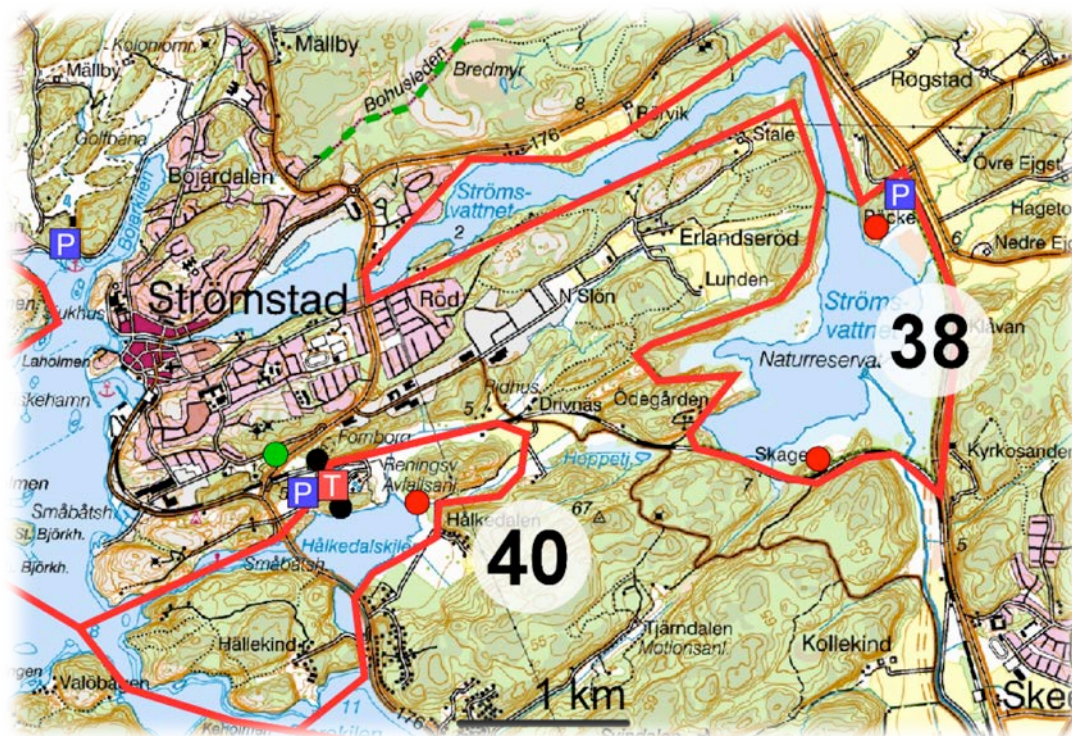
Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att; gräva upp växter; tälta, övernatta i eller ställa upp husvagn/husbil i hela naturreservatet samt på anordnad parkeringsplats; under tiden 1 juli – 15 augusti parkera under längre sammanhängande tid än ett dygn; parkera annat än på av Länsstyrelsen särskild anordnad parkeringsplats; medföra ej kopplad hund 1 mars – 1 sept; göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser; cykla eller framföra motordrivet fordon annat än på anvisade vägar; föra bort eller omlagra sten; förtöja och ankra i naturhamn på samma plats mer än 2 dygn i följd; tomgångsköra motor och använda motordrivet laddningsaggregat; starta eller landa med luftfarkost.

38 Strömsvattnet, Strömstads kommun

N1 F2

Strömsvattnet är en näringsrik slättsjö med stora arealer av vass-, säv- och starrvegetation. De olika våtmarkerna ger förutsättningar för ett varierat fågelliv, främst av änder och vadare, som här har bra rast-, uppehålls- och häckningsplatser. Häckande arter är bl.a. skäggdopping, sothöna, rörhöna, gräsand och rödbena. Den säregna fågeln vattenrall häckar också i reservatet, och i vass- och sumpskogspartierna träffar man även på en rad småfåglar som sävsparv, rörsångare, sävsångare och rosenfink.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, alsumpskog, långsamflytande å, vassbälten och inlandsstrandäng.

Aktiviteter: Fågelskådning 2, promenader 2 och sportfiske 3.

Faciliteter: Fågeltorn/obsplats 2, stigar 2, information 3. Parkeringsplats finns för 11-50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Mycket fin fågelskådarlokal som dessutom är en av kustens mest kända fågellokaler. Det finns planer på att anlägga ett nytt fågeltorn och besöksparkering vid Skagen på södra sidan av sjön. Sjön är utmärkt för turer med långfärdsskridsko. Området kan nås via ett flertal olika bussförbindelser till många olika busshållplatser Runt sjön (främst norra och västra delen).

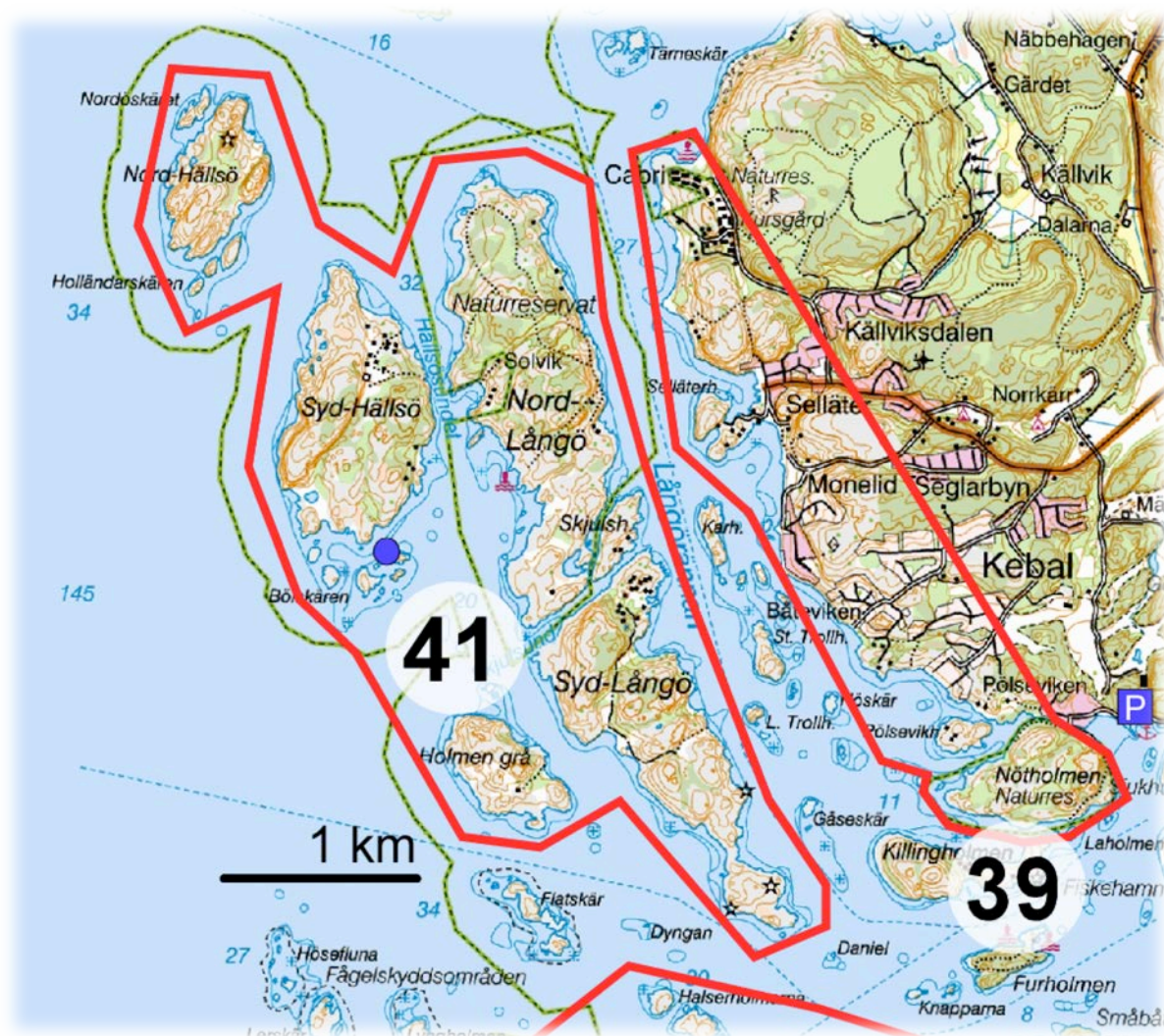
Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: Det är inte tillåtet att medföra lös hund eller campa.

39 Nötholmen – Capri, Strömstads kommun

N2 F1 G3

Området omfattar kuststräckan från Nötholmen till Capri havsbad och utgör ett viktigt tätortsnära naturområde för boende i Strömstad.

Nötholmen är en liten halvö med tätortsnära läge norr om Strömstad, numer skyddad som naturreservat. Naturen domineras av sammanhängande barrblandskogar i de centrala delarna och mindre ytor med öppna hällmarker och grusiga stränder. Längs kustlinjen finns några smala strandängsremsor som bryts av

med klipphällar och enstaka sandstränder. På grund av stråk av skalgrus i marken finns fläckvisa förekomster av rik flora med kalkgynnade växter. Promenadmöjligheterna är goda. Utmed stränderna erbjuds besökaren ett bra fiske efter havsöring under vår och sensommar.

Viktiga naturtyper: Hällmarker, sandstränder, saltängar och klippstränder.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, promenader 1 och sportfiske 2.

Faciliteter: Stigar 1, information 1, rastplats 2. Parkeringsplats finns för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Nötholmen lämpar sig väl för naturbesökaren – men tillgängligheten är begränsad genom bristfälliga parkeringsmöjligheter. Området är litet och lämpar sig bra för halvdagsturer. Lättillgängligheten kompenserar för de mer begränsade naturvärdena. Det finns flera väl markerade stigar, bland annat Kuststigen, som löper runt och över halvön. Parkeringen ligger en bit bort (vid gästhamnen) och det är lite svårt att orientera sig vid ett första besök i området. Stenar i ring utgör två eldstäder på badstranden på Nötholmens nordvästra del. Nötholmen nås också via kuststigen, som sedan fortsätter utmed kusten upp mot Capri havsbad. Området kan nås via bussförbindelse 895 till Strömstad spa. Därefter promenader till Nötholmen. Övriga delar kan inte nås med allmänna kommunikationer.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och fredningsområde för fisket (delvis).

Föreskrifter: På Nötholmen är det inte tillåtet att göra upp eld annat än på av förvaltaren anvisad plats, tälta, ställa upp husvagn/husbil, vistas inom område som är särskilt utmärkt på kartan, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller i kullfallna träd och buskar, plocka eller samla in kärlväxter eller gräva upp, mossor, lavar och svampar, med undantag från matsvampar och bär för eget bruk, störa djur och fågellivet genom att klättra i boträd eller fånga och insamla ryggradslösa djur eller på annat sätt störa djurlivet, medföra ej kopplad hund, med undantag av skyddsjakt som kräver drivande eller stötande hund för att söka skadat vilt, framföra motordrivet fordon, cykla och rida i terrängen eller på anpassade naturstigar, sätta upp skyltar, plakat, affisch eller liknande, tippa avfall typ trädgårdsavfall skräp eller dylikt inom området.

40 Hålkedalskile och Hällekind, Strömstads kommun

N2 F1 G3

Hålkedalskilen och Ekoparken i Strömstad är ett varierat och tätortsnära naturområde. Här finns en grund havsvik, öppna strandängar och kuperade hällmarker. Området ligger tätortsnära och används flitigt av naturintresserad allmänhet. För den fågelintresserade är själva havsviken och vassbäddarna de mest intressanta inslagen. Här ses då och då arter som kungsfiskare, skäggmes och trastsångare. Här finns även Bohuslänns största hägerkoloni. Områdets natur är välhävdat och strandängen vid fågeltornet hävdas genom slätter. Området vid Ekopark och naturstigen är enbart öppna i samband med arrangerade guidningar eller vid särskilt lån av nyckel (kontakta ekopark@stromstad.se). Från och med hösten 2014 kommer passagen att var helt öppen.

Öster om området ligger bergsområdet Hällekind med ett fint stigsystem, badvikar, bitvis höga naturvärden t ex gammal barrskog med inslag av gamla lövträd och en fin naturhamn.

Se kartan på sidan 67.

Viktiga naturtyper: Grund havsvik, saltängar, slätteräng och äldre skogsmiljöer, tallskog och hällmarker.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 2, kajakpaddling 3, sevärdheter 2 och promenader 1.

Faciliteter: Toaletter 2, rastplats 2, fågeltorn/obsplats 1, stigar 1, information 1. Parkeringsplats finns för >50 fordon.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Hålkedalskilen är en tätortsnära fågellokal med ett brett utbud av faciliteter för besökaren. Tack vare fågeltorn och anlagda stigar är den en av kustens mest lättillgängliga fågellokaler. Vid Hålkedalskilen finns anläggningen Ekohuset som är ett centrum för natur- och miljöinformation. Här ordnas också aktiviteter för allmänheten. En anlagd naturstig löper längs

med viken och upp i angränsande hållmarker. I anslutning till naturstigen finns både gömsle och fågelmatning.

Området kan nås via flera olika bussförbindelser till busshållplatser vid Hålkedal och Hällekind. Därefter promenader runt i området.

Lagstadgat skydd: Saknas.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

41 Långöarna och Hällsöarna, Strömstads kommun

N2 K3 F2 G3

Långöarna består av två långsmala bergsryggar som skiljs från fastlandet av den s k Långörännan. Naturen på öarna domineras av hållmarker och hållmarkstallskog, men det finns också mindre inslag av ängsmarker, sandstränder och ädellövskog. De centrala delarna av öarna består av en platå med hållmarker och gles tallskog. Den södra och västra delen av Nord Långön domineras av hållmarker.

Nord Långön är avsatt som naturreservat, med gräns mot Syd Långön vid Skjulsund och Kattholmssundet. Här och var förekommer ännu öppen ängsmark, mest framträdande i söder. Klippstränder dominerar med inslag av sand-, grus- och klapperstenstränder. På öarna finns en lokalt rik flora. En stor förekomst av idegran noteras från norra delen av ön.

På Nord Långön ligger Alaska, som är en park och stenträdgård. Denna skapades av Hilma Svedal. Hon föddes på grannön Syd-Hälsö och avled 1965. Hilma utvandrade 1896 till Amerika och Alaska, där hon bland annat ägnade sig åt guldvaskning. 1925 återvände Hilma till Strömstad och byggde hon upp sin park med hjälp av bland annat Nils Johansson och bröderna Olsson från Seläter (som ligger på fastlandet mitt emot ön).

Syd Långön har en mer låglänt topografi. Stränderna domineras av klipphöllar, men block- och sandstränder förekommer också. I dalstråken har det tidigare bedrivits jordbruk men dessa marker håller nu till stor del på att växa igen med bl a en, slån, nypon, hagtorn och berberis. På några platser har hävden återupptagits och med bl a slätter. Lokalt finns frodig randvegetation med alm, ek, bok, asp och björk.

Nord Hälsö, Syd Hälsö och Holmen grå är Nord Långös ögrannar i väster. Närmast ligger Syd Hälsö som vid det smala Hälsösundet ligger endast ett femtiotal meter från Nord Långö. Öarna är starkt exponerade mot Västerhavets vindar och vågor och präglas av klipphöllar, men på Syd-Hälsö genomskärs av en större klåva med bebyggelse och gräsmarker.

Längre mot nordöst, i Dynekilens mynningsområde, finns en arkipelag med många finns småöar med gott om tillägsplatser för båtar och med intressant natur.

Se karta på sidan 68.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, hållmarkstallskog, klippstränder och sandstränder.

Aktiviteter: Biologi & botanik 2, båtliv 2, historia 3, kajakpaddling 3, sevärdheter 2 och promenader 2.

Faciliteter: Toaletter 2, rastplats 2, stigar 2, information 3, stigar 1. Området kan enbart nås från havet.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Trevligt promenad- och strövområde med badmöjligheter på bekvämt avstånd med båt från Strömstad. På "Alaska" på Nord Långös östra sida uppförs teaterpjäser och musikframträdanden. De båda Långöarna utgör attraktiva mål för friluftslivet med utmärkta bad och goda strövmöjligheter i relativt opåverkad och varierande natur. Öarna kan nås via båtturer från Strömstad till Alaska på Nord Långö. Dessa avgår dagligen under sommaren. På öarna finns flera fina badstränder. Ett stort antal väl underhållna stigar leder runt i naturreservatet Nord Långö. På Syd-Långö finns också rikligt av aktiviteter och faciliteter. Här finns också en semesteranläggning med ett 15-tal stugor samt ett antal rum. Anläggningen ägs och drivs av SSAB, men är också öppen för allmänheten.

Lagstadgat skydd: Naturreservat (delvis) och natura 2000-område (delvis).

Föreskrifter: För reservatet Nord Långön gäller följande; det är inte tillåtet att medföra ej kopplad hund, göra upp eld annat än på anvisade platser, tälta eller campa, på ett störande sätt använda radioapparat, gramfon, bandspelare, musikinstrument o dyl.

42 Halle-Vagnaren och Kobbungen, Strömstads kommun

N2 K3 F2 G2

Halle-Vagnarens naturreservat är en dramatisk bergformation klädd med urskogsartad hållmarkstallskog. Flera av tallarna är över 300 år gamla. På västsidan stupar berget brant ner i havet (Idefjorden) och på östsidan övergår den karga tallskogen i lummig ädellövskogslund. Området är till stora delar orört och här möts besökaren av en för Bohuslän unik vildmarkskänsla. Från toppen har man en formidabel utsikt över öarna i den norska Hvaler-arkipelagen (numera nationalpark).

Lite längre mot norr ligger Nordbytången och området Kobbungen, som planeras som reservat. De båda skyddade områdens bildar ett mycket fint vildmarksområde utmed Idefjorden.

Viktiga naturtyper: Hållmarker, hållmarkstallskog, klippstränder och ädellövskog.

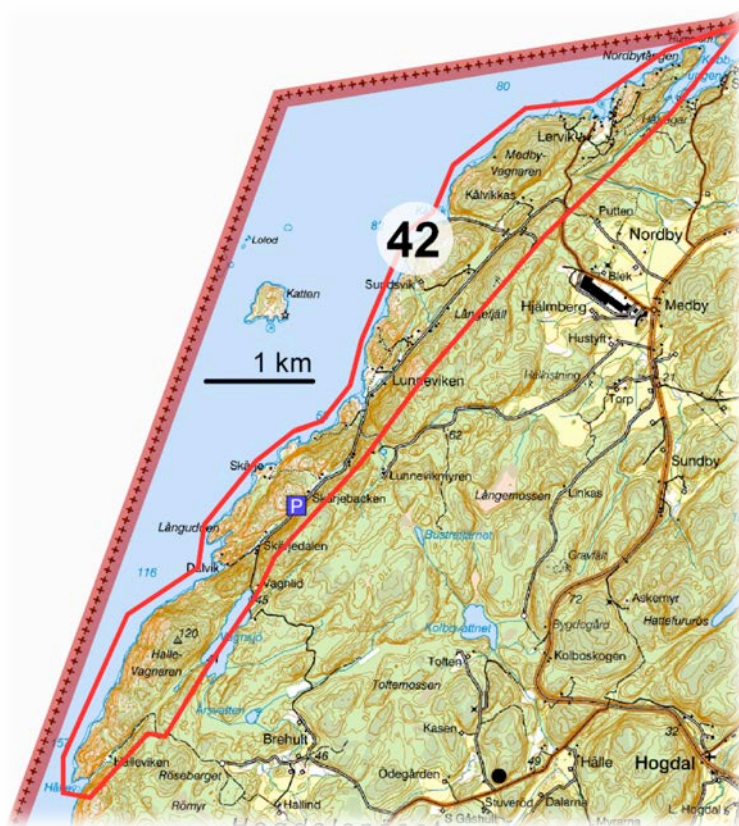
Aktiviteter: Biologi & botanik 2, fågelskådning 2, sevärdheter 2 och promenader 2.

Faciliteter: Information 1, stigar 3. Parkeringsplats för 1-10 fordon finns. Parkeringen ligger längs vägen 700 meter innan reservatet börjar och omfattar ca fem platser.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Naturen i Halle-Vagnarens naturreservat tål ett stort besöksstryck, men området ligger långt från allfartsvägar och är ganska svårtillgängligt. Här finns en påtaglig känsla av vildmark som är svår att uppleva på andra platser utmed kusten. Genom sin orördhet tillför Halle-Vagnaren en unik dimension till de utvalda besöksmålen i norra Bohuslän. Restriktionerna kring tältning och eldning hindrar delvis förutsättningarna för friluftslivet. En markerad stig leder upp till toppen. Halle-Vagnaren och det tilltänkta reservatet Kobbungen delar infartsväg (via Nordby shopping) och bildar tillsammans ett intressant område för naturbesök. Inga närbelägna bussförbindelser.

Lagstadgat skydd: Naturreservat och natura 2000-område.

Föreskrifter: I naturreservatet Halle-Vagnaren är det inte tillåtet att skada berg, sten eller jord genom att borra, hacka, gräva eller liknande, framföra motordrivet fordon, göra upp eld, tälta, plocka eller gräva upp växter, samla in växter eller djur, tillvarata eller på annat sätt skada torraka, låga eller vindfälle, medföra okopplad hund, anordna orienteringstävling eller sätta upp fast orienteringskontroll.

43 Idefjordens inre kustband, Strömstads kommun

N3 K2 F2 G2

Området omfattar ett dramatiskt och bergigt landskap med stora skogar och branta kuster. Området innehåller flera för Bohuskusten unika naturtyper och en storslagen vildmarkskänsla. Här ges också vandraren möjlighet att bestiga den 222 meter höga Björnerödspiggen – Bohusläns högsta berg. Inom området finns kala bergsklippor och otillgängliga skogsområden med gammal skog och med inslag av flera intressanta växtlokaler. I de långsträckta dalgångarna ligger små gårdssamlingar och ett småskaligt kulturlandskap. Landskapet utgör en mycket spännande och annorlunda del av Kuststigens delsträckor.

Områdets kuststräcka, med branta klippor och hållmarker, med avbrott för mindre vikar är också intressant för naturbesök från sjösidan. Sportfiskemöjligheterna efter främst havsöring bedöms som mycket goda.

Viktiga naturtyper: Hållmarkstallskog och klippstränder.

Aktiviteter: Historia 2, sevärdheter 2 och promenader 1.

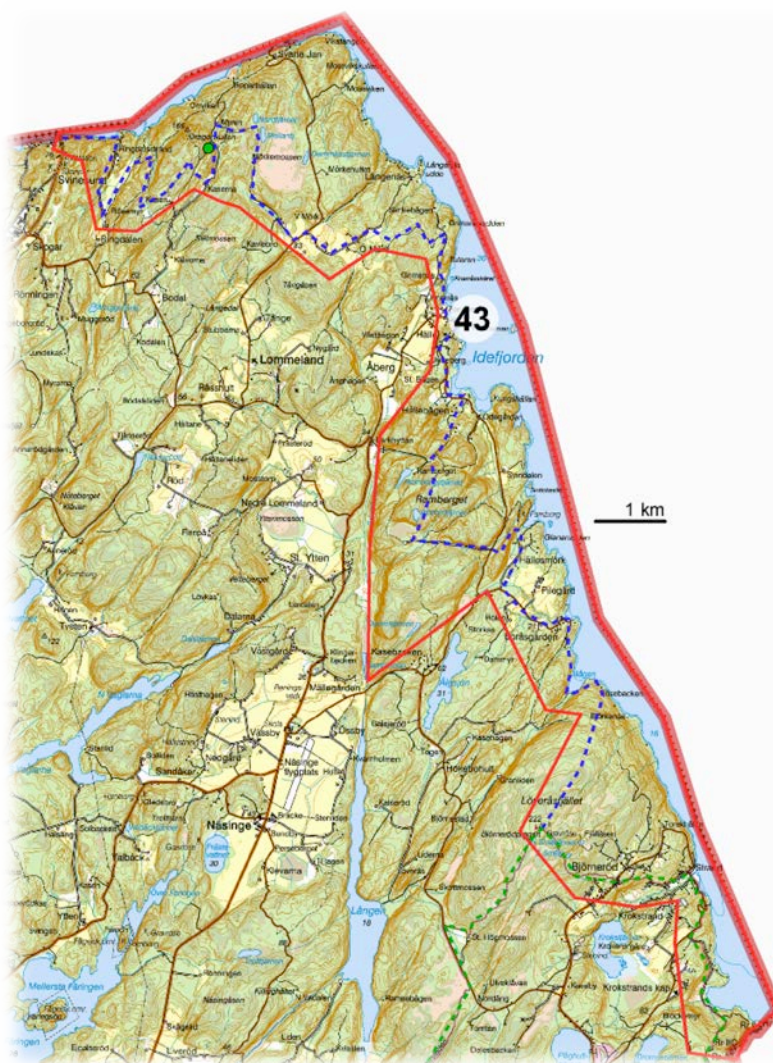
Parkeringen ligger längs vägen 700 meter innan reservatet börjar och omfattar ca fem platser.

Faciliteter: Rastplats 2, information 2, stigar 3. Parkeeringsplats för 11-50 fordon finns.

Beskrivning av tillgänglighet & besöksanordningar: Faciliteter utöver stig och parkering saknas. Området inrymmer en både kuststigen och Bohusleden. Kuststigen ansluter till Bohusleden på Björnerödspiggen, strax nordväst om Björneröd. Området kan nås via flera olika bussförbindelser till flera busshållplatser utmed de större vägarna mot Krokstrand, Barkhyttan i den centrala delen av området samt gamla E6 vid Svinesund. Därefter promenader runt i området.

Lagstadgat skydd: Natura 2000-område (delvis) och landskapsbildskydd.

Föreskrifter: Allemansrättens regler gäller.

8 Referenser

- Blomgren, E. m.fl. (red.) 2006. *Botaniska utflykter i Bohuslän*. Föreningen Bohusläns Flora.
- Fiskeriverket och SCB 2005. *Fiske 2005. En undersökning om svenskarnas fritidsfiske*. Fiskeriverket.
- Forum Skagerakk II 2000. *Öringfiske på västkusten – en fiskeguide* (ny upplaga 2007).
- Gärdenfors, U. 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, Uppsala
- Hermanson, J. 2002. *Klättermått – Bohuslän*. TH-Tryck
- Hermanson, J. 2009. *Paddla kajak i Bohuslän*. Calazo Förlag AB, Stockholm
- <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/kosterhavet>
- <http://www.science.gu.se/aktuellt/nyheter/Nyheter+Detalj/fritidsbatar-hotar-skargarden>
- Hultengren, S. & Olsson, K. 1995. *Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapet natur- och kulturvärden*. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1995: 21.
- Kommunerna i norra Bohuslän 2009. *Strukturplan Kustzonplanering och landsbygdsutveckling i Norra Bohuslän*. Tillväxt Bohuslän.
- Kommunerna i norra Bohuslän. *Strategisk plan för utveckling av besöksnäringen i norra Bohuslän. Version 2/2009*. Tillväxt Bohuslän.
- Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1979. *Natur i Göteborgs och Bohus län. Norra och mellersta delen. Del 1*. Länsstyrelsen. Göteborg.
- Länsstyrelsen i Västra Götaland 2007. *Analys av fem översiktsplaner. Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekils och Munkedals kommuner*. Länsstyrelsen i Västra Götaland.
- Länsstyrelsen i Västra Götaland 2011. *Samverkansplan för värdefulla kust- och havsområden – pilotprojekt Norra Bohuslän (Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekil & Munkedals kommuner)*. Länsstyrelsen. Rapport 2011:37.
- Munkreklam AB (xx?) *Kyststien Østfold. Kuststigen Bohuslän*. Utgivare okänd.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog*. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsen.
- Riksidrottsförbundet 2004. *Svenskarnas idrottsvanor. En studie av svenska folkets tävlings- och motionsvanor*. FoU-rapport 2004:5.
- Sportfiskarna 2012. *Vår verksamhet 2012. Verksamhetsberättelse*.
- Strömstad kommun. <http://www.stromstad.se/omkommunen/forvaltningar/tekniska/ekopark.121.html>
- Svenska kryssarklubben 2010. *Tre veckor i Bohuslän. Norra delen*. SKK, Västkustkretsen
- Svenska Ornitologiska Föreningen, <http://www.sofnet.org>
- Sveriges Sportfiske och Fiskevårdsförbund, <http://www.sportfiskarna.se>
- Tanums kommun 2013: *Guide till Tanums natur/smultronställen*. Ännu ej tryckt.
- Västra Götalandsregionen 2007. *Vandra på Nordsjöleden/Bohusleden*. Utgivare okänd.
- www.kajakrapporten.se

BILAGA 1 – Åtgärds katalog/idekatalog

Allmänna åtgärder

Beskrivning av kustens pärlor. Det saknas en heltäckande, förenklad och allmän besöksbeskrivning av områden, tillgänglighet och föreskrifter i området. En produktion av en skrift/bok ”På tur i Granitkustens natur” skulle medverka till ett ökat intresse för natur- och friluftsfrågor och hjälpa besökare att på ett bättre sätt få en översikt över fina naturbesöksmål utmed Bohuskusten.

Information om hävd och skötsel. Det finns åtskilliga konfliktytor mellan boende, tillfälliga besökare och behovet och utförandet av hävd i kustbandet. Det kan handla om allt från att varna för lösgående boskap, skyltar om okopplade hundar till information om syftet med röjningar och beteshävd. Förslag på åtgärder är produktion av informativ websida, foldrar och produktion och lagerhållning av skyltar (lösgående djur, röjningar, kopplad hund m m).

Ett sådant projekt har diskuterats mellan Länsstyrelsen, Västkoststiftelsen, Naturcentrum AB och Maria Kvarnbäck/Råssö.

Genomgång och analys av föreskrifter inom de redovisade områden som omfattas av naturreservat. Exempel på föreskrifter som är kontraproduktiva är t ex campingförbud i vissa områden. För att området skall kunna utvecklas behöver t ex kajakturismen möjligheten till tältning relativt fritt, men också kunna nå särskilt anvisade platser även inom reservaten. På sådana platser behövs ibland omfattande röjningar av buskar och träd. Detta kan i sin tur i de flesta fall påverka naturvärdena i positiv riktning (men även negativt förstås). Platser och åtgärder pekas ut i den särskilda ”kajkpaddlingsutredning” som redovisas i denna rapport (se BILAGA).

Strandstädning. Det behövs en samlad beskrivning av strandstädningens omfattning, ambitionsnivåer och kostnader inom det aktuella området, samt prioriteringar av särskilt viktiga områden (till väsentliga delar de objekt som prioriteras i denna rapport).

Dessutom behövs en samlad och övergripande organisation som kan anvisa vilka områden som skall städas, när och hur, samt göra beräkningar av volymer skräp samt kostnadsuppföljningar. En samlad organisation skulle och på ett bättre sätt kunna upphandla städnings- och båtjänster m m.

Undersökning av möjligheterna till en gemensam strategi för underhåll av områden och faciliteter. Västkoststiftelsen har, tillsammans med kommunerna, lokala organisationer och länsstyrelsen, ett stort ansvar för underhållet av faciliteter och besöksanordningar idag. De ekonomiska ramarna är snävt satta och i dagsläget verkar inte pengarna räcka till alla åtaganden. Besöksnäringen bedöms emellertid ha så stor betydelse för området att särskilda medel måste utgå för att kustens besökskvaliteter skall kunna hållas på en acceptabel nivå.

Uttekade områden och naturreservat måste ha som målsättning att ha ”nöjda kunder/besökare”. Punkten omfattar även underhåll av toaletter och sophämtning på öar som ett växande problem.

Behovet av toaletter är stort på många platser. Det gäller främst attraktiva bad- och tältplatser som kajakturister och dagbesökare med små öppna båtar använder. Västkoststiftelsen stänger just nu på vissa platser gamla befintliga toaletter samt tar bort soptunnor. Detta p g a att dagens större fritidsbåtar har egen toalett och har mer utrymme att förvara eget skräp i båten till de angör fastlandshamn. Fritidsbåtar idag besöker också troligen hamnar oftare än vad fritidsbåtar gjorde på 1970-talet då många sopmajor byggdes i skärgården.

För dagturisten som åker hem på kvällen är det både enklare och naturligare att ta med sig sitt skräp hem, men kajakturisten på långfärd vill gärna lätta sin packning genom att bli av med sina sopor. I Tanums kommun måste i många fall fritidsbåtsanvändare betala hamnavgift för att kunna göra sig av med sina sopor. Huruvida även kajakturisten behöver betala hamnavgift för att slänga sopor är inte undersökt. Vissa hamnar använder också kodlås. En krånglig och dyr sophantering kan medföra ökad risk att mer sopor slängs i naturen. Hur sophantering i land påverkar sopmängden på öarna bör undersökas.

Utveckla ”Besöksnäring – hela året om”. Besöksperioden för västkusten är mycket kort, enbart 4-8 veckor. Detta medför att det kommersiella incitamentet minskar och därmed också möjligheten till mer permanenta arbetstillfällen. En förlängning av besöksperioden är mycket viktig i detta sammanhang.

För att förlänga säsongen för friluftslivet bör aktiviteter som kan utvecklas under andra delar av året än sommaren lyftas fram, beskrivas och marknadsföras. I denna rapport redovisas i varierande grad av omfattning följande aktiviteter: *botanik och biologi* (vår – sommar – höst), *bergsklättring* (vår – sommar – höst), *båtliv* (sommar), *sportfiske* (året om, förutom vissa fiskarter t ex havsöring), *fågelskådning* (vår och höst, i viss omfattning vinter), *promenader & vandring* (året om), *cykling* (sommar, höst, vår).

Vagnar för landtransport av kajaker. Behov av vagnar för landtransport finns i land innanför Valöhamn och innanför Tjurpannan. I båda fallen är kontakt och avtal med markägare och närboende avgörande. Vid Tjurpannan finns möjlighet både mellan Edsvik (camping) och Sannäs-fjorden och mellan Saltvik (camping) och Gullbringa.

Internetinformation om naturturism. Att utveckla och informera om aktivitetsresmål är en viktig del av arbetet i Europas turistregioner och därför bedöms det som viktigt med ett samlat grepp för detta även i detta område. På en hemsida kan man exponera olika aktiviteter och visa den bredd som finns i det aktuella området samt presentera var, när och hur aktiviteter kan utövas. Kajakpaddling i havet, vandringsleder, lämpliga cykelvägar m m samt olika boendeformer och annan service, fågelskådning m m. Önskvärt i detta sammanhang skulle också vara att kunna erbjuda trygga cykelvägar och cykelleder t ex GC-vägar. Dessa vägar skulle även kunna användas av inlinesåkare och rullskidåkare, vilket i sin tur ger fler besökare under andra delar av året än sommaren. På en sådan website ges också plats att informera om allemansrätten, om säkerhet och hur man kan närma sig ett område för en lyckad semester.

Ville man i ett större sammanhang skapa en hemsida för friluftsturism kan www.schweizmobil.ch, www.ut.no och www.graenslandet.se utgöra exempel.

Tillgänglighet. Man bör se över möjligheten för personer med funktionshinder att ta del av den Bohuslänska naturen. Ett projekt med namnet ”Tillgängligt friluftsliv – naturligt lönsamt för näringsliv och besökare”, har drivits av Uddevalla kommun.

Kontaktperson: Sven Andersson.

Bättre hävd – en förutsättning för att bevara Granitkustens magiska värden. Projektet Attraktiv skärgård har sedan 2009 arbetat med att röja tidigare hävdade marker i skärgården i Tanums kommun. Projektet görs för ökad biologisk mångfald samt för att skapa fler öppna attraktiva platser för friluftslivet. Dessutom ska fyra toaletter byggas. Projektet är ett Leader-projekt och Naturskyddsföreningen Tanum är projektägare.

Båtturer i skärgården. Många öar i skärgården är svåra att nå om man inte har tillgång till egen båt. Det gäller t ex de kända reservaten Trossö-Kalvö-Lindö och Otterön. Företagare som driver persontrafik i skärgården vittnar om att svårigheten att få ekonomi i sin rörelse och kör därför bara större grupper. Men det finns ett behov hos mindre grupper, familjer m fl att nå öar. I dagsläget löses det ofta med att man på kajen frågar en privatperson om skjuts. Västkuststiftelsen anordnar guidade vandringar på sina reservat och de vandringarna har ofta stort deltagarantal.

Till fots och på cykel genom Granitkusten. Arbetet med att säkerställa och förbättra naturområden och reservat utmed kusten borde också fokuseras på att knyta samman naturområden genom bättre vandringsmöjligheter och cykelbara vägar och stigar, samt god information om hur man kan nå områdena med buss, cykel eller till fots.

En viktig åtgärd för att gynna det rörliga friluftslivet i området är därför att binda samman kustleden, bohusleden m fl till ett pärlband med både attraktiva vandringsleder, cykelstråk, trevliga besöksmål och boendemöjligheter.

Kartläggning av båtramper och parkeringsplatser för båtkärror. Detta är en stor brist på västkusten i allmänhet. Att förvara båten på land innebär många miljömässiga fördelar bl a att båtarna inte behöver målas med giftig bottenfärg, men också att behovet av muddringar och nya bryggor blir mindre. Långväga

gäster t ex sportfiskare med båt (som också ju också kan nyttja kusten och skapa arbetstillfällen under andra tider än sommaren) upplever att det är en brist på bra isättningsramper och möjligheter till parkering av bil och trailer. Möjligheterna till sjösättning och parkering borde utredas och kartläggas i ett särskilt projekt.

Områdesspecifika åtgärder

Lysekils kommun

Skaftö (objekt 1 A–E).

- Vandringsleder och cykelbara vägar gör Skaftö mycket lämpat för olika typer naturbesök. Med ett bättre utbyggt och mer sammanlänkat cykelledsnät kan Skaftö också bli ett riktigt cykelparadis. Detsamma gäller vandringslederna.
- Bättre översiktsinformation kring besöksmål på Skaftö.
- Parkeringsmöjligheterna är bristfälliga när det gäller naturinriktade besök. Enbart Vägeröds dalar har en särskild parkeringsplats.
- Området kring Islandsberg och Jonsborg tillhör de allra finaste och mest typiska kusthedsområdena i Bohuslän, men området saknar skydd och skötselplan. Igenväxningen är ett problem för naturvärdena och för området som besöksmål. Området har dessutom mycket goda förutsättningar för friluftslivet (promenader, botanik, fiske). Till detta hör iordningställande av parkeringsplatser, information och stigar. Området borde prioriteras som naturreservat.

Gåsö (objekt 2)

- mycket stort besöksantal men information om föreskrifter och naturvärden borde uppdateras. Faciliteter i övrigt saknas.

Kornöarna (objekt 4)

Stignätet borde förbättras liksom skyltningen. Gästbrygga med information/hänvisningar till sevärdheter i hela området inkl kringliggande öar.

Trälebergs kile (objekt 6)

Områdets östra del saknar faciliteter för friluftslivet t ex parkeringsplats, informationsskylt, stig och fågeltorn.

Näverkärr (objekt 7)

Bra faciliteter och stigar men informationen till parkeringen kan förbättras och göras mer sammanhållen. En stigkarta och en naturinriktad folder som omfattar hela området är också önskvärd.

Sotenäs kommun

Bohus Malmön (objekt 8)

Här finns inga särskilda faciliteter som riktar sig till naturbesökare, däremot finns det gott om faciliteter i anslutning till badplatser och i samhället. De gamla stenbrotten mot väster utgör en utomordentligt intressant miljö för besöksanordningar m m. En mindre utställningslokal/naturum som beskriver historien och de nuvarande naturvärden samt kringliggande skärgård samt en besöksparkering skulle göra området mycket attraktivt.

Bua hed (objekt 11)

Bua Hed är ett mycket speciellt naturområde med stor besökspotential. För att området ska kunna utvecklas krävs en bättre tillgänglighet samt att reservatet sköts mer aktivt. I dagsläget håller ljungheden sakta på att växa igen med resultatet att de speciella djur och växter som lever här riskerar att försvinna. Igenväxningen leder också till att det blir svårare att röra sig fritt i området. Förutsättningar för manuella röjningar, olika typer av hävd samt ljunghedens bör utredas. Det finns en bra parkeringsplats men den ligger innanför en vägbom och är svåråtkomlig.

Färlevfjordens inre delar (objekt 13)

Med tämligen små åtgärder kan Färlevfjorden bli en mycket fin fågelskådar- och besökslokal. För detta krävs en ny parkeringsplats, stigar och en bra observationsplats (ett flertal lämpliga ställen finns både öster och väster om vikens inre delar). Observera att det är mycket viktigt att planläggning av anläggningar görs i samarbete med lantbrukare/markägare så det inte uppstår konflikt mellan besökare och betesdjur. Med lämpliga anläggningar kan Färlevfjorden bli en av norra Bohuslänns mest intressanta skådarlokaler. Faciliteter för sportfisket kan utgöras av informationstavlor med kartor som innehåller intressanta fiskeplatser.

Åbyfjordens inre del (objekt 14)

Mycket attraktivt naturområde med plats för många olika aktiviteter. Alla friluftaktiviteter bedrivs emellertid helt på egen hand, och naturområden, sportfiskeplatser, fågellokaler och strandängsmiljöer saknar helt faciliteter. Inom Nordens Arks besöksområde finns en mängd besöksanordningar medan sådana, t ex publika toaletter, parkeringsplatser, rastplatser vandringsstigar och informationsskyltar. För att Åbyfjorden och Stranderäng ska bli de fina fågelskådarlokaler som de skulle kunna behöva ordentliga parkeringsplatser, iordningsställda observationsplatser och ett enkelt stigsystem. Ett samarbete om detta skulle kunna genomföras med Nordens Ark. Ett bra fågeltorn och en säker parkeringsplats skulle lyfta området som fågellokal och kanske även stärka Nordens Ark lokala identitet – ”här kan du uppleva de vilda fåglarna”. En guide samt skyltar med kartor som beskriver värden och tillgänglighet inom hela området är önskvärd.

Hunnebo lera och Rävberget (objekt 16)

Parkeringsplatser finns dels vid småbåtshamnen norr om Hunnebolera och dels vid museet. Vid vikens norra strand, precis vid småbåtshamnens parkering finns en naturlig observationsplats i form av en liten kulle. Här ifrån har man bra utsikt över hela viken. För att Hunnebolera och Rävberget ska bli en riktigt bra fågelskådarlokal behövs info-skyltar och en iordningställd observationsplats på kullen intill småbåtshamnen. En annan mycket bra och vacker plats finns i anslutning till rondellen (väg 174/väg 171). I områdets direkta närhet ligger Stenhuggarmuseet.

Tanums kommun

Bottnefjorden (objekt 17)

Området har potential att bli en mycket trevlig fågellokal men då behövs en betydligt bättre tillgänglighet i form av parkeringsplatser, observationsplatser och informationsskyltar. Längs med södra sidan går väg 174 som bullrar och stör naturupplevelsen något. På norra sidan är inte störningen lika stor. Tyvärr saknas alla former av faciliteter vilket gör att endast inbitna ornitologer använder området. Med bättre tillgänglighet i form av parkeringsplatser och i ordning gjorda observationsplatser och informationsskyltar skulle Bottnefjorden kunna tilltala en bredare krets med naturintresserade. Området ligger i båda Tanums och Sotenäs kommuner.

Valön-Ytterby (objekt 18)

Informationen om landskapets helhetsvärden skulle kunna förbättras, liksom stigarnas skyltning. Kartor/skyltar med lokala besöksmål inom området är önskvärda. De gamla naturreservatsskyltarna borde ersättas.

Ulön-Dannemark (objekt 19)

Mycket fint område som erbjuder både intressant botanik, härliga bad och strövtåg i kulturhistoriskt intressanta miljöer. Skyltningen är emellertid gammal och borde bytas ut. Røjning kring föreslagna kajakpaddlingsrastplatser är andra åtgärder som kan förbättra öarnas besökskvaliteter.

Hamburgö (objekt 20)

Hamburgö med intilliggande öar och fastland är ett utmärkt naturbesöksmål, med stora besöksvärden tack vare den rika och varierande naturen. Genom att binda ihop de redan befintliga vägarna och stigsystemen på Hamburgö skulle området kunna göras till ett mycket fint vandringsområde.

Jorefjorden (objekt 21)

Jorefjorden kan utvecklas till en fin besökslokal för fågelskådning men området behöver då göras mer tillgänglig för allmänheten. Det är svårt att komma ner till vattnet och därmed få en överblick av fjordens fåglar. Hållmarkerna håller på att växa igen men strandängarna är fortfarande öppna. Parkeringsplats, stigar till lämpliga observationsplatser och bättre skyltning behövs för att göra området mer attraktivt.

Otterön (objekt 25)

Besöksstyrning med bättre stigar och anvisningar behövs för att undvika konflikter med boende. Det finns flera tomtmarker som man som besökare lätt hamnar på. Stignätet behöver byggas ut och markeras upp bättre än idag.

Sannäsfjorden & Greby-Kleva (objekt 26)

Sannäsfjorden är en av Bohusläns främsta fågellokaler men fler besökare/fågelobservatörer behövs för att öka antalet intressanta fågelobservationer. För att lokalen skall bli ett riktigt bra besöksmål behöver skyltningen uppgraderas och leden skulle behöva förbättras.

Tannamskilen (objekt 29)

För att förbättra lokalens besökskvaliteter behövs en ordentlig parkeringsplats, ett fågeltorn samt informationsskylt och möjligen en rastplats med bord och bänkar. Bilvägen går mycket nära södra sidan av kilen, men trafiken är begränsad. Lämpliga lokaliteter för fågeltorn finns både på södra och norra sidan viken. Eventuella stigar måste då planeras och anläggas med hänsyn till beträdnadsförbudet.

Kalv-Lindö-Trossö-området (objekt 29)

Utomordentligt fint och väl bevarat kusthedsområde – ett av de finaste i Bohuslän. Dock begränsade åtkomstmöjligheter genom avsaknad av allmänna kommunikationer. För att nå öarna är det taxibåt som gäller. På de stora öarna är promenadmöjligheterna fantastiska och en stor och välskött grusväg löper genom hela området. Det är önskvärt med en bättre förbindelse mellan fastlandet och öarna, åtminstone under sommarperioden.

Strömstads kommun

Kockholmen - Råssö (objekt 33)

Fina och väl underhållna leder/promenadstigar finns i stort sett i hela området. I de delar av området som ligger utanför reservat och nationalpark (de södra delarna) kan stignätet förbättras och orienteringen kan förenklas genom framtagande av infotavlor och kartor.

Orrevikskilen, Älgöleran & Nöddökilen (objekt 34)

För transporter mellan de olika vikarna är bil eller cykel nödvändig, och det vore bra med någon typ av promenadstig mellan de olika delområdena. Det finns också ett behov av fler parkeringsplatser för att kunna ta emot fler besökare. Røjning av buskar och småträd runt fågeltornen är också önskvärd. Vid bron till Råssö finns provisoriska parkeringsmöjligheter och en reservatsskylt. Informationen behöver också utvecklas med en större översiktskarta över hela området, möjligen också inklusive Råssö samt fler reservatsskyltar.

Öddö, Daftö m m (objekt 36)

Lokalt svårtillgängligt område (dock ej med bil) med begränsad tillgång på parkeringsplatser. Relativt goda stigsystem leder fram till stränder och hus i området. Inga särskilda vandringsanvisningar. I området kan stig-/vägnät förbättras och orienteringen kan förenklas genom framtagande av infotavlor och kartor.

Tjärnö-Saltö m m (objekt 37)

Saltö är ett mycket bra besöksmål som erbjuder alla tänkbara faciliteter. I övriga delar t ex Tjärnö och Lindö är tillgängligheten mer begränsad för besökare, åtminstone för sådana som anländer med bil. Området erbjuder dock utomordenliga möjligheter för många olika former av friluftsliv.

Halle-Vagnaren - Kobbungen (objekt 42)

Mycket spännande vildmarksområde med utsikt över västerhavet, Idefjorden och Norge. Parkeringen till Halle-Vagnaren-reservatet ligger längs vägen 700 meter innan reservatet (Halle-Vagnaren) börjar och omfattar enbart ca fem platser. En markerad stig leder upp till toppen. För övriga delar saknas faciliteter t ex parkering.

Idefjorden inre kuststräcka (objekt 43)

Fint stigsystem men faciliteter saknas helt. Den intressanta sträckan skulle kunna kompletteras med små anvisningskartor och info om särskilt värdefulla natur- och kulturinslag.

BILAGA 2 – Kajakplatser i Tanums kommun

Angivelserna hänvisar till översiktskartan.

K1 St Rorholmen. Ön är en vackert skogsbeklädd ö med högvuxen blandskog. Ön verkar inte vara mycket besökt. Ängarna längs stränderna håller på att beskogas av tall. Norra spetsen bjuder på fina tältplatser för mindre grupper och här gör grusiga/sandiga stränder det lätt att ta sig iland med kajak. Flera tältplatser kan ordnas i skogen. För att på sikt hålla ängsmarken öppen behöver man främst hålla tillbaka tallens utbredning. Ängarna har tät grässvål.

K2 Vadholmen. På västra sidan av Vadholmen kan man gå i land från en grusstrand. Ovanför stranden finns en sakta sluttande backe. Här växer mycket hundkex men även käringtand, kråkvicker, gul fetknopp, brudbröd, rödklint. Flera tältplatser för en mindre grupp skulle kunna tas fram genom att röja undan krypande en och hålla efter igenväxningen.

K3 Vadholmen. På Vadholmens östra sida finns en tältplats på en mindre gräsyta mellan berghällar. Man går iland i en skyddad liten vik med en fin sandstrand. Ingen röjning behövs.

K4 Bissen. Bissen ingår i Kosterhavets nationalpark. På nordöstra Bissen finns en vik som är populär för badande dagbesökare. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Området har röjts inom projektet Attraktiv Skärgård och en toalett är planerad. Efter röjningen är det åter möjligt att tälta. Platsen har tidigare varit populär för kajakister som vill stanna över natt. Landningen är enkel vid en liten sandstrand som övergår i gräsmark.

K5 Ursen. På nordöstra Ursen finns fina sandstränder mellan utskjutande klippor. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. En mindre tältplats finns att utnyttja mellan buskar. Platsen behöver röjas för att den lilla ängen ska finnas kvar. En spännande klåva ovanför ängen är värd att röja för naturupplevelser och framkomlighet bland branta bergssidor.

K6 Ursen. På sydvästra Ursen finns öns största ängsmark. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Stranden för landstigning är en mycket liten grusstrand med några större stenar. Inom snar framtid kommer hela ängen vara förbuskad. Tältplats för mindre grupp skulle kunna ordnas. Ingen tältning sker idag. Platsen används av dagbesökare för bad från klippor.

K7 Bissen. På södra Bissen finns en sandstrand med inslag av grus. Ovanför finns en större äng. Platsen är röjd inom projektet Attraktiv Skärgård. Här växer bl a den rödlistade arten hartmansstarr *Carex hartmannii* VU. Stranden är exponerad för vågor från båttrafik och vindar från syd. Fina tältplatser finns för större grupp av tält. Badande använder platsen dagtid. Platsen har spår efter sk tomtningar. En informationstavla, uppsatt av Bohusläns museum, finns.

K8 St Rösholmen. Stränderna på norra spetsen på St Rösholmen är fina att gå iland på med kajaker. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Vresros har fått fäste och växer på strandängen. Platsen fungerar bra som rastplats men enklare röjning behövs för att säkerställa att ängen hålls öppen. Tallskogen i söder breder sakta ut sig över den öppna marken. Ön ingår i Kragenäs naturreservat och här råder tältförbud men önskemål om tältmöjligheter har framförts.

K9 Sillekåvan. Från nordost kan man paddla in mellan några klipphällar och där innanför öppnar sig en mycket liten vik med fin sandbotten och två små sandstränder. Strandängarna är i det närmaste helt igenväxta med liguster, olvon, en, rönn. Röjning ovanför båda stränderna skulle ge plats för ett par tält per strand.

K10 Silleklåvan. På södra delen av Silleklåvan finns en klåva o väst-östlig riktning. Marken består av skallgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Här växer backlök, sandlök, kungsmynta, krissla, getapel och nattviol. Ängen hotas av igenväxning. I det läge som igenväxningsfasen är nu är ängen relativt lätttröjd. Kajaker kan landa både på västra och östra sidan. Östra sidan är något dyigare, fastast botten invid höga berget. Röjs ängen får en större grupp med tält plats.

K11 Ejgdeholmen. På norra Ejgdeholmen finns i en klåva en mycket artrik växtlighet. Vid bergsrötterna finns en väl utvecklad brynmiljö av bl a hagtorn, liguster, getapel, slån och rönn. Längre in i klåvan finns högvuxen blandskog. Det är skalgrus i marken och här växer bl a ormbär, trolldruva, krissla, stor blå-klocka och nattviol. Attraktiva tältplatser skulle kunna skapas om delar av ängen slogs.

K12 Amundholmen. Norra spetsen på Amundholmen bjuder på fina tältplatser för enstaka tält. I området finns en något grusig strand och en liten badvänlig sandrevel. Bakom stranden finns en tallskog som övergår i ädellövskog av lind och alm. Här växer bl a ormbär, skogsbingel, nattviol, tvåblad, ormtunga och luden johannesört. Området närmast stranden är nyröjt genom projektet Attraktiv Skärgård.

K13 Amundholmen. Delar av Amundholmen har röjts nyligen inom projektet Attraktiv Skärgård, bl a har en gammal slätteräng restaurerats. Holmen har under lång tid varit en populär ö för friluftslivet både när de galler de som kommer med båt och kajak. I anslutning till slätterängen finns sandstränder att gå iland på med kajaker. Tältplatser finns för stora grupper. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Här växer bl a underviol, blåsippa, gullviva, glansnäva, getapel, nattviol, kustarun och dvärgarun. Projektet Attraktiv Skärgård planerar för bygge av toalett på ön.

K14 Havsten. Stranden har under lång tid använts av kajakister för tältning. Plats för enstaka tält finns. Den stora ängen bakom tältplatserna har tidigare varit åker. Ingen inventering på plats har gjorts i detta arbete.

K15 Havsten. Sandstranden ligger exponerad för nord- och nordvästvindar samt från svall från närliggande farled. Detta gör att fritidsbåtar inte så ofta förtöjer till land vid denna strand. Delar av den kraftigt igenväxta strandängen har nyligen röjts inom projektet Attraktiv Skärgård. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk växtlighet t ex rödkämpar, backsmultron, spåstisel och nattviol. Tältplatser finns numera för större grupper.

K16 Havsten. Stranden är mest känd som mycket fin badstrand. Enstaka tältplatser finns ovanför sluttningen ovanför stranden. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Stranden användes fram till 1950-talet till utskeppning av skalgrus som togs av skalgrusbanken högre upp på ön. Vid skalgrustakten finns fortfarande snäckskal i dagern och här växer den i västra Sverige sällsynta arten stenkrassing. Platsen har nyligen röjts inom projektet Attraktiv Skärgård.

K17 Havsten- Lilla Havsten. Mellan Havsten och Lilla Havsten finns en bred sandrevel som inbjuder till tältning. Bäst bottenförhållande för landstigning är norr ifrån vid sandrevelns ytterkanter. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation. Gräs växer kraftigt och högt mitt på reveln. Bl a växer här gullviva, knölsmöblomma och kummin. Ängsblommorna på sandreveln skulle gynnas av slätter och platsen skulle bli mer attraktiv för friluftslivet. Förbuskningen har tagit fart i sandrevelns östra och västra kant, på sikt behövs röjning. Tältning för större grupp möjlig.

K18 Testholmarna. Runt Testholmarna finns flera sandstränder med fast botten att landstiga på. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation med arter som spåstisel, darrgräs, rödkämpar, och backsmultron. Den största och mest attraktiva ängen är på väg att växa igen med en och tall. Några spridda tältplatser finns. Röjs ängen skapas även tältplatser för större grupper.

K19 St Havstensholmen. Behövs fler tältplatser i området skulle denna strand på Stora Havstenssholmen kunna göras i ordning genom röjning. Stranden används inte av friluftslivet i dagsläget. Landningsplatsen är något dyg vid lågvatten. Plana tältplatser för mindre grupp av tält kan göras i tallskogen strax ovanför stranden. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation.

K20 Långeskär, Havstenssund. Stranden på nordöstra sidan av Långeskär är populär både bland badande och kajakister. Ovanför stranden finns en torräng med öppna sandblottor och inslag av ljung. Ängen är dock på väg att förbuskas av en om inga åtgärder görs. Tältplatser finns för mindre grupp av tält.

K21 Långeskär, Havstenssund. I en skyddad vik på Långeskärs utsida finns en exotisk tältplats som bara nås i bra väder. Ängen ovanför sand- och grusstranden sluttar svagt men bjuder på flera fina tältplatser. Inga röjningsåtgärder behövs. I området växer ostronört *Mertensia maritima* EN.

K22 Ulsholmen. På Ulsholmens ostsida finns en skyddad vik med en populär naturhamn. Ovanför den fina sandstranden finns en större äng med öppna sandblottor som ger plats för större grupper med tält. Vid bergsfötterna växer en och ljung. Inga röjningsåtgärder behövs i dagsläget.

K23 Broget, Edsvik. Broget ligger på fastlandet. I detta område finns önskemål om tältplatser då passagen förbi Tjurpannan är svår vid blåsig väder och sjögång. Platsen har en fin sandstrand och en längre grusstrand. Ängen ovanför är helt förbuskad av främst slån och rosor. Marken består av skalgrus. Sandstranden används idag av badande.

K24 Käften. På Käftens ostsida finns en skyddad långgrund vik med en sandstrand. Plats för mindre grupp med tält finns. Platsen används dagtid av badande både från klippor och sandstranden. Ingen röjning behövs.

K25 Bockholmen. Nordöstra Bockholmen erbjuder en liten skyddad sandstrand. Strandängen är igenväxt med en. Platsen är enbart inventerad från båt. Önskemål om fler tältplatser i detta område finns. Sannolikt går det att skapa en eller två tältplatser i anslutning till stranden.

K26 Krossholmen. På näset mellan Krossholmen och Lökholmen finns tältplatser. Landstigningen är enkel då viken består av fin sand. Platsen är inte, i detta uppdrag, inventerad på land.

K27 Kepholmen. På nordvästra Kepholmen finns en sandstrand som delvis är röjd från stenar. I dagsläget används inte stranden av friluftslivet i någon större utsträckning. Ängsmarken ovanför stranden är kraftigt förbuskad av främst en. Marken består av skalgrus och här växer bl a rödklint, blodnäva, bockrot, darrgräs och getapel. Det finns ett behov av tältplatser i denna del av skärgården och i anslutning till stranden skulle det vid röjning bli tältplatser för enstaka tält. Strandens behöver även strandstädas.

K28 Pinnö. På sydöstra Pinnö innanför ön Inre Klevholmen finns en äng med relativt högväxta örter som t ex fackelblomster, rödklint, höskallra. Bohusmarrisp växer närmast vattnet. Intill bergsrötterna finns storvuxna lövträd av oxel, rönn, getapel. Röjning bland träden och skötsel av ängen skulle ge plats för större grupp med tältande. Landningsplatsen består av sandstrand med inslag av stenar.

K29 Namnlös ö norr om Ölbären. Norr om Ölbären innanför Småholmarna finns en liten ö med små sandstränder. Den yttersta stranden lämpar sig för att göra i ordning för kajakister. Strandängen är helt förbuskad av slån och en. Marken består av skalgrus och ett par tältplatser skulle kunna skapas. Bland växterna noteras rödmire och nässelsnärja. Platsen blir oanvändbar för friluftslivet om inga röjningsåtgärder görs.

K30 Stora Brattholmen. Från söder och norr på Stora Brattholmen finns sandstränder enkla att stiga iland på. Bästa tältplatserna finns från viken i söder, där det finns en större platt äng. Det är skalgrus i marken och här växer kattfot och rödkämpar. Mindre röjning av en och slån skulle göra ängen mer attraktiv. Ängsmarken som nås från norr är i behov av röjning från främst en. Efter röjning skulle det finnas plats för större grupp med tält på ön. Strandstädning behövs.

K31 Ölbären. Runt Ölbären finns flera fina sandstränder med bra tältplatser. Det är mycket skalgrus i marken och bl a påträffas kattfot, getväppling och månårsbräken. Bohusmarrisp växer i strandkanten. Inga röjningsinsatser behövs i dagsläget men ön skulle behöva strandstädas.

K32 Lilla Brattholmen. På östra sidan av Lilla Brattholmen håller fina ängsmarker på att växa igen av en och tall. Ett par sandstränder finns att gå iland från. Röjningsåtgärder för att bevara ängen behövs göras snarast. Några tältplatser går att använda i dagsläget men fler skulle skapas vid röjning. Marken består av skalgrus och här växer bl a spåtistel och en obestämd gentiana. Bohusmarrisp finns vid strandkanterna.

K33 Musö. Denna tältplats är välkänd och heter Ormudden. Här har man tidigare skeppat ut huggen sten vilket ger sin karaktär åt platsen. Den tidigare öppna marken har till stor del vuxit igen av en. Röjning behövs för att inte tältplatserna ska bli färre. Här växer blodnäva och backglim. Mindre grupp med tält får plats i dagsläget.

K34 Musö. Norra spetsen på Musö erbjuder också sandstränder och i dagsläget tältplatser för enstaka tält. Ängsmarken är kraftigt igenväxt av främst en. Platsen behöver röjas för att inte förlora sitt värde för fri-

luftslivet. Marken består av skalgrus och här växer bl a brudbröd, backnejlika och bohusmarrisp. Strandstädning behövs.

K35 Musö. Vid norra delen av Musösälten finner man också spridda tältplatser. Området är skräpigt och behöver strandstädas. En och nyponbuskar håller på att ta över öppna ängsytor. Enklare röjning av buskar skulle behövas. Marken består av skalgrus och här växer bl a brudbröd och rödmire.

K36 Musö. En stor ö med flera finns stränder att stanna till med kajak på och tälta. Denna långa och grunda strand på nordliga delen av Musö används idag inte av friluftslivet. Den stora ängen ovanför grusstranden har för några år sedan röjts men håller på att växa igen av rotskott från hassel, liguster, hagtorn och ask. Ängen är mycket blomsterrik och här växer bl a backsmultron, kungsmymta, jungfulin, gullviva och sötvedel. Ängen är åter i behov av röjning och skulle genom det bli attraktiv friluftslivet. Tältplatser skulle skapas.

K37 Lökholmen. Norra Lökolmen erbjuder flera tältplatser med landstigning på sandstränder. Ängsmarken ovanför stränderna är delvis fuktig. På torrare mark påträffas bl a bockrot, gullviva, stor blålocka, backnejlika, kattfot och småborre. Ängsmarken är i behov av röjning för att förhindra förbuskning av en, slån och nypon. Tall har också börjat etablera sig på ängen.

K38 Hasstensholmen. På norra delen Hasstensholmen skulle man genom röjningsåtgärder (av främst enbukar) kunna göra ett riktigt fint kajakställe. Ängen ovanför stranden är blomsterrik och det finns skalgrus i marken. Här växer bl a brudbröd, rödmire, bohusmarrisp, spåstisel, getväppling och backsmultron. Tältplatser för enstaka tält finns i dagsläget. Stranden som ligger exponerad för nordostvindar består av snäckskalssand och grus. Ängens blomsterrikedom skulle kunna bevaras genom slätter.

K39 Musö. På Musös sydligaste spets, Hasstensudden, finns små fina grus/sandstränder. Tältplatser finns för mindre grupp av tält. Lågväxande buskar av en, nypon och slån skulle behövas röjas bort för att långsiktigt hålla platsen öppen. Marken innehåller skalgrus och här växer bl a rödkämpar, blodnäva, höskallra, brudbröd och nässelsnärja.

K40 Stor-Svinningen. Den östra delen erbjuder två små sandstränder att gå iland från. Dessa sandstränder binds samman av en större ängsmark där en större grupp med tält kan få plats. Marken innehåller skalgrus och arter som darrgräs och rödklint förekommer. En, slån och nyponbuskar finns i ängen och behöver röjas bort.

K41 Porsholmen. Ön tidigare haft status som "Fjällbackas badö". Bad från både sandstränder och klippor är möjliga. På norra Porsholmen finns en fin vik med sandstrand som är populär för badare och kajakister. Tältplatser för en mindre grupp av tält finns. Marken består av skalgrus med typisk nordbohuslänsk vegetation med arter som spåstisel, småborre, slätterfibbla och mänläsbräken. Porsholmen röjs inom projektet Attraktiv Skärgård. En toalett är planerad i anslutning till ängen. Ingen röjning behövs. Ön är färbetad.

K42 Porsholmen. På sydvästra Porsholmen finns en lång grusig strand med en stor äng ovanför. Vid bergsfötterna finns brynmiljöer med bl a getapel, slån, fågelbär och rönn. På ängen finns plats för en större grupp med tält. Marken har inslag av skalgrus och här växer bl spåstisel, västkustarv, loppstarr och backsmörblomma. Porsholmen röjs inom projektet Attraktiv Skärgård. Ingen ytterligare röjning behövs. Ön betas av får.

K43 Långeskär, Fjällbacka. Långeskär ligger långt ut i Fjällbackaskärgården och erbjuder tältplatser både på norra och södra delen. Röjningsinsatser har gjort på norra Långeskär inom projektet Attraktiv Skärgård. Ön är välbesökt sommartid och det skulle vara önskvärt med en toalett. Ingen ytterligare röjning behövs i dagsläget.

K44 Norra Dyngö. Mitt på Norra Dyngös östra sida finns en populär badstrand. I anslutning till stranden finns ängsmark som erbjuder 3-4 tältplatser. Marken består av skalgrus och här växer bl a bockrot, småborre och stånds. Ängsmarken hotas av igenväxning och behöver slås och röjas från buskage. Fler tältplatser skulle då skapas. Ytterligare tältplatser finns vid en strand längre norr ut på ön. Ingen röjning behövs här.

K45 Vassholmen. En liten skyddad sandstrand som gör landstigningen lätt finns på Vassholmen. I anslutning till denna finns en liten ängsmark där det idag får plats 2-3 tält. Buskage av slån, nyponbuskar och hagtorn växer in över ängen. Buskages skulle delvis behövas röjas undan och då skulle ytterligare tältplatser skapas. Marken innehåller skalgrus. Stranden var strandstädad vid fältbesöket.

K46 Gluppö. Tältplatsen finns på krönet ovanför sandstranden på sydöstra Gluppö. Här kan en mindre grupp med tält få plats. Slån håller på att breda ur sig vid tältplatsen. Detta skulle behövas hålla tillbaka. Backen är torr och består av skalgrus. Här växer rödkämpar och kattfot. Även sluttningen från stranden till krönet hotas av igenväxning av slån, nyponbuskar och en.

K47 Fläskö. På södra Fläskö mot Gluppöbassängen finns en mycket skyddad vik med en sandstrand. Angränsade ängar är mycket förbuskade av slån och en. Om området röjs skulle många fina tältplatser skapas. En tältplats finns i dagsläget. Intill stranden växer bl a rödklint och bohusmarrisp.

K48 Getryggen. Västra sidan av Getryggen erbjuder en skyddad vik med sandstrand. I anslutning till denna finns en klåva med fina tältplatser för en mindre grupp med tält. Klåvan har röjts inom projektet Attraktiv Skärgård. Marken innehåller skalgrus och bland växterna finner man backsmultron och lundtrav. Ingen ytterligare röjning behövs, platsen sköts av Tanums naturskyddsförening.

K49 Gåsö. På nordöstra. Gåsön finns en sandstrand som används av badande. Den tidigare öppna ängsmarken är till största delen helt igenväxt av en och lövsly. Det finns i dagsläget inga tältplatser. Området är i stort behov av röjning för att fungera för kajakturister. Bland växterna finner man bl a höskallra, darrgräs och bohusmarrisp. Strandskräp låg vid fältbesöket ihopsamlat i högar.

K50 Kalvö, Fjällbacka. På västra sidan av Kalvö finns en lång grusig strand som i norra delen övergår till sandstrand. Två tältplatser går numera att finna söder ut på stranden. Marken ovanför stranden sluttar annars för brant för att tälta. Området är röjt inom projektet Attraktiv Skärgård. Ingen ytterligare röjning behövs, området sköts av markägare.

K51 Stensholmen. Norra delen av Stensholmen bjuder på spännande terräng, sandstränder grusstränder och rundade klippor som bryts av med jättestora stenblock. Ängarna i anslutning till stränderna är på flera ställen i behov av röjning från främst en. Spridda tältplatser finns, fler kan skapas genom röjning. Bland växterna kan nämnas darrgräs och lungfrulin.

K52 Stensholmen. Södra delen av Stensholmen erbjuder tältplatser för en mindre grupp av tält invid en fin sandstrand. Sandstranden ligger skyddad i en vik. Ingen inventering gjordes på land.

K54 Vedholmen. Vedholmen ligger långt väster ut i skärgården och har en mycket fin och populär sandstrand för bad i en vik på östra sidan. Tältplatser finns på strandängen för ett fåtal tält. Björk rönn och sälgräs växer i en klåva ovanför men håller på att ta över strandängen. Röjning för att bevara ängen skulle behövas. Klåvan skulle kunna röjas för att få mer ljus till strandängen, möjligen skulle även någon mer tältplats kunna skapas.

K55 Lilla Hamburgö. På utsidan av Lilla Hamburgö finns en skyddad vik som emellanåt används av kajakpaddlare. Stranden är grusig men fungerar bra att landa på. Den låga växtligheten på ängen ovanför erbjuder bra tältplatser för tre-fyra tält. Bland växterna hittar man ängsnäva. Vresrosen måste på sikt hållas efter (grävas bort) för att bevara tältplatserna.

K55 Trinisla. På nordöstra sidan av Trinisla finns en strand med en nyligen röjd strandäng. Ängen är röjd inom projektet Attraktiv skärgård. För närvarande finns tältplatser för två mindre tält. Slyppslaget är fortfarande kraftigt men om ängen restaureras kommer ytterligare ett par tält att få plats. Stranden består av fin skalsand.

K56 Lilla Hamburgö. Mellan Lilla Hamburgö och Kiddön, finns ett långsmalt, skyddat sund med sandbotten. Platsen används flitigt av badande under fina sommardagar. Fina grus- och sandstränder finns främst på Lilla Hamburgö-sidan. I dagsläget finns inga bra tältplatser på gräs, men för den som är vill tälta på klippor finns här fantastiska hållar. I anslutning till hållarna finns en tidigare hävdad mark som idag är igenväxt av tallskog. Genom röjning skulle det vara möjligt att återskapa både öppen ängsmark för tältning och tältplatser i skogen. Röjningsinsatsen skulle behöva vara relativt stor.

K57 Dannemark. Välkänd plats för kajakister. Ön har fantastiska sandstränder och flera möjliga tältplatser. Tältförbud råder på skalgrusbanken mellan Dannemark och Ulön.

K58 Kålö. Kålö används av kajakister för övernattnig även om det är svårt att hitta bra tältplatser. Det beror på att det är ont om tältplatser i området då ön är mycket stenig. Två tältplatser hittar man i anslutning till badviken på östra sidan av ön. Den ena finns intill stenkajen och den andra ligger vid sandstranden. Enda platsen där det skulle kunna göras i ordning ytterligare ett par tältplatser är på backkrönet ovanför sandstranden. Marken håller på att växa igen med främst rosenbuskar. Röjning intill befintliga tältplatser skulle vara önskvärt.

K59 Hällsö, Bovallstrand. På östra Hällsö ovanför en fin sandstrand finns en välkänd tältplats för enstaka tält. Det finns skalgrus i marken. Ingen röjningsåtgärd behövs. Ön har fantastiskt vackert slipade klippor.

K60 Hällsö, Bovallstrand. På västra Hällsö finns två tältplatser. Landningen sker på liten grusstrand mellan stenar och klippor. Ingen röjningsåtgärd behövs. Även denna ö har fantastiskt vackert slipade klippor.

K61 Hällsö, Hastenssund. Viken på södra Hällsö bjuder på en av norra Bohusläns bästa sandstränder. Platsen är mycket välbesökt av badande. Kåvan som sträcker sig från stranden mot väster är numera helt förbuskad av en, rosor och slån. Planer finns att inom projektet Attraktiv Skärgård röja bort växtlighet från klåvan och bygga en toalett. Då kommer också ett par tältplatser att skapas. Stora delar av ön röjs även inom Life-projektet GRACE.

SK62 Stora Måholmen. Stora Måholmen anses som en av de vackraste öarna i denna del av skärgården. Öns östida är speciell med ängarnas gröna färgton och avsaknad av högvuxen vegetation. Spännande labyrinth och klapperstensfält hittar man också på ön. Landstigningen sker på grusstränder och tältar gör man på ängen. Ingen inventering på land gjordes.